

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

César
Aira

HAYALET-

LER

♥ can
çağdaş

CÉSAR AIRA
HAYALETLER

Can Çağdaş

Hayaletler, César Aira

İspanyolca aslından çeviren: Emrah İmre

Los fantasmas

İlk baskı: Grupo Editor Latinoamericano, 1990

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Mondadori, 2013

© 2000, César Aira

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin ilk baskısı İspanyolca dilinde *Los Fantasmas* adıyla yapılmıştır

Bu eserin Türkçe yayın hakları Literarische Agentur Michael Gaeb ve Anatoli-alit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Kasım 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Sena Akalın

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No: 3/4

Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4780-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CÉSAR AIRA

HAYALETLER

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

Emrah İmre

César Aira'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

***Flores Geceleri*, 2012**

***Seyyah Ressamın Yaşamından Bir Kesit*, 2014**

***Nasıl Rahibe Oldum*, 2015**

CÉSAR AIRA, 1949'da Arjantin'de doğdu. 1967'de Buenos Aires'in, halen yaşadığı ve kimi eserlerine mekân seçtiği Flores semtine taşındı. Denemeler, makaleler ve tiyatro oyunları kaleme aldı. Franz Kafka, Jane Austen, William Shakespeare, Jan Potocki ve Antoine de Saint-Exupéry'den eserler çevirdi. 1996'da Guggenheim bursu kazandı. Buenos Aires ve Rosario üniversitelerinde Rimbaud, Copi, Pizarnik, Mallarmé ve yapılandırmacılık konulu dersler verdi. 1990'lardan beri onlarca kısa romana imza attı ve eserleri birçok dile çevrildi.

EMRAH İMRE, 1980'de İstanbul'da doğdu. Auckland Üniversitesi'nde Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. İngilizce, Portekizce, İspanyolca ve Fransızcadan çeviriler yaptı. José Saramago, Gabriel García Márquez, Luisa Valenzuela, Mario Vargas Llosa, Carlos Fuentes, Virginia Woolf, Luis Sepúlveda, Gilbert Adair, Daniel Galera, Samanta Schweblin, César Aira gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. 2011'den beri Can Yayınları'nda editörlük yapan Emrah İmre, İsviçre ve Yeni Zelanda'dan sonra yaşamını Brezilya'da sürdürmektedir.

31 Aralık sabahı Pagalday çifti yeni satın aldıkları daireyi ziyaret etti; halen inşaat halindeki apartman José Bonifacio Caddesi 2161 numaradaydı, onlara eşlik eden kişiye dairenin öne ve arkaya bakan iki geniş balkonundaki bitkileri düzenlemesi için tuttukları peyzaj mimarı Bartolo Sacristán Olmedo'ydu. Moloz kaplı basamaklardan binanın yarısına kadar çıktılar; satın aldıkları daire üçüncü kattaydı. Apartmanın her katında bir daire vardı. Pagalday'lardan başka hepi topu altı daire sahibi daha vardı ve inşaat işlerinin nasıl gittiğini görmek için yılın son sabahında hepsi boy göstermişlerdi. İşçilerin canla başla çalıştıkları görülebiliyordu. Saat on bire doğru ortalık insan kaynıyordu. Sözleşmelere göre yedi dairenin de teslim tarihi o gündü, ama alışıldığı üzere bir gecikme olmuştu. İnşaat firmasında görevli mimar Félix Tello daire sahiplerinin dertleriyle ilgilenebilmek için elli kez bir yukarı bir aşağı inip çıkmıştı. Daire sahiplerinin çoğu yalnız gelmemişti: Yanlarında zemin ölçülerini almak için halıcıyı getirmedilerse marangozu, fayansçıyı ya da dekoratörü getirmiş oluyorlardı. Sacristán Olmedo cüce palmyelerin balkonlara sıra sıra dizileceğinden bahse-derken Pagalday ailesinin çocukları yer döşemesi bulunmayan, kapısı ve penceresi takılmamış odalarda koşuştu-

ruyorlardı. Dairelerin klimaları takılmaktaydı, asansörlerle henüz sıra gelememiş, tatilden sonraya kalmıştı. Asansör boşlukları şimdilik malzemeleri ipli ve motorlu bir sistemle yukarı katlara çıkarmak için kullanılıyordu. Hayli yüksek topuklu ayakkabılar giyinmiş hanımefendiler toz toprak içindeki, moloz kaplı basamakları tırmanıyorlardı; tırabzanlar henüz takılmamış olduğundan bastıkları yere özellikle dikkat etmeleri gerekiyordu. Birinci bodrum katı otoparktı, zemin katla bağlantısı, kayma engelleyici kaplaması henüz döşenmemiş bir rampa tarafından sağlanıyordu. İkinci bodrum katında sandık odaları ve depolar vardı. Altıncı katın üstünde ısıtılmış yüzme havuzuyla oyun salonu bulunuyor, buradan alabildiğine çatı ve sokaklarla dolu geniş bir manzara görünüyordu. Binanın geri kalanı gibi henüz tamamlanmamış olan kapıcı dairesindeyse aylardır bir aile, bekçi Raúl Viñas'ın ailesi oturmaktaydı; Raúl Viñas güvenilir bir Şilili duvar ustası olsa da felaket bir ayyaş olduğu zamanla ortaya çıkmıştı. Hava olağanüstü sıcaktı. Binanın tepesinden aşağı bakmak tehlikeliydi. Terası çevreleyecek camlar henüz takılmamıştı. Ziyaretçiler çocuklarını kenarlardan uzaklaştırıyorlardı. İnşa halindeki mekânların, kapılı, pencereli ve yer döşemeli hallerinden daha küçük gördükleri bir gerçektir, bunu herkes bilir; ama her nasılsa daha büyük görünüyorlardı. İkinci katın dekorasyonundan sorumlu mimar Domingo Fresno bu sonu gelmez labirentte çöl kumlarındaymış gibi huzursuzca dolanmaktaydı. Tello görevini yerine getirmiş sayılırdı. En azından bina ayakta duruyordu; güneşin altında bir dondurma gibi eriyip gidebilirdi de. Birinci kattan kimse gelmemişti. Dördüncü katta, yaşı ilerlemiş bir çift olan Kahn'lar ve genç yaştaki iki kızları, yüksek sesle perde boylarını hesaplayan muhteşem dekoratör Elida Gramajo eşliğindeydiler. Bütün ayrıntıları hesaba kat-

mak gerekliydi. Her bir ayrıntıyı ölçerken gerek işgal edeceği mekânı gerekse çevresini dikkate almak şarttı. Haliyle, karınca yuvasını andıran bu koca kafesin üç boyutu da milim milim ölçülüp duruyordu. Mor elbiseli bir hanım beşinci katla altıncı kat arasındaki merdivende soluklanmaktaydı. Kimilerininse uğraşmasına hiç gerek yoktu: Havada süzülerek inip çıkıyor, hatta beton duvarların içinden geçiyorlardı. Teslim tarihindeki gecikme daire sahiplerini pek rahatsız etmiyordu, üstelik bunun tek sebebi kalan ödemenin tamamını teslim sırasında gerçekleştirecek olmaları da değildi; daireleri dayayıp döşeme işlerini yoluna koymak için de biraz vakitleri olsun istiyorlardı. Göz yanılması sebebiyle küçük görünen alanların aslında büyük olduğu ölçüler alındıkça anlaşılıyordu; taşınma tarihinin genişletilmiş olması da benzer bir durumdu. Hem tapu işlerini tam da yılın son gününe sıkıştırmak zalimlik olurdu. Beşinci katta, beş ve üç yaşındaki kızlar Dorotea ve Josefina Itúrbide Sansó sandaletli minik ayaklarını yere vurarak kireç tozu kaldırırken ebeveynleri de yüzlerinde huzurlu bir ifade, Félix Tello'yla konuşmaktaydılar. Derken Félix Tello izin isteyip mor elbiseli hanımı selamlamaya gitti ve beraber üst kata yöneldiler. O sırada oyun salonundan inen Kahn'larla karşılaşınca bir tanışma faslı yaşandı. Pagalday'lar da bu esnada Bonifacio Caddesi'ne bakan, uzun çınarlar hizasındaki balkondan dışarıyı izlemekteydiler. Parmaklıkları henüz takılmamış olsa da bu yüksek beton kenarlı balkonlar şimdilik çocuklar için en güvenli yerlerdi. Sabah çocukların sabahıydı. Her şey çocuklara aitti. Ölçüler alındıkça artan genişlik hissiyle korkunun sebep olduğu daralma hissine bir de çocukların dünyası ekleniyordu. Gerçek evren hem milimetrelerle ölçülür hem de devasadır. Çocukların bulunduğu her yerde boyutlar aşağı çekilir. Dekoratörler adeta minyatürlerle uğraşıyorlardı.

Dahası, bu varlıklı insanların da, kârlı inşaat işinin de amacı çocukları rahat ettirmektir, çocuklar olmasaydı anne babaları otellerde yaşamayı tercih edebilirdi. Ürkütücü yarı çıplak işçiler kalabalığın arasında gelip gidiyorlardı. Zenginlerle fakirler, medenilerle kabalar arasındaki sınırı oluşturan çizgi geçiciydi; şu an çizginin bir yanında olanların yerini zamanla öbürleri alacaktı; ayın otuz birinci günü, sembolizmi başka şeyleri işaret etse de, bu duruma bariz bir örnek oluşturuncaydı. Fakirlerin de mutlu olmaya hakları olduğu, hatta mutlu olabilecekleri de, başka bir tartışılmaz gerçektir. Paranın el değiştirirken çoğalıp azalması, hem nasıl kullanıldığına bağlıdır hem de kullanıcıların çeşitliliğine; parayı elinde tutmaksa inşaatta sabahleyin gerçekleşen bu buluşma kadar geçicidir. Nasıl Sacristán Olmedo, binanın dış kısımlarını bitkiyle doldurduysa Fresno da aynısını iç mekânlar için tasarlıyordu. Bu açıdan Fresno'nun da Olmedo gibi peyzaj mimarı olduğu söylenebilirdi. Zaten şimdilik binanın içiyle dışı birdi. Bina ancak tamamı iç mekâna dönüştüğünde tamamlanmış olacaktı. Dışarıya kapalı, küçücük, mahrem bir kâinat. Félix Tello da yıllar geçtikçe rüzgârın dağıttığı bir toz bulutu gibi yokluğa karışacaktı. Çocuklar burada büyüyeceklerdi, en azından bir süreliğine. Zemin kattaki López soyadlı ailenin küçük çocukları vardı, dairelerinin arka tarafındaki kırmızı zemin taşları döşenmiş kare şeklindeki avludaydılar. İkinci katı alan çiftse öğleyin gelmişti, altıncı kata taşınacak mor elbiseli hanımın anne-babasıydılar ve kadının çocuklarıyla beraber gelmişlerdi. Ortalık çocuk kaynıyordu; her biri, üst üste, kendi manzarasına sahip olacaktı. Dekoratör Elida Gramajo üç saat boyunca notlar almış, boşluğu ölçtükçe çıkan sayıları kâğıda geçirmişti. Itúrbide Hanım sumo güreşçisi gibi şişman, korkunç bir canavar gördüğünü söylemişti. Bu Santiago del Estero'lu bir işçiydi. Asansör

boşluğundan yukarı, motorlu bir platformun üstünde kovalar taşınyordu. Saat bire doğru, herkes ayrılmaya hazırlanırken, nispeten serin sayılan zemin katta ayaküstü bir toplantı gerçekleşti. En üst kattan bakınca biraz ötede, Bonorino Caddesi köşesindeki karakolun avlusu görünüyordu. Yaşını almış bir beyefendi, López'lerin marangozu, kitaplık ve dolaplar için birçok duvarın ölçüsünü almıştı. Daire sahipleri dairelerini sıfır satın aldıkları için dolaplarını kendi zevklerine göre yaptırmayı tercih etmişlerdi. İnşaat firmasının önerdiği bir marangozluk atölyesi dairelerden dördünün işlerini üstlenmişti: Atölye çalışanları talimatları doğrudan dekoratörlerden alacaklardı. Aşağıda ebeveynler konuşurken, çocukların çoğu sokaktaki koca bir metal konteyneri molozla dolduran işçileri izlemeye dalmıştı; kaldırımı boydan boya kaplayan, eğimli bir kalasın üstünden el arabalarını geçiriyorlardı; köşedeki süpermarketten dönen, pazar arabalarını akşam kuracakları sofranın malzemeleriyle doldurmuş hanımların kaldırımdan yola inmeleri gerekiyordu ve bu manevradan hiç hoşnut değildiler. Domingo Fresno altıncı katın dekorasyonunu yapacak sakallı genç mimarla konuşuyordu, tanıdığı biriydi. Her şeyin faaliyete geçeceği anın baş döndürücü bir hızda yaklaştığını herkes hissediyordu: Etraftaki moloz yığınları ve açık alanlar yüzünden bina her açıdan tamamlanmamış görünse de inşaat yakın zamanda bitebilirdi. Dışarı çıkarken Elida Gramajo'nun aklından da aynısı geçmekteydi. Olan bitenin pek farkında olmayan daire sahiplerinin aklıysa başka yerdeydi. Yine de, işçilerin iz bırakmadan, ses çıkarmadan patlayan sabun köpükleri gibi havaya karıştığını gözden kaçırmamışlardı. Elektrikçiler saat tam birde çalışmayı kesip gitmişlerdi. Tello bir süre ustabaşıyla lafladı, sonra beraber planları gözden geçirmeye koyuldular ve on beş dakika kadar bu işle meşgul oldu-

lar. Elektrik aksamı çabucak döşenebilirdi, prizleri vesaire takmak da yarım günde biterdi. Mor elbiseli kadının anne babası oyun salonuyla havuzu görmek için çocuklarla beraber en üst kata çıktılar; havuzun açık mavi mozaikleri halihazırda döşenmişti. Sıska mı sıska, hırpani giyimli bir kadın, gelecekte en üst kattaki kapıcı dairesinin avlusu olacak alanda bir ipe çamaşır asmaktaydı. İsmi Elisa Vicuña'ydı ve bekçinin karısıydı. Ziyaretçiler bakışlarını biraz daha kaldırınca, binayı taçlandıran su tankıyla bütün dairelerin televizyonlarını besleyecek koca uydu anteninin tuhaf ve çarpık hatlarını gördüler. Antenin dibindeki, kuşların konmaya cüret edemediği keskin kenarlı madeni çitada çırılçıplak üç adam oturmaktaydı, yüzlerini öğle güneşine döndürmüşlerdi; elbette kimse onları görmedi. Üçüncü katta, Pagalday'lar uzun dikdörtgen şeklindeki bir dosyanın sayfalarını çevirirken bir yandan da Sacristán Olmedo'nun açıklamalarını dinliyorlardı. Çocuklar da fikirlerini ifade etmek istiyorlardı. Ancak çocukların asıl istedikleri balkonlardan aşağı bakmaktı: Nasıl evlerden geldikleri fark etmiyordu, yükseklik farklarını eğlenceli buluyorlardı; bir üçüncü kattan başka bir üçüncü kata taşınıyor olsalar bile farkı hissediyorlardı. Aşağı bakınca gördükleri farklıydı. Akıllarına bulundukları yere dair tuhaf, hatta mantıksız fikirler geliyordu. Sonra yine zeminleri henüz betondan ibaret boş odalarda koşuşturuyorlardı. Güneş ışığı en kuytu köşelere kadar ulaşıyordu. Sanki herkes belli yüksekliklerde bölmelere ayrılmış çayırların üstündeydi. Félix Tello, ayrılmaya hazırlanan ailelerden birine yeni yıl kutlaşmalarının ardından "yeni evlerinde mutlu olacaklarına emin olduğunu" söylediğinde haklıydı.

Daire sahiplerinin aklındaki mutluluk fikriyse başkaydı; inşaatın ağır ilerlemesinden doğan gecikme onları halihazırda mutlu etmekteydi. İşlerin belirtildiği gibi sü-

ratle çözüleceğine inanmıyorlardı. Her şeyin biraz aksayacağını düşünmeyi yeğliyorlardı; bir sene önce, kendilerini mülk sahibine dönüştüren ilk taksiti ödediklerinden beri böyle olmuştu. Niye şimdi değişecekti ki? Sırf yıl sonu geldi diye mi? Bir değişikliğin söz konusu olduğunu tabii ki biliyorlardı, ama bu değişiklik son anda, tüm ara zamanların ötesinde gerçekleşecekti. Ne bugün ne yarın ne de önceden belirlenecek başka bir günde olacaktı bu. Tıpkı algı spektrumunda olduğu gibi, olaylar spektrumunda da bir eşik söz konusudur. Fakat hep aynı yerde duran, yeri değişmeyen bir eşiktir bu. Daire sahipleri yılın bütününe bakıyorlardı, sonuna değil. Haklı olduklarını söylemeye gerek bile yok, her şeye ve herkese rağmen, aklın yolu bir olmasına rağmen haklıydılar.

Yılın bütünüyle, içinde bulundukları ânın birleşmesi de tıpkı binanın mülkiyeti gibiydi. Anlaşma gereği herkes sadece dairesinin ve beraberinde gelen otoparkla sandık odasının sahibiydi, tek satabilecekleri buydu. Ama bir yandan da bütün binanın sahibiydiler. Kat mülkiyeti böyle bir şeydir.

Moloz konteynerinin sokak tarafındaki yüksek kenarında, elinde boş bir kovayla, Juan José Martínez adlı genç inşaat işçisi hiç kımıldamadan dikilmekteydi. Sokağın köşesindeki bir şey dikkatini çekmişti. Köşenin de kendisinin de özel bir yanı yoktu. Kimsenin ikinci kez bakmayacağı, alelade biriydi. Geçen insanların bazıları ona bakıyordu, ama sadece konteynerin tepesinde kımıldamadan köşeyi izleyerek dikildiği, başkalarının olmadığı bir noktada çocukça bir şevkle (çok gençti) dengede durmayı başardığı için. Tek dikkat çekici yanı bu hareketsizlikten ileri geliyordu, anlık da olsa çalışan insanlarda rastlanmayan bir durumdu. Hareket kavramını tümünden durdurmak gibi bir şeydi, ama durmuş da sayılmazdı, çünkü o saniyelerde de yevmiye kazanmayı sürdürü-

yordu. Ünlü bir heykeltıraş tarafından yapılmış bir heykel de kımıltısızlığına rağmen değerini sürekli artırır. Heykel gibi dikilen işçi de her şeyin anlamsızlığının bir kanıtıydı. Tıpkı ötedeki bir şeyi izleyen kendisi gibi dalgınca ona bakanlar, gelecekteki dalgınlık anları için malzeme topladıklarını, vaatlerle dolu bir ebediyete dair şairane bir duruşla karşı karşıya olduklarını biliyorlardı.

“En fenası da yalan söylüyorlar,” demekteydi Félix Tello tam bu anda, dudaklarında kaygılandığını yalanlayan koca bir gülümsemeyle. Mimarın sözleri büyük ilgiyle karşılandı. Bir başkasının yalan söylediğinden bahsedildiğinde böyle ilgi gösterilmesi gayet alışılmış bir şeydi. Mimarın kastettiği kişiler inşaat işçileri, dolayısıyla da genel anlamda proleter sınıftı. Yalan üstüne yalan söylüyorlardı. Doğruyu söylediklerinde bile böyleydi. Başlar onaylar anlamda şevkle inip kalktı. Félix Tello orta sınıftan gelme bir mimardı. Kariyerinde belli bir noktadan itibaren, sadece aralarında büyük mesafe bulunan iki toplumsal sınıfla haşırneşir olmaya başlamıştı: Şık binalardan daireler satın alan olağanüstü zenginler ve bu binaları inşa eden zavallı mı zavallı işçiler. Tello iki sınıfın birçok yönden benzeştiğini keşfetmişti, bilhassa da para meselelerinde nezaketi tamamen kenara bırakmaları konusunda. Bu açıdan tıpatıp aynıydılar. Çok fakir insanlar da, çok zenginler de, büyük bir doğallıkla karşılarındakinden olabildiğince faydalanmaya çalışıyorlardı. Orta sınıfa özgü vicdan halleri, ki kendisi de o sınıftan olduğundan iyi bilirdi, alınabilecek en yüksek miktarla talep edilen arasında biraz pay bırakmak, görünmez nezaket “tampon”u onlara yabancıydı. Hem de tamamen. Akıllarına bile gelmiyordu. Uzun süredir iki grupta da haşırneşir ve hem zeki hem uyumlu olduğundan makul bir randımanla iş görmeyi öğrenmişti. Aralarında kurdukları kusursuz kapanı kendi yararına kullanıyordu. Tek amacı

cebini iyice doldurup huzur içinde yaşamaktı. Tek şaşır-
dıysa, bu insanlara müşterek doğruları hatırlattığında,
iki tarafın da kapıldığı samimi şaşkınlıktı. Tıpkı en sevdi-
ği roman *Meyhane*'deki gibi; kitabın kahramanı Gervai-
se, Goujet ailesine olan borcunu ödemeyi bırakıyordu:
"Sonraki aydan itibaren onlara tek bir kuruş bile ödeme-
miş." Hatta çok geçmeden yaptığı işler için onlardan
para istemeye başlamıştı. Burjuva okur için ne sert bir
darbe! Bu iyi kalpli, dürüst, çalışkan kadın borcunu nasıl
olur da ödemez? Ne olmuş yani? Hem ahlaki zorunlu-
luktan başka bir sebep yokken neden ödeyecekmiş ki?
Peki ya nezaket kuralları? Hayır, onlara zerre aldırıyor-
du, çünkü fakirdi, kocası ayyaşın tekiydi, vesaire. Ne bü-
yük bir dâhiydi şu Zola! (Tello ise, ellerini kavuşturup
gözünü göğe dikerek içinden söylediği bu ifadeyle bera-
ber, "Bu benim bile aklıma gelmezdi," dercesine, isteme-
den de olsa itiraf ediyordu ki kendisi topal çamaşırcı gü-
zelinin davranışı karşısında yaygara koparanlardan elli
bin kat daha burjuvaydı.)

Daireleri satın alan evli çiftlerin –en genç ve en yaş-
lı çiftlerinki hariç– ikinci evlilikleriydi, yani kalıcıydı. Bu
yüzden senelerce oturmak üzere rahat ve nezih evler
satın almışlardı; Tello'nunki çocuklu ailelere uygun, ger-
çekçi bir yaklaşımdı. Piyasaya da uygundu tabii.

Büyük bir dikkatle onu dinleyen küçük kalabalığın,
müşterek bir mutluluk projesinin parçası olan ikinci ba-
harcıların arasında iki kişi karışmıştı; tenleri kireç tozuyla
kaplı iki çıplak adam. Onlar da adamı dinlemekteydi,
bir yandan da habire gür kahkahalar patlatıyorlardı. Çı-
kardıkları sesler kahkahadan ziyade korkunç ulumaları
andıran, abartılı bağırtılara benziyordu. Duyulmadıkları
ve görülmedikleri için konuşma nazik ve rahat tempo-
suyla devam ediyordu. İki adamsa birbirleriyle rekabet
edercesine seslerini yükseltiyorlardı. İnşaat işçileri gibi

kirliyidiler ve vücut yapıları benzerdi, tıknazcana, küçük ayaklı tiplerdirler, elleriyse harap haldeydi. Ayak parmakları vahşilerinki gibi hayli ayıktı. Davranışları şımarık çocukları andırıyordu. Ama yetişkindiler. Elindeki moloz dolu kovayı dışarıdaki konteynere taşıyan bir işçi, serbestteki elini uzatıp hiç duraksamadan çıplak adamlardan birinin aletini kavradı ve bırakmadan ilerlemeyi sürdürdü. Organ iki metre, üç, beş, on metre uzayıp sokağa kadar ulaştı. İşçi bırakınca organ şak diye yerine döndü ve çınlaması, sıvasız duvarlarda, mermersiz basamaklarda ve asansörsüz asansör boşluklarında bir Japon arpının kalın teli gibi yankılandı. İki hayalet daha da yüksek sesle, daha da arsızca gülmeye başladılar. Mimar elektrikçilerin yalan söylediklerinden bahsediyordu, boyacılar yalan söylüyordu, tesisatçılar yalan söylüyordu.

Delikli tuğla yüklü bir kamyon gelecekte zemin katın girişi olacak alana geri viteste yanaştığında ziyaretçilerin büyük bölümü mekândan ayrılmaya başlamıştı. Yarım gün tatil olmasına rağmen teslimatın yapıldığını gören mimar bu işe çok sevindi. Yanındakilere böylece ara duvarlar için son delikli tuğla teslimatının da yapıldığını aktardı ve iğnelercesine ekledi: Şayet oda dağılımını son anda değiştirmek isteyenler varsa, ya şimdi sesini yükseltmeli ya da ebediyen susmalıydı. Her şeye değişmemecesine son hali veriliyor, ancak bu durum daire sahiplerini kaygılandırmak şöyle dursun, huzurlarını pekiştiriyordu. İşçiler içinse tam tersi, nahoş bir sürpriz teşkil ediyordu, zira kamyonun yükünü boşaltmaktan başka çareleri yoktu, dolayısıyla işleri yarım günden uzun sürecekti. Tuğlaları boşaltmak için her zaman yaptıkları gibi bir insan zinciri oluşturdular. İki hayalet, asansör kapılarının takılacağı boşluğun üstündeki beton kirişe asılı yuvarlak elektrikli bir saatin tepesinde, havada süzül-mekteydiler. İkisi de tepetaktı, şakakları birbirine de-

giyordu; biri dikine, öbürüyse elli derecelik bir açıyla duruyordu, sanki saatin ibreleri on ikiye on kalayı gösteriyormuş gibi; oysa doğru saat bu değildi, saat biri geçiyordu. Hem çalışanlara mâni olmamak hem de son gelen daire sahiplerine binanın gururu oyun odası ve havuzu göstermek için Tello en üst kata çıkmayı önerdi. Çıkma-yacak olanlar vedalaşıp ayrıldılar. Üst kata kavurucu bir sıcak hâkim olduğundan oraya çıkanlar, yüzme havuzunun ne kadar iyi bir fikir olduğu konusunda yorumlar yaptılar. Tepelerinde yükselen metal iskelet için bir açıklama geldi: Güneşlenme alanının çatısı camlı olacak ve bu camlar küçük bir elektrikli motor yardımıyla açılıp kapanacaktı, ayrıca ana ısıtma sisteminden bağımsız bir kazan, etraftaki yığınla boruya sıcak su basacaktı, çünkü havuz elbette herkesin yazlıklara akın ettiği yaz mevsiminden ziyade kışın kullanılacaktı. Takılması gereken camların sayısı çok fazlaydı, çatının tamamı ve neredeyse bütün cepheler camla kaplanacaktı (güneye, yani so-kağa bakan cephe hariç, çünkü orada soyunma odaları, tuvaletler ve kapıcı dairesi vardı). Ara katmanları saf kristalden lamine cam levhalar çoktan satın alınmış, ambalajlı halde bodrum katına depolanmışlardı. Binada yapılacak son işlerden biri bu camların takılmasıydı. İnsanlar manzaraya bakmak için kenarlara yaklaştılar. Bulundukları yerden her taraf görünmese de (yedinci kat o kadar da yüksek sayılmazdı) manzara genişti, Alberdi Caddesi'ndeki görkemli surlar gibi yükselen binalar görülebiliyordu, caddenin trafiği uzaktan çılgın bir yarışı andırıyordu, yüz metre ötedeki açıklıkta evler ve ağaçlı bahçeler vardı, uzaklardaysa tek tük gökdelenler. Yaz günlerine has kobalt mavisi gökyüzü muhteşem bir kubbeyi andırıyordu. Havuz alanına sabahın ilk saatleri hariç bütün gün güneş vuruyordu. Daire sahipleri kendilerini izleyen çocukları fark edince bekçi ve ailesinden laf

açıldı. İçtiği kulaklarına çalınmıştı, ama endişelenecek bir durum değildi: Bulundukları yerden bile görebildikleri karakolun yakınlığı inşaat hırsızlarına karşı içlerini rahatlatıyordu, bekçi ne kadar dalgın ya da akşamdan kalma olsa da fark etmeyecekti. Zaten bekçiyle ailesi birkaç hafta içinde oradan ayrılacaktı. Şililiydiler, bunu herkes biliyor muydu? Evet, tahmin etmişlerdi zaten. Şilililer farklı insanlardı, daha ufak tefek, daha ciddi, daha tertipliydiler. Dahası, mimarın bizzat tecrübe ettiği üzere, saygılı, çalışkan, örnek görev adamlarıydı. Raúl Viñas, bir kısmı inşaatta iş bulan Şilili akrabalarıyla da kafa çekmişti. Çok yakında hepsi gözden kaybolacak, bir daha görünmeyeceklerdi. Bir yıldır burada yaşıyorlardı. Bunları bilmek her nedense daire sahiplerinin içini rahatlatıyordu. Kendileri temelli olarak oraya taşınmadan önce birilerinin aynı yerde yaşaması makuldü. Hatta burada geçici olarak bulunmanın, zamanın kıyısında olmanın mutluluk vereceğini düşünüyorlardı. İlk aylarda, binanın iskeleti inşa edilirken bekçinin ailesi zemin hatta, mukavva duvarlar arasında, kötü koşullarda kalmış, en üst kata sonradan geçmişlerdi. En üst katta yaşamanın şiirsel bir yanı olduğu kesinse de kışın korkunç soğuklar atlatıkları bir gerçektir, şimdiyse kavruluyorlardı. Raúl Viñas'ın ise pek aldıracağı yoktu. Zaten işe kısmen yalan söyleyerek girmişti: Örneğin, ailesinin ülkede oturma izni, çalışma vizesi yoktu; diğer yandansa azıcık para alıyorlar, ama kendi paralarının değeri düşük olduğundan Arjantin'de verilen parayı iyi buluyorlardı. Görünüşe bakılırsa sonradan kalacak yerleri vardı, hatta kısacık bir süre için başka bekçi bulmak gerekmesin diye birkaç hafta daha kalmalarını rica etmek gerekmişti. "Onların durumu bizden iyi," dedi López Hanım. En azından kendi başlarının çaresine bakmayı bildikleri konusunda fikir birliğine vardılar.

Aynı anlarda, üçüncü kattaki halıcı –kısa boylu tumbul bir adamdı– notlarını son kez gözden geçiriyor, odaları yeniden turluyor, hata yapmadığına emin olmak için bazen yeniden ölçü alıyordu. Rakamlara baktıktan sonra usta bir el hareketiyle mezurasını serbest bıraktı ve maddenî dil gürültüyle savrulurak aletin haznesine girdi. Bütün ölçüler doğru alınmıştı. Baştan aşağı bütün ölçüler. Gerekirse tavanlara bile halı kaplayabilirdi. Aşağı inmeden önce, sarı Mitsubishi kamyoneti hâlâ park ettiği yerde duruyor mu diye görmek için başını balkondan uzattı. Tam altında, koca bir kamyonun fil hortumu gibi uzanan burnu görülebiliyordu, tuğla yükünü boşaltan kamyondu bu.

İşçiler işleri çabuk bitsin diye bir yerine iki insan zinciri kurmuşlardı. İşlerinden sekizi bu işle meşguldü. İki kamyonun kasasına çıkmış, delikli tuğlaları üçer üçer alıp aşağıdakilere, onlar da sıradaki işçilere fırlatıyor, elden ele geçen tuğlalar sonunda bir duvarın önüne yığılıyordu. Fırlatılan tuğlalar her seferinde havada öncekinin aynısı bir yay çizip hafifçe birbirinden ayrılıyor, sonra da kastanyet gibi bir takırtı çıkararak kendilerini yakalayan işçinin ellerinde yeniden birleşiyorlardı. Zamanı bol insanlar bu tür manzaralar karşısında adeta büyülenir, karşı kaldırımında dikilip saatlerce çalışanları izlerler. Şimdiyse tek izleyici, kamyonla duvar arasından geçerek binaya giren dört-beş yaşlarında, sarışın, tumbul bir çocuktü. Senkronize çalışan işçileri birkaç dakika izledikten sonra zincirlerden birinde tuğlaları yakalayan Raúl Viñas'a yanaştı ve şöyle dedi: “Efendim, çocuklar burada değil mi?” Öğle yemeği saati geciktiği için bilhassa keyifsiz olan Viñas ise dönüp ona bakmadı bile. Karşılık vermeyecekmiş gibi dursa da (tuğlaları üçer üçer alıp verirken içine çektiği) sigara dumanının ardından kısa bir cevap homurdandı: “Hayır.” Çocuk üsteledi: “Yukarıdalar mı?” Yine sessizlik,

gelip giden tuğlalar ve yine çocuk: "Hı?" Viñas sonunda şöyle dedi: "José María, bir siktirip gidecek misin?" İşçiler kahkahayı bastılar. José María gücenerek kenara geçti ve işçileri kuzu kuzu izlemeye koyuldu. Gücense de ismi telaffuz edildiği için sevinmişti. Üstelik Tuğla Operasyonu gerçekten ilgisini çekiyordu. Acelesi yoktu, çünkü evinde öğle yemeği geç yenirdi, hem gür sesli yaşlıcağız bir kadın olan anneanesi –ki bağırtıları sayesinde torununun ismini bütün mahalleye öğretmişti– er ya da geç onu almaya gelecekti (evi sokağın köşesindeydi). Derken çocuk arka tarafta birden çıplak, kireç tozu kaplı tiplerden birini görünce geldiği yönde koşarak kaçtı. Kamyonun kasasındaki Santiago del Estero'lu şişman işçi kan ter içinde tuğlaları kavrarken yorumu yapıştırdı: "Amma acayip." Bunu duyan işçilerden tekrar kahkahalar yükseldi, hem adamın aksanı yüzünden hem de makaraya devam etmek için. Kurulmuş bebekler gibi gülüyor, konsantrasyonlarını kaybetmiyorlardı, iş bitene kadar tek önemli olan da buydu.

Aynı anda, köşedeki süpermarkette, Raúl Viñas'ın yeğeni Abel Reyes adlı Şilili delikanlı, işçilerin öğle yemeği için alışveriş yapmaktaydı. Alacakları, her zamanki gibi, en kolay ve hızlı tüketilen ürünlerdi: et, ekmek, meyve. Bıçkınlık taslayarak market arabası kullanmayı reddediyor, torbası da olmadığı için aldıklarını kucağında taşıyordu. Aslında delikanlı olamayacak kadar ufak tefek, çocuktan hallice bir gençti. On beş yaşındaydı ama on bir gösteriyordu. Sıska, çirkin, sakil bir çocuktan ve saçları upuzundu. İki sene önce ailesiyle Arjantin'e taşındığında, Şilili yurttaşları arasında hiç alışılmadık olsa da bu ülkenin genç erkekleri arasında yaygın olan saç uzatma geleneğine bayılmıştı. Genç ve yabancı olduğu için öyle saftı ki uzun saçlı Arjantinli erkeklerin alt sınıfa mensup olduğunu ve üst sınıfların gözünde kendi kendilerini o sınıftan

asla çıkmamaya mahkûm ettiklerini fark edememişti. Zaten etse de umursamazdı. Uzun saçı seviyordu ve bu yeterliydi. Böylece saçını uzatmaya başlamıştı, şimdiden sırtının ortasına geliyor, düz kürekkemiklerinin alt tarafına değiyordu. Ona hiç yakışmıyor, korkunç görünüyordu. Fakir ve dürüst insanlar olan ailesi, maalesef onu mantıklı açıklamalarla ikna etmeye çalışmıştı, oysa tehdit etseler ya da yaptırım koysalar oğlan saçlarını hemencecik makaslardı. Ama öyle olmadı, başta ona kıza benzediğini söylediler, sonraysa hayduta, saptıkları bu yoldan bir daha da dönemediler. Gayet sağlam biçimde kurdukları mantığı bir daha bozamadılar. Ayrıca iyi yürekli ve anlayışlı insanlar oldukları için, “Yakında geçer,” diyorlardı. Oğulları kız gibi dolaşıyordu. Saçları çalışırken rahatsız ettiği için arkadan lastikle toplamayı aklından geçirse de henüz buna cüret edememişti. İnşaatlarda kimse saçına bir şey demiyor, dikkat bile etmiyorlardı. Gerçekten epey alışılmış bir şeydi; en azından bu konuda yanılmamıştı. Şili’de olsa ya televizyondan röportaj için gelirler ya da büyük ihtimalle onu hapse atarlardı.

Süpermarket hiç sakın sayılmazdı. En yoğun günlerden birinin en yoğun saatiydi. Alışveriş çılgınlığı çoktan başlamıştı. İnsanlar gece yarısını kutlarken yiyeceksiz kalmayacaklarını garanti etmek için bütün rafları boşaltıyorlardı. Oğlan şanslıydı, marketin arka tarafındaki buzdolaplarında iki koca paket dana kaburga buldu, paketleri tutunca elleri buz gibi oldu. Ardından bir kangal ızgaralık sucuk, dörde katlanmış bir kaburga üstü ve bir düzine biftek yüklendi. Hepsi küçük beyaz tepsilere konmuş ve şeffaf filmle sarılmıştı. Meyve kısmından geçerken gözüne olgun görünen şeftalilerden iki paket seçti, bir düzine de muz. Bütün bunları torbasız taşımak pek zordu. Üstelik daha alması gerekenler vardı. Ekmeklere yönelmeden önce yalak gibi üstü açık, derin bir buzdolabında tutulan

dondurmaların oraya gitti. Tabii şimdiden dondurma almasının anlamı yoktu, çünkü yeme vakti gelene kadar eriyip gidecekti; ama şu sekiz porsiyonluk karamelli dondurma tam ağzına layıktı. Bunların iki kutusu onlara yetti. Bir fırsatını bulup dayısına bu fikri açmayı aklından geçirdi, sonradan markete dönüp dondurma alabilirdi. Ama sonradan bulup bulamayacağı belli değildi, çünkü insanlar her şeyi kapış kapış götürüyordu; tek ümidi, müşterilerin fiyatı görünce yılmasıydı, dondurmalar gerçekten ateş pahasıydı. Böylece sıra, ekmeğe geldi. Hem yemeğe eşlik edebilmesiyle önem taşıyor hem taşra usulü, tabakmış gibi üstüne ek konabiliyordu. Ekmeğin üstüne konacak eti incecik dilimleyebilmek için bıçakların iyice bilenmiş olması gerekirdi, bu yüzden ikide bir bıçakları biletmek için şu düdük çalarak geçen seyyar bileyicilerden birini çağırmak zorunda kalırlardı (gerçi bulundukları semtten geçen bileyici düdük yerine okarina çalardı, Buenos Aires'teki okarinalı tek bileyici, o olsa gerek). Abel Arjantin'de ekmeğin sadece 250 gramlık küçük paketlerde satıldığını hatırlayınca her seferinde olduğu gibi burukluk hissetti. Dört paket ekmeği et ve meyve paketlerinin tepesine dizdi, her şeyin devrilmesi an meselesiydi. Ama başka çaresi yoktu, yoksa iki tur gidip gelmesi gerekecekti. Paketleri koca bir bebek taşıyan bir baba edasıyla kucaklayarak içecek reyonuna yöneldi. Maalesef içecekleri soğutmadan içmeye mecburdular, çünkü buzdolapları yoktu. Ama insan hayatta nelere alışmıyor ki buna alışmasın. Sadece iki büyük pet şişe kola aldı. Şişeleri iki yanından sarkacak şekilde işaret ve başparmakları arasında kavramıştı, boşta kalan başka parmağı yoktu. Kalabalık iyice artmıştı ve yerleri silmeye girişen süpermarket görevlileri yüzünden raflar arasında manevra yapmak zorlaşıyordu. Abel delik ayakkabıları, kireç lekeli pantolonu, yırtık gömleği ve yelesiyle diğer

müşterilere aykırı bir görüntü oluşturunuyordu. Hayli ağır, fiziksel bir işle uğraşmasına rağmen böyle sıska kalabilmiş olması inanılır gibi değildi. İlk bakışta ufak tefek bir hizmetçi kız zannedilebilirdi. Kasa kuyruğunu görünce canı sıkıldı: Market boyunca otuz metre kadar uzanan kuyruk rafların bitiminde kıvrılıyor ve ters yönde bitişik rafların arasından devam ediyordu. Bugün üç kasadan sadece biri açıktı ve başındaki kasiyer kadın son derece beceriksizdi; dalgınlığıyla meşhur Abel bile fark etmişti bunu. Aslında süpermarketin işleyişi baştan aşağı beceriksizce, hatta gelişigüzel. Amaçları ticaret olmasa gerekti, zira müşterilere kâr amacı gütmüyormuş gibi hizmet veriliyordu, ama ne amaç güdüldüğü de belli değildi; esas amacın dinle alakalı olduğu söylenebilirdi. Aynı zincirin bütün süpermarketleri gibi orası da Evanjelik bir tarikata aitti ve bu durum bir nevi ticari yetkinsizlikle kendini belli ediyordu. Daha doğrusu, kendini her şekilde belli ediyordu: Süpermarketin en ince ayrıntılarına kadar sinmişti. Zaten öyle de olmalıydı, din denen tarifi güç kavramın özünde bu vardı. Dedikodulara bakılırsa semtin çalışma çağındaki gençleri tesadüfen buraya adım attıkları anda yanlarına inanç aşlamak amacıyla hemen birileri geliyor ve onlara tarikatın lideri Kuzey Amerikalı papazın en çarpıcı vaazlarını içeren bir videokaseti hediye ediyordu. İnşaattaki işçiler arasında markete her gün giden tek genç kendisi olmasına rağmen Abel Reyes'in başına böyle bir şey gelmemiştir: Ya tipinden Şilili olduğunu anlamış ve koyu Katolik olduğuna kanaat getirmişler, ya da saçından ahlak tahlili yaparak uğraşmaya değmeyeceğini, hatta belki evinde video bile olmadığını düşünmüşlerdi (ya da İngilizce bilmeyeceği için kasetteki vaazları anlayamayacağını). Abel kuyruğun sonuna girdi, her zamanki gibi kamburunu çıkararak kuyrukla beraber yavaş yavaş ilerledi. Tam bu esnada yengesiyle çocuklarını gördü.

Ev hanımları için can alıcı bir zaman dilimi olan öğle vaktinin yaklaşmasıyla apartmanın tepesindeki fırına dönen kapıcı dairesinde bulunan Elisa Vicuña'nın içine keskin bir şüphe düşmüştü, daima bütün alışverişlerini yaptığı ve olmasa ne yapacağını bilemediği köşedeki süpermarket öğle vakti kapanacaktı. Buna şaşdırmamak lazımdı, çünkü hem yılın son günü genelde yarım gün tatil kabul edilirdi hem de bu süpermarket sağı solu belli olmayan bir yerdi; yani şimdiden kapanmış olabileceği gibi saat on ikiye beş kalaya kadar da açık kalabilirdi. Tabii kapandıysa kadın hapyı yuttu demekti, çünkü akşamki kutlama için gereken alışverişin yarısını bile yapmamıştı; böylece, sonradan korkunç bir sürprizle karşılaşmamak için, fazla kafa yormadan oraya gitmeye karar verdi. Acelesi olduğu için yalnız gitmek istedi, ama çocuklar kadının bu süre boyunca yemeğın başında bırakacağı Patri'yle kalmayı kabul etmediler. Kadının çocuklara ayakkabılarını giydirmesi gerekti; bazıları henüz yüzlerini bile yıkamamış olduğundan ve ayak dirediklerinden onları nispeten toparlaması (yani üstlerine çekidüzen vermesi) on beş dakika sürdü, sonra merdivenlere yöneldi. Moloz, taş ve toz kaplı, tırabzansız merdivenlere asla alışamayacaktı. İnerken bebeğini hep kucağında taşır, öbür çocuklarıysa serbest bırakırdı, hoplayıp zıplarsalar da şimdiye kadar düşen olmamıştı. İkisi kız ikisi erkek dört çocuğı vardı, en büyükleri yedi yaşındaydı, en küçükleriyse henüz iki yaşına basmamıştı. Çocuklarını çok güzel bulurdu, ki muhakkak öyleydiler, bazı yönleri babalarına çekmişti, ama anne tarafına da benziyorlardı. Elisa otuz beş yaşında ince bir kadındı, boyu kısacıktı (kısa boylu kocasından bile kısaydı) ve ailenin maddi durumundan dolayı, haliyle, pek şık ve bakımlı olduğu söylenemezdi. Zemin kata ulaştığında sabah boyunca etrafta gezinmiş ziyaretçilerin ortadan kaybolmuş ol-

duklarını gördü ve kocasıyla kısaca konuştu. Çocukları peşine takarak dışarı çıktı. En küçüğünü yere indirip yürüttüğü için hız kesmek zorunda kaldı. Gideceği mesafe otuz metreden azdı, süpermarket aynı kaldırımında, biraz ötedeydi. Yine de bir gezinti sayılırdı. Çocuklar her zamanki gibi süpermarketin yan duvarını boyunca dizili tuğla sütunların etrafında koşuşturdular.

Elisa marketin kapısına ulaşır içerdeki kalabalığı görünce şaşkına döndü. Kalabalık olacağını tahmin edebilirdi (gerçi kadın böyle öngörülerde bulunan biri değildi), ama bu kadarını da beklemezdi. Gerçekler genelde öngörülerini aşar, hiçbir öngöründe bulunulmadığında bile böyledir. Geliş amacını kendi kendine hatırlattı, marketin öğle vakti kapanıp kapanmayacağını öğrenmeye gelmişti. Görünürde konuyla ilgili herhangi bir yazı bulunmadığından sormak için içeri girdi. Normalde şişe deposu karşılığında kupon dağıtılan bankonun önünde elleri kolları boş şişelerle dolu on küsur insan homurdanarak beklemekteydi; bankonun ardındaysa kimse yoktu. Çocuklar her zamanki gibi rafların arasına dalmış, insan kalabalığının arasında gözden kaybolmuşlardı. Anneleri istifini bozmadan peşlerine düştü, nasılsa markette dolaşırken sorusuna cevap verecek birini bulabilirdi. Elisa Vicuña çocuklarını kalabalıkta kaybetme düşüncesi karşısında dehşete düşmemesi açısından nadir annelerden biri gibi görünse de aslında bu tür anneler sanılandan çok daha fazlaydı. Gerçeklik onu hep haklı çıkarıyordu, zira çocuklarını daima buluyordu, ki daha en baştan kaybolmadıkları da söylenebilir. Çocukların en küçüğü olan Jacqueline halen elinin ucundaydı. Girdiği ilk koridorda market arabalarını ve insanları yara yara ilerlerken karşısına normalde içki reyonundaki bankonun gerisinde duran oğlan çıktı; gelip geçen onca insana rağmen yeri paspaslamak için debeleniyordu. Kadın so-

rusunu oğlana yöneltti ve bugün öğleden sonra dörtte kapanacaklarını öğrenince rahatladı. Demek ki öğle yemeğinden sonra gelebilirdi. Çocuklarını aramayı sürdürdü, bir yandan da raflardaki gıda ürünlerine göz gezdirdiyordu. Aklında bir liste oluşturmaya çalışıyordu. Hırsızlanmaya başlayan Jacqueline'i kucağına almak zorunda kaldı, ama aldığı gibi geri indirdi, çünkü öbür çocuklarını görmüştü. Üç çocuk, gelen geçene küçücük bardaklarda kahve ikram eden kırmızı önlüklü, aşırı makyajlı bir görevli kızın karşısına dizilmişlerdi. Çocuklar kızdan kahve istemeyi arzusalar da cesaret edemedikleri belliydi; aslında isteseler de kız vermezdi, zaten çocuklar ikram edilenin ne olduğunu bilmiyorlardı. Hayatlarında hiç kahve içmemişlerdi. Yine de çocuklara özgü merakları, gördüklerini elde etme hırsları baskındı. Elisa hazır gelmişken raflardan birinden bir şişe çamaşır suyu aldı, evdekinin bitmiş ya da bitmek üzere olduğu aklına gelmişti. Çok fazla çamaşır suyu tükettirdi, çünkü bütün çamaşırları çamaşır suyuyla yıkardı. Böyle alışmıştı. Ailedeki herkesin rengi atmış, yıpranmış, kendince gösterişsiz bir güzelliğe sahip giysilerle gezmesinin sebebi buydu. Giysi yepyeni de olsa, rengi parlak da olsa fark etmezdi: Otomatik olarak, ilk yıkamadan itibaren (akşamdan çamaşır suyunda bekletilince) hani neredeyse aristokralara özgü bir solgunluk ve yıpranmışlığa bürünerek Viñas ailesinin karakteristik kıyafetlerinden birine dönüşürdü. Ancak Elisa çamaşır suyu şişesini kavrar kavramaz bir saat kuyrukta beklemenin saçma olacağını düşündü; kasanın önüne gidecek ve geçmek için kuyruğun başındaki müşteriden izin isteyecekti, ne de olsa elinde tek bir ürün vardı. Çocuklarını toparladı ve gitme vaktinin geldiğini söyledi. Çocuklar ya uysallıklarından ya da sıkıldıklarından hemen annelerinin peşine düştüler. Kadın kuyruğun başında şu münakaşacı teyzelerden birine

denk gelirse başına iş açılacaktı, ama neyse ki uğraşması-
na hiç gerek kalmadı, çünkü kuyruğun sonunda yeğeni
Abel'i gördü, oğlanın kolları paket doluydu, ellerindense
kocaman iki kola şişesi sarkıyordu. Zavallıcık, ne çirkin
ve tuhaf bir çocuktuk, yele gibi saçları omuzlarına dökü-
lüyordu. O da kadını görmüş, dudaklarında sadece aile
üyelerine ayırdığı nazik bir tebessümle uzaktan el sallı-
yordu. Kadın oğlanın yanına gidip çamaşır suyunu kasa-
dan geçirmesini (cüzdanından bir liralık bir banknot çı-
karıp verdi), sonra da uğrayıp bırakmasını rica etti. Abel
memnuniyetle kabul etti. Kadın oğlanın elindekilere göz
attı ve miktarları az buldu. Bu düşüncesini patavatsızca
dile getirdi ve oğlanı boynu bükük, ayaklarının arasında
çamaşır suyu şişesiyle bırakarak çocuklarla beraber çıkı-
şa yöneldi. Kapının önünde çocuklar bisiklete binen José
María'ya karşılaştılar. Anneleri sokakta biraz oynamala-
rına izin versin diye ortalığı velveleye verdiler, özellikle
de en büyükleri olan Juan Sebastián, çünkü José María
bisikletini ona ödünç verecekti. Ama kadın kimsenin gö-
zünün yaşına bakmadı, çünkü, kendi ifadesiyle, "yemek
saati" gelmişti. Bu sümüklü zaten sabah akşam sokaktay-
dı. Kadın yarım saat sonra yine aşağı inip onları sokaktan
toplamak istemiyordu. Bunun üstüne çocuklar ağlaşma-
ya başladılar; sonunda kadın köşedeki çiçekçiyle laflaya-
rak on beş dakika oyalandı, bu esnada çocuklar da sokak-
ta koşuşturdu. Kadın çocukları ite kaka apartmana sok-
tuğunda yeğeni ve çamaşır suyu hâlâ ortalarda yoktu.

Abel Reyes sabırla kuyrukta beklemekteydi, kolları
paketlerin ağırlığından uyuşmuştu. Vakit geçirmek için
kuyruktaki güzel kızlara bakıyordu. Ancak baktığını hiç
belli etmiyordu. Dünyada en sevdiği şeyin kızlar olduğ-
nu rahatlıkla söyleyebilirdi, ama ergenliğin getirdiği has-
talık derecesindeki utangaçlığı yüzünden onları hep
uzaktan severdi. Ayrıca süpermarket kuyruğunun dayat-

tığı hareketsizliğin de işini hiç kolaylaştırmadığını düşünüyordu. Doğal hali hareket odaklıydı, her ne kadar bu hareket kaçma hareketi olsa da. Hareketsizliği geçici bir şey olarak görüyordu. Dolu market arabalarının oluşturduğu tren ağır aksak ilerledikçe o da adım adım eşlik ediyordu. Arabaların çoğu bütün bir yıla yetecek kadar ürünle tıka basa doluydu. Abel'in önü ve arkasındaki herkes sürekli konuşuyordu. Konuşmayan bir tek kendisi vardı. Nötron bombası diye bir şeyin gerçekten var olabildiğine inanmakta zorlanıyordu. Mesela her şeyin ayrılmaz derecede iç içe geçtiği burası gibi bir mekânda bombanın insanları ortadan kaldırıp nesnelere zarar vermemesi nasıl mümkün olabilirdi? Süpermarket kuyruğu benzeri yerlerde nesneler doğrudan insan bedeninin birer uzantısı haline gelirdi. Abel bombayı hayal etmeyi sürdürdü, nasılsa başka işi yoktu. Sessiz bir patlama, yığınla radyasyon. Zararlı radyasyon ışınları yemek paketlerine, kutuların ve tenekelerin içine de girebilir miydi? Büyük ihtimalle evet. Zihninde bir nötron bombasıyla ölüm sahnesi canlandı: İnsan evinde radyo dinlerken bir şarkı çalmaya başlıyor, dışarı çıkınca komşu evlerden birinin penceresinden de aynı şarkı duyuluyor, bir sokak ötede yoldan geçen bir arabanın radyosundan da aynı şarkı yükseliyor, bindiği otobüsün de radyosu açık, yine aynı şarkı çalıyor, insan ister istemez şarkıyı baştan sona dinliyor. Herkes (belli saatlerde) radyoyu dinliyor ve çoğunluğun radyosu aynı istasyona ayarlı. Bu sahne, her nedense, Abel'e gerçek geliyordu, olağanüstü derecede gerçek; oysa bombanın gerçek etkileri farklıydı. Beklerken bu düşüncelerle vakit geçiriyordu. Önündeki son birkaç market arabası, hep olduğu gibi, öbürlerinden de yavaş ilerledi; üstüne bir de kasiyer kadın tuvalete gidecek onları fazladan on dakika bekletti. Ama her şey olacağına varır. Sonunda sıra kendisine geldi. Kucağındaki-

leri madenî tezgâha koyunca rahatladı. Kasiyer kadın hemen her müşteride yaptığı gibi birkaç kez elektronik kasada yanlış düğmelere bastı. Her seferinde şefini çağırması gerekti ve şefi tehditkâr kalabalığın arasından sıyrarak elindeki küçük anahtarla hatayı düzeltti. Toplam kırk dokuz lira tutmuştu. Abel ellilik bir banknot uzatınca kasiyer bozuk parası var mı diye sordu. Delikanlı göstermelik bir tavırla ceplerini yokladı, bozuk parası olmadığını biliyordu, bir kuruşu bile yoktu. Yanındaki tek para, eline tutuşturdukları şu banknottu. Kasiyer hâlâ bekliyordu, suratında perişan bir ifade vardı. Yok mu? diye sordu. Daha iyi aramasını rica eder gibi bir hareket yaptı. Abel bu süpermarketteki (hatta belki bütün marketlerdeki) kasiyerlerin bozuk parayı büyük sorun haline getirdiklerini fark etmişti. Hep bozuk paraları olmasına rağmen sorun haline getiriyorlardı. Bu seferse iyice gereksizdi: Kasiyerin tek yapması gereken bir lira para üstü vermektir. Abel dikilmeyi sürdürüyordu, elinde dörde katlı halde yengesinin verdiği bir liralık banknot vardı. Kasiyer gözünü bu banknota dikti. Abel elindekinin bir tek o olduğunu, kırk sekiz tane daha banknot saklamadığını göstermek için paranın katlarını açıp gösterdi. Kadın sonunda kasanın bir liralık haznesindeki biletleri (en az iki yüz tane vardı) tutan madenî yayı kaldırıp tiksinti dolu bir ifadeyle bir banknot aldı ve fişle beraber, bakmaksızın, oğlana uzattı. Abel aldıklarını kasada unutarak çıkışa yöneldi. Kuyrukta arkasında duran kadın alışverişini kasaya dizmeye başlamıştı ve delikanlıya selendi: "Aldıklarını götürmeyecek misin? Parasını boşuna mı verdin?" Abel hemen geri geldi ve utancından ölerək alışverişini yükledi. Ekmek paketlerini yere düşürdü, vesaire. Binaya ulaştığında kamyon çoktan gitmişti ve herkes onu yanan mangalın başında bekliyordu. Mangaldan sorumlu olan dayısı ve Aníbal Fuentes ya da Aníbal

Soto adlı (tuhaf bir durumdu, iki şekilde de çağırılıyordu) Arjantinli başka bir işçi eti dikdörtgen şeklinde kap-kara tel bir ağdan ibaret ızgaraya attılar. "Ya bu?" diye sordu Viñas, çamaşır suyu şişesini işaret ederek. Abel, "Hanımın için," diye karşılık verdi, "birazdan götürürüm." Üst kata çıkacağını duyunca ondan başka şeyler de istediler, bardak, ıvır zıvır getirmesini söylediler. Abel merdivende gözden kayboldu. Hazır mimar gitmişken Viñas bahçe kapısını kapatıp zincirledi, ama kilidi asmadı. Artık nihayet, huzur içinde öğle yemeklerini yiyebilirlerdi.

Şarap satın almamış olmaları tuhaftı, değil mi? Hele de sofradakilerin bazılarının şaraba düşkünlüğü düşünülürse. Ancak işçilerin genç uşağının şarap almayı aklından bile geçirmemiş olmasının iki sebebi vardı: Birincisi, kural gereği öğle yemeğinde şarap içilmezdi, bazı cumartesiler hariç, mesela çalışmaya ara vermenin yanında doğum günü benzeri bir kutlama yapılacağı zamanlar. İkincisi, Raúl Viñas'ın şarapları mahalledeki bir şarap dükkânından alıyor olmasıydı, orada özel bir şişeleme sistemi kullanıldığından aynı şişeler durmaksızın geri dönüşüme uğruyor, bu sayede şarap işi gayet pratik ve ucuz biçimde çözülüyordu. Adam bugün için gerekli stoklamayı yapmıştı, yarına kadar giderdi. Özel mi özel bir gündü: Mesaileri bitmişti, yani isterlerse çatlayana kadar içebilirlerdi. Ardından işçiler evlerine gidecek ve akşam kendi aileleriyle geçirecekleri kutlamalar için hazırlanacaklardı. Kutlama yapmaları şarttı, çünkü yılın son günüydü. Genel anlamda, gerek iş gerekse göreceli bereket açısından kayda değer bir yıl olmuştu; bu konuda kimsenin şikâyeti yoktu. Hatta mutluluk dolu bir yıl olduğu bile söylenebilirdi, ancak böyle diyebilmek için üstünden biraz zaman geçmesi lazımdı, ki daha geniş bir perspektiften bakılabilirdi. Ancak yıl henüz sona erme-

mişti: Daha açık söylemek gerekirse, bitmesine on kûsur saat vardı. Bu sebeple Raúl Viñas on dört şişe kırmızı şarabı kendi icat ettiği, daha doğrusu keşfettiği bir yöntemle soğumaya bırakmıştı. Yönteme göre kararlılıkla bir hayalete yanaşıyor ve şişeyi göğüs kafesine yerleştiriyordu; şişe orada doğaüstü bir biçimde dengede duruyordu. Gidip iki saat kadar sonra döndüğünde şişe soğumuş oluyordu. Fakat adamın dikkate almadığı iki nokta vardı. Birincisi, işlem boyunca şarabın şişeden çıkıp hayaletlerin bedenleri boyunca lenf gibi yayılmasıydı. İkinci noktaysa, bu damıtma işleminin beton fiçilerde mayalanmış ucuz şarabın hoyrat tadını tamamen değiştirerek kodamanların bile her gün içmeye parasının yetmeyeceği yıllanmış nadide bir *cabernet sauvignon* şarabına dönüştürmesiydi. Ama adamın bunu fark ettiği yoktu, ne de olsa yazın hava sıcak diye kırmızı şarabı soğutarak içen insanlardandı. Dahası, ülkesinin muhteşem şaraplarına alışkın olduğundan bu şarabın tadını son derece normal bulurdu. Zaten daima ve hiç şaşmadan en iyi şarapları içmek istemekten daha normal ne olabilirdi ki?

Abel Reyes en üst kata çıktığında (merdivenleri her seferinde hiç üşenmeden tırmandığını belirtmek gerek; düşüncelere dalıyor ve çok geçmeden kendini en üst katta buluyordu) dayısının ailesini öğle yemeği sofrasında buldu. Kapıcı dairesi, Viñas ve ailesine kalacak yer sağlamak adına, ne kadar gösterişsiz de olsa, binanın kаланından daha önce tamamlanmıştı. Gösterişsiz derken, asgariden öte bir şey beklenmemeli. Yerler karosuz, tavanlar boyasız, duvarlar badanasız, banyo tesisatsız, pencereler camsızdı. Ama suyu akıyordu (aslında akmaya birkaç gündür başlamıştı), elektrik bağlantısı içinse üstünkörü bir kablo çekilmişti. Daha fazlasına lüzum yoktu. Dairenin ne büyük ne küçük denebilecek iki odası, artı mutfak ve banyosu vardı. Ödünç alınarak yerleşti-

rilmiş mobilyaların sayısı azdı. Çocuklar derme çatma bir masanın etrafına oturmuşlardı, önlerindeki tabaklarda biftek ve bezelye vardı. Elbette yemek istemiyorlardı. Patri'nin önünde dört bardak, bir şişe soda ve bir kutu portakal suyu vardı. Katı bir ifadeyle kardeşlerine bakıyordu, kardeşleriye gözlerini bardaklara dikmiş, mız-mızlanıyorlardı. Patri'nin amacı, yemeklerini yemezlerse hiçbir şey içemeyeceklerini anlamalarını sağlamaktı. Susuzluktan öldüklerini söylüyorlardı. Anneleri mutfakta kurabiye hazırlamaktaydı ve bir süreliğine dikkati çocuklardan başka yerdeydi. Patri yaşı genç olduğu için daha sabırlıydı, hatta neredeyse çocuk yaştaki olduğu düşünülürse aşırı sabırlı olduğu bile söylenebilirdi, çocuklara boyun eğmiyor, içeceklerden bir damla bile vermiyordu. Her yola başvurmaktan çekinmeyen çocuklar kurnazlık ederek çığlık çığlığa annelerini çağırıyorlardı. Elisa ise karşılık vermiyordu; çünkü hem mutfaktaydı hem de akli başka yerdeydi. Derken Patri bardakları meyve suyu ve sodayla doldurup çocuklara verdi. Kana kana içtiler. Patri bifteğiyle bezelyelerini bitirdi, üstüne de bir bardak meyve suyu içti. Yanı başında oturan bebek kız kardeşi ayağa kalkmak istedi. Patri uzanıp kızı tuttu ve yemeği ağzına vermeye koyuldu. Bu esnada öbür çocuklar azmaya başlamışlardı. En çok yemeği en büyükleri olan Juan Sebastián yemişse de tabağını hâlâ boşaltmamıştı. Blanca Isabel ise henüz yemeğine dokunmamış olmasına rağmen yine meyve suyu istiyordu. Yemek odası müthiş sıcaksa da fazla aydınlık değildi, çünkü pencere bir mukavva parçasıyla örtülüydü. Güneşin vurduğu mukavva kalın olsa da ışığı kısmen geçiriyordu. Yaz ışığının kuvveti inanılmazdır.

Peki apartmanın tepesinde biraz olsun ferahlananın yolu yok muydu? Ne kadar uğraşılsa da yoktu. Sıcaklık en katışksız haliyle mevcuttu, gayet somut ve gerçektir.

Tek kelimeyle ifade etmek gerekirse, mutlaktı. Yine de, sonsuz bir inançla desteklenmediği takdirde kar taneleri gibi ânında eriyip giderdi. Bir bardak sodalı meyve suyunu (susuzluktan ziyade kendisini izleyen çocuklara örnek olmak amacıyla) içince Patri'yi ter basmıştı. Hiçbir detayı kaçırmayan Blanca Isabel, "Suya mı düştün?" dedi. Patri bir bardak daha içmekten zarar gelmeyeceğini düşündü ve içti. Juan Sebastián tahrik olarak gördüğü bu davranış karşısında bir sıçrayışta yerinden kalktı ve annesine şikâyet etmek için mutfığa koştu, ama annesi hiç aldırış etmedi. Çocuklar yine mızımızlanmaya başladılar. "Musluk suyuyla idare edeceksiniz, çünkü soda bu kadarcık kaldı," dedi Patri, şişenin dibinde kalan sodayı işaret ederek. Bardakları tekrar önünde topladı ve portakal suyunu sodanın kalanıyla eşit oranda sulandırmaya koyuldu, ama sadece yemeğini yiyenlere verecekti. Çocuklar yemeklerine öyle bir giriştiler ki Patri'nin Ernesto ile Blanca Isabel'in bifteğinin son lokmalarını diğer çocuklar arasında bölüştürmesi gerekti. Elisa başını uzatıp yemekleri bitti mi diye sordu. "Et bitti," dedi Patri, "ama bezelyeler bitmedi." Bir tek Juan Sebastián tabağındaki her şeyi silip süpürmüş, tıka basa yemişti. Annesi biraz daha ister mi diye sordu. Çocuk inleyerek cevap verdi: Çok yemişti, doymuştu, çatlamak üzereydi. Patri'nin çocuklara geri verdiği bardaklar göz açıp kapayana kadar boşaldı. Kız Jacqueline'i sandalyesine koydu ve üzüm getirmek için mutfığa gitti. "Her gün aynı şey," dedi annesine, "yemek istemiyorlar." "Sıcaktan," diye karşılık verdi Elisa, "zavallıcıklar." Patri'ye bezelyeleri bitirmek ister mi diye sordu. Patri kardeşlerinin izinden giderek istemediğini söyledi. Peki annesi bir şey yemeyecek miydi? Bir an olsun oturamamıştı. "Yok," dedi Elisa, aç değildi. Yine de sonradan bezelyeleri yiyecekti, çünkü çöpe atmaya kıyamazdı. Patri elinde üzümler ve temiz bir bı-

çakla yemek odasına döndü, üzümleri ortadan kesip çekirdeklerini çıkarmaya koyuldu. Ardından çocuklara birer birer vermeye başladı, Jacqueline'e verirken kabuğu da çıkarması gerektiğinden daha uzun sürdü. Neyse ki eliyle iş yapma konusunda becerikliydi.

Abel mutfığa giriverdi ve çamaşır suyu şişesini yengesini için tezgâha bıraktı. Mutfaktaki havalandırma penceresinden içeri günün bu saatinde güneş dolardı. Elisa pencereyi nemli bir mavi bezle örtmüştü. Bez dışarının sıcaklığını biraz engellese de hava dolaşımına izin vermediğinden özellikle yemek pişirildiğinde içerisi duman altı olurdu. Elisa delikanlıya erkeklerle yemeğe kalıp kalmayacağını sordu. "Bu saatten sonra katılmayacak halim yok ya!" dedi oğlan, sorunun cevabı barizmiş gibi. "Anne haber verdin mi?" Hayır, vermemişti, niye verecekti ki? "O zaman seni bekliyordur," dedi kadın. Bu Abel'in aklına gelmemişti. Yine de annesinin büyük olasılıkla kendisini beklemediğini söyledi, çünkü bugün yarım gün çalışacağını da söylememişti. "Onu tahmin etmiştir," dedi Elisa. "Yok, yok, sanmam," dedi Abel sabırsızca. Yengesinin annesini iyi tanımadığını düşünüyordu. Annesinin Abel'i pek umursamadığını, aralarında yengesiy-le çocukları, hatta yengesiy-le Abel arasındaki gibi bir ilişki bulunmadığını fark etmemişti. Ergenlik çağındaki herkes gibi Abel de bütün ailelerin kendi ailesinden iyi olduğuna inanıyordu. Buna inanması için hiçbir sebep bulunmamasına rağmen inanıyordu. Elisa bunu tahmin etse de sesini çıkarmadı. Evlerine akşama kimleri davet ettiklerini sordu. Abel abisinin kız arkadaşının ailesini davet ettiklerini söyledi ve hepsi birer meziyet timsaliymiş gibi hararetle müstakbel akrabalarından bahsetmeye başladı. Abisinin müstakbel kayınpederinin oto tamir atölyesi vardı, Abel ondan canının her istediğini elde eden, parası yettiği için her aklına eseni yapabilen kud-

retli biriymiş gibi bahsetmeye bayılırdı. Adamın malvarlığını ayrıntılı olarak saymaya koyuldu, abarttıkça abarttı. Konu, çoğu zaman olduğu gibi, ister istemez yemeklere kaydı. Abel kendi damak zevkinin çok özel olduğuna, derinlemesine bir araştırmadan geçirilmeyi hak ettiğine, beş benzemez görünen tercihlerindeki tutarlılığın başka türlü algılanamayacağına inanıyordu. Kadın oğlanın sözünü kesmedi, ama çok geçmeden kendi düşüncelerine dalıp gitti. Oğlana sırf çirkin ve aptal diye acıyıp durmasının alemi yoktu. Ona bir öğüt verdi: Öğle yemeğinde şarap içmemesini tavsiye etti. "Sen o hayvanlara bakma, çabucak kafayı bulacaklar," dedi. "Asla şarap içmem," dedi Abel, tipik bir duyarsızlık örneği sergileyerek (konuştuğu kişi ailenin baş ayyaşının karısıydı!). Patri üzüm almak için mutfağa girdiğinde ikisi öpüşüp selamlaştılar. Kız oğlanı tuhaf bulsa da kardeşi gibi severdi. Saçı yüzünden herkes Abel'in arkasından gülerdi. Patri ile oğlanın saçları aynı boydu, hatta saç tipleri bile aynıydı: Düz ve kalın telli, kapkara saçlar. Kız yanlarından ayrılınca Abel Elisa'yla laflamayı sürdürdü ve sonunda sıkılan kadın delikanlıya artık aşağı inmesini, erkeklerin muhtemelen çoktan yemeğe oturduğunu söyledi.

Üzümler bitince çocuklar yalınayak etrafa kaçıştılar ve oynamak için boş havuzun yolunu tuttular. Kavurucu güneş hoşlarına gidiyor, sanki havuz doluymuş ve serin sularda yüzyorlarmış gibi eğleniyorlardı. Yaşça daha büyük olan üçü hep farklı rollere bürünüp maceralara atılıyor, bebek de peşlerine takılıyor, yanlarından ayrılmıyordu; bazen ona az yetenek gerektiren ya da hiç gerektirmeyen roller veriyor, mesela kurban olarak kullanıyorlardı. Günlerce başka maceralara atıldıktan sonra bugün yine araba yarıştırmaya başlamışlardı. Bir sürü küçük plastik arabaları vardı. Miniklere özgü içgüdüleri sayesinde alt katta işçilerin çalışmayı kestiğini fark etmişler, ce-

saretlerini toplayıp merdivenden önce altıncı, sonraysa beşinci kata inmişlerdi. Minicik elleriyle kavradıkları oyuncak arabaları basamaklardan birer birer indiriyor, en uzak odalara götürüp park ediyorlardı. Apartmanın tamamının ya da en azından üst katların kendilerine kaldığını düşünerek coşuyor, coştukça oyunu daha karmaşıklaştırıyor, mesela bazı arabaları üst katta bırakıp alt kata iniyor, sonra yukarı çıkıyor ve bıraktıkları arabaları topluyor, habire beklenmedik yönlere sapıyorlardı. İnşaat halindeki bina, araba yarıştırmak için olabilecek en uygunsuz yerdı (halbuki saklambaç oynamak için idealdi), ancak mekânın elverişsiz oluşu oyuna farklı bir tat katıyor, her şey yeni ve imkânsız görüldüğü için çocuklar kendilerini tamamen oyuna kaptırıyorlardı. Evrenin sırlarının ya da sanatın özüne ulaşmış gibiydiler. Jacqueline habire yolunu kaybedip ağlıyordu. Onunla içtiği su ayrı gitmeyen Ernesto ise bulunduğu kata göre yukarı çıkıyor ya da aşağı iniyor ve kız kardeşini kurtarıyordu. Oyunları sadece bir kez, aşağı inen Abel yanlarından geçerken, “Dikkat edin, sakın düşmeyin,” dediğinde kesildi. Delikanlı iki kat aşağılarına indiğinde arkasından “süpürge saçlı” diye bağırdılar. İne çıka arabalarıyla oynamayı sürdürdüler. Katlar arasında bazen esinti oluyordu, ama ne kuvvetli bir esintiydi bu ne de serin; her halükârda güneş battıkça sıcak da muhtemelen azalacaktı; ışık da azar azar değişiyor olmalıydı, ama henüz pek fark edilmiyordu; oyuncak arabaların parlak renkleri seçilebildiği sürece ışık seviyesi oyun için yeterli demektir. Üçüncü kata geldiklerinde daha fazla inmeye cesaret edemediler, çünkü aşağıdaki erkeklerin seslerini duyabiliyorlardı.

Aslında işçiler aşağı epey önceden inmişler, nasılsa işe geri dönmeyeceklerinden öğle yemeklerini rahatça yemek için temizlenip üstlerini değiştirmişlerdi; bazıları abartıp hortumla duş almış ve güneşte kurumak için ze-

min dairenin arka tarafındaki avluya yayılmışlardı. İş kıyafetlerinin harap hali, üstlerinden çıkınca daha iyi belli oluyordu; kireçten ağarmış, yırtık, yamalı, birçok kez de yamasız bu paçavraları çantalarına sokuşturmuşlardı. Elleri yüzleri temiz, saçları taralı halde tahta levhalardan derlenmiş masanın etrafına dizilmiş, yemeği beklemekteydiler. Masayı mangaldan olabildiğince uzağa koymuşlardı, mangalın başındaki Anibal Soto etlerle ilgileniyordu. Toplam on kişiydiler. Raúl Viñas ve Abel Reyes'ten başka iki Şilili daha vardı: Enrique Castro ve Felipe Rojas. Sonuncunun lakabı Cepçi'ydi, çünkü otururken bile ellerini cebinden çıkarmazdı. Bu hali sayısız şakaya konu olurdu. Örneğin şu anda sol elinde şarap kadehi vardı, sağ eliyse cebindeydi. Hemen yanında Santiago del Estero'lu şişman işçi oturuyordu, şakacı bir adamdı ve komik olmasa da abartılı şakalarıyla insanları güldürürdü. "Bakalım burada neler varmış," diyerek elini Şililinin boştaki pantolon cebine daldırınca herkes kahkahayı bastı, Cepçi ise şaşırıp sıçrayınca elindeki şarabı üstüne dökmüş, söylenmekteydi. Kır saçlı ve mavi gözlü bir adam olan usta-başı (İtalyan asıllıydı) başta gülmekten katılsa da bir süre sonra konuyu değiştirmeyi becerdi. Herkesin elinde iştah açıcı niyetine birer kadeh şarap vardı. Burası zemin kat olsa da neyse ki serindi, neredeyse klima açılmış gibi ferahtı. Kadeh kaldırdılar. Etin pişmesi gecikmedi, ancak salata hazırlamayı tamamen unutmuşlardı. Kınayan bakışlarla genç Abel Reyes'i süzdüler, alışverişe çıktığında bir şeyleri unutmadan döndüğü nadirdi. Ama yılın son günü olduğundan bunun önemi yoktu. Üstelik et nefisti.

Şilililerden başka bir yabancı daha vardı: Washington Mena adında bir Uruguaylı; dikkat çekici hiçbir özelliği olmayan, silik bir adamdı. Uzun saçlı biri daha vardı, yirmili yaşlarda bir Arjantinliydi, ismi Higinio Gómez'di (aslında Higidio'ydu ama Higinio'yu tercih ediyordu),

korkunç çirkindi; çirkinliğinin sebeplerinden biri, eskiler arasında "çiçekbozuğu" diye anılan ve tedavisi olmayan bir tür akneydi, üstüne bir de saç neredeyse Abel'inki kadar uzun, ama kıvrıktı. Onun yanında ise arkadaşları arasında Palavracı olarak anılan, asıl adı Carlos Soria olan bir adam vardı. Herkes Santiago del Estero'lunun şakasına gülmeyi sürdürürken Palavracı kendi kendine homurdanmış, sonunda dayanamayıp onları açıkça ayıplamıştı. Aralarındaki en ilginç karakter Santiago del Estero'lu şişman adamdı ve bunun başlıca sebebi top gibi yusyuvarlak olmasından geliyordu. Bu durum onun adeta kişiliğini belirliyordu. Ayrıca kendini hem komik hem de çapkın zannediyordu. İsmi Lorenzo Quincata'ydı; fazla konuşkan olmasa ve düşünerek konuşsa da kimse onu akıllı biri olarak görmezdi.

Soria konuyu değiştirerek Santiago del Estero'lulara atıp tutmaya başladı. Sırf dalga geçebilmek için konuşmasına izin verdiler. Adam Santiago del Estero'luların birayı sıcak içtiklerini söyledi. "Öyle mi?" "Yok artık!" Elbette Santiago del Estero'da bulunmuştu, daha doğrusu içinden geçmişti, çünkü kimse onu çorak topraklarda kalmaya zorlayamazdı. Bir gün, bir barda (başta bira olduğunu anlamadığı) o tuhaf içkiyi tatmıştı. Söylediğine göre biraları el arabalarına doldurup avluda, güneşin altında bırakıyorlardı, böylece çorba gibi kaynıyordu. Biri, "Niye el arabalarına dolduruyorlar?" diye sordu. "Tabii ki kasalar yüzünden. Başka nasıl taşısınlar ki?" "Kaç kasa?" diye sordular, abarttığından şüpheleniyorlardı. Önce otuz altı dedi, sonra sekiz dedi, ama lafı doluşturınca tam olarak hangi rakamı kastettiği anlaşılamadı. İçenlerin yirmi kişi olduğunu vurguladı. Sofradakilerden bazılarının gülmekten gözleri yaşarmıştı. "Yoksa rekor kırardın değil mi?" diyorlardı. "Otuz altı kasa sıcak birayı tek başına içecekmiş!"

“Böyle şeyler ancak Santiago del Estero’da olur,” dedi Raúl Viñas gülerek. Santiago del Estero’luyla kadeh tokuşturdu. Kendisinin “Şili’deki Santiago’dan” olduğunu söyledi, iki Santiago arasında büyük fark vardı.

Soria içenlerin yirmi kişi olduğunu tekrar vurguladı, koca bir grup yol işçisiydi. Şişeleri kasaların içinde, barın avlusunda, güneşte bırakmışlardı. Biraları içtikten sonra göbekleri nasıl olmuştu, tahmin edebiliyorlar mıydı? Tabii ki şişmişti. Sıcak birayı içenlerin duyduğu hissi hayal etmek bile fenaydı, en iyisi hiç kurcalamamaktı. Yine de hayal etmeden duramadılar.

Şilililerden Castro, Viñas’a dönerek Şili’deyken tanıştığı ünlü bir yalancıdan bahsetmeye başladı. Söylediğine göre bu adam karşılaştığı insanlara daha yeni And Dağları’nı aşarak Arjantin’den Şili’ye geldiğini, destansı, tehlikelerle dolu, tuhaf mı tuhaf bir yolculuk yaptığını, ürkütücü geçitleri, karlı tepeleri, hatta doğrudan zirveleri aştığını, tek başına ve yayan seyahat ettiğini, yola herhangi bir hazırlık yapmadan çıktığını anlatırmış. Tanıdıklarıyla karşılaştığında hep bu hikâyeyi, daha doğrusu aynı hikâyenin çeşitlemelerini aktarırmış. Aynı kişiyle kısa bir aradan sonra tekrar karşılaştığı takdirdeyse bazen aynı yolculuğu aksi yönde uydururmuş; ne de olsa ebediyen Arjantin’den Şili’ye gelecek hali yokmuş, hayal dünyasında yasalar esnek olsa da arada bir Şili’den Arjantin’e gittiğini de söylemesi gerekiyormuş. Hem bu sayede yalanlarını ikiye katlayabiliyormuş.

İşçiler “Lorenzo” isminin tutarsız olduğunu düşünüyorlardı. Hepsi ismin sahibine yakıştığını dile getirse de en ufak bir şüphe ânında aksi yönde görüş bildiriyorlardı. Aynısı “Washington” için de geçerliydi, keza “Higinio” için de, hatta “Abel”, “Raúl”, “Juan” gibi daha yaygın isimler için bile geçerliydi. İnsanların tipleri isimleriyle her zaman uyuşmuyordu, öyle olmasını talep etmek abesti,

ama bazen her nasılsa uyuşuyordu, ilginç olan da buydu. En fenası da (ya da en iyisi), insanın bir ismin uyup uymadığı konusunda sırf başkalarının görüşlerine kulak vererek ikna olabilmesiydi, bu durum yaygınlaştığındaysa, küçücük dost cemiyetlerinde bile, hayaletler hortlamış gibi olurdu. Şarap kadehlerini tanıdıkları hayaletler için dolduruyorlardı. (Gerçek hayaletler bir süredir ortadan kaybolmuştu; mangaldan et kokusu yükseldiğinde hep böyle olurdu, belki de et kokusu onlara iyi gelmiyordu. Ama sonradan, öğle uykusu saatinde yeniden belirirler, yerlerinde duramazlardı, en azından yazın hayaletler için günün en önemli saati buydu; kışınsa günbatımı.)

Bunun üstüne ustabaşının aklında nahoş anılar canlandı; onunla uzun yıllardır çalışan oradaki kimi işçiler de anıları beraberce yad etmeye koyuldular. Mesela bir seferinde tıpkı şimdiki gibi, hatta daha büyük bir apartmanı öyle elverişsiz malzemeler, öyle berbat aletlerle dikmişlerdi ki gören inanamazdı. "Duyan da şu palavracı tiplerin uydurduğu hikâyelerden biri sanacak," dedi ustabaşı, ama bu kez tanıklar, özellikle de Palavracı Carlitos Soria, onun yalan söylemesine göz yummazlardı. "Hangi apartman?" diye sordular. "Quintino Bocayuva Caddesi'ndeki." "Ha, o apartman!" İnşaatın ne kadar korkunç olduğunu hepsi hatırlıyorlardı. İşkenceden farksızdı. Aletlerin her türlüşünün yerine başka şeyler bulmak zorunda kalmışlardı. El arabası yerine boş bir arsada buldukları paslı pusetleri kullanmışlardı. Kova yerine dibindeki delikleri tıkadıkları saksıları kullanmışlardı. Bütün aletler için böyle yapmaları gerekmiş, her şeyin yerine iş görecektir başka aletler bulmaya çabalayıp sefil duruma düşmek onlarda derin izler bırakmıştı.

Konuşulan konuların ilginçliği sayesinde çabucak geçen bir saatin sonunda bütün yemek ortadan kaybolmuş, geriye tek lokma bile kalmamış, muz, şeftali ve ek-

mek bile bitmişti. Aslında bunda tuhaf bir durum yoktu: Herkes yemek için oradaydı. Şarap söz konusu olduğundaydı durum değişirdi. Her şey onu içmek üzerine kurulu değildi. Ama her halükârda içmişlerdi ve içmeyi sürdürdüler; yemeğin üstüne kahve yerine bir, hatta iki kadeh şarap içtiler. Bir anlamda, asıl içme faslı sonradan başladı. Ancak, her zaman olduğu gibi, kimileri az, kimileri çok içti. En hızlıları üç Şilili adamdı (yetişkin olmayan Abel Reyes kola içmişti), kafayı en çok bulan da onlardı. Öyle ki, gidenlere doğru düzgün veda etmeyi bile beceremediler. Üstelik içmeye devam ediyorlardı. İçerken yerlerinden kalkmıyor, gözleri dalıyor, dudaklarında gülücükler belirliyordu. Herkes toz olduktan sonra üçü çöküp kaldılar. Bütün dünyayı küçük dozlar halinde içlerine çekmiş gibi hissediyorlardı ya da bedenlerinden taşan coşkuları tarafından yerlerde sürüklenmiş gibi. Buna rağmen, sonunda yerlere kapaklanmış olsalar da içmeye devam edebileceklerini düşünüyor, kadehlerini doldurup ağızlarına götürmeyi bırakmıyorlardı. En azından içlerinde koca bir gülücük gibi kabaran o his henüz geçmemişti.

Akşamüstü saat dörtte, davetli işçilerin sonuncusu da binadan ayrıldıktan kısa bir süre sonra, Elisa kocasının ne halde olduğunu görmek için aşağı indi. Yere serilmiş haldeki adamı ancak iki tur attıktan sonra bulabildi. Hiç telaşlanmadan başka işçi kaldı mı diye etrafı kolaçan etti. Sahiden de Şilili iki adam halen oradalar. Cepçi lakaplı işçi sızmışken uyanıverdi ve kocasını taşımaya çalışan kadına yardım etmeye girişti. Böylece ikisi birden adama omuz verdiler; Raúl Viñas da biraz toparlanmayı başarinca taşımak için daha fazla insana gerek kalmadı. Merdivenleri tırmandıkça biraz ayılan Cepçi, dışarı çıkarken bahçe kapısını dışarıdan zincirleyebileceğini, ama anahtarı olmadığı için kilitleyemeyeceğini söyledi. Böylece

vedalaşıp aşağı indi. Geride kalan diğer Şilili, yani Castro, halen uyumaktaydı, Cepçi dürtünce biraz aksileşse de hemen uyandı, ikisinin de evleri aynı yönde ve uzakta (tren mesafesinde) olduğundan beraber çıktılar, sakindiler ama yere çok da sağlam basmıyorlardı. Cepçi sözünde durarak bahçe kapısını zincirledi; zincirin asma kilit-siz olduğu fark edilmediği sürece bina kilitli ve güvenli sayılırdı. Aslında çok da güvenli değildi, ama en azından sokaktan kimse geçmiyordu. Öğle uykusu saatiydi, günün hem en sessiz ve ıssız ânıydı hem de en sıcak. Etrafa mutlak bir sessizlik çökmüştü.

Kocası, şarabın etkisiyle hafif ter basmış halde, zarar görmeden baygın halde yatağa serildikten sonra Elisa kızı Patri'ye seslendi, "zahmet olmazsa" –bu ifadeyi belli belirsiz bir kızgınlıkla telaffuz etmişti– gidip çocukları bulabilir miydi? Ki daha en baştan kaçmalarına izin vermemeliydi. Çok terbiyeli ve saygılı bir kız olan Patri "öf" dememek için kendini tutsa da istemeden iç geçirdi ve çıkardığı ses göğün tepesindeki bir meltem gibi zayıf olmasına rağmen utanç duydu. Elisa hem davranışları okumaktaki başarısı açısından hem de başka birçok açıdan tipik bir Şililiydi. Böylece ricasındaki olumsuz havayı yumuşatmak için –ya da en azından olumsuzluğu yerinden sökerek uzaklara, hiçbir anlamı ve emir yetkisi olmayan gerçek sözcüklerin bulunduğu yere fırlatmak için– bir yorumda bulundu. Çocukların bu sıcakta kaçacak enerjiyi bulabilmiş olmalarına inanmadığını söyledi. Oynarken öyle havaya giriyorlardı ki oyuna doymak bilmiyorlardı. Yetişkinler için "yaşamak" neyse çocuklar için de "oynamak" oydu: İnsan bütün günü yaşayarak geçirdi diye akşam olunca ölecek değildi. Patri gülümsedi. Annesi konuşmayı sürdürdü, çocukların sabah erken kalktıklarını söyledi; uykusuzluk yetişkinleri uysallaştırıp mahmurlaştırır, çocuklarıysa asabileştirirdi, şimdiden uykula-

rını alırlarsa geceleyin canlarına okumazlardı. Patri, Juan Sebastián ile yordakçısı Blanca Isabel'i bu saatte yatağa sokma konusunda söz veremeyeceğini söyledi. Oğlan ögle uykusundan nefret ederdi. Elisa bir süre düşündü. Aslında kocasını yukarı çıkarırken çocukları görmüştü. Bir şey söylemediği için pişmandı; anne babalarını o halde görünce ödleri kopmuştu (böyle anlarda hep babalarının fenalaştığını ve ölmek üzere olduğunu zannederlerdi), Elisa bu geçici korku anından faydalanıp onları odalarının karanlığına götürmeli ve kapıyı kapatmalıydı; biraz uğraşsa uykuya dalabilirlerdi. Yine kaçarlarsa zaten hiçbir çare yoktu. Neyse ki sokağa çıkmadıkları için tehlike de yoktu. Böyle bir tehlikenin niçin mevcut olmadığı belli değildi. Herhangi bir kattan aşağı düşmeleri de mümkündü, ne de olsa apartman halen beton bir iskelet gibiydi, duvarların bazıları örülmüş olsa da çoğunun yerinde yeller esiyordu. Fakat anneye kızı bu konuya değinmediler, düşüncelerinde bile yer vermediler. Bir seferinde yetişkinlerin de çocuklar gibi aşağı düşebileceğini söylemişlerdi, nasılsa gezegenin çekim kuvveti herkes için aynıydı; bir kilo pamuk mu yoksa bir kilo demir mi daha ağırdır diye sormaktan farksızdı bu. Dolayısıyla, tıpkı bu sabah olduğu gibi daire sahipleri binaya uğrayıp çocuklarına kenarlara yaklaşmamalarını söylediklerinde Elisa ile Patri belli belirsiz bir tiksintiye kapılırdı. İnsanlar böyle düşünüyorlarsa bu daireleri niye satın alıyorlardı ki? Niye zemin katta oturmuyorlardı? "Bizler farklıyız," diye geçirirlerdi akıllarından, "bizler Şililiyiz."

Elisa meseleyi çözmenin daha kolay bir yolu olduğunu, oyuncak arabaları çocukların elinden alabileceklerini söyledi. Arabalar olmayınca kaçmaları için de sebep kalmayacaktı. Çocuklarını tanıdığı kadarıyla, ki iyi tanıdığına emindi, bu yöntem olumlu sonuç vermeliydi. Önceden bu yöntemi bizzat uygulamış ve olumlu sonuç

almıştı. Patri arabaları saklayabileceklerini söyledi. Annesi sakince eğildi (küçücük kapıcı dairesinin kapısında alçak sesle konuşmaktaydılar, oysa buna pek gerek yoktu, çünkü Viñas uyanacak değildi) ve elini kenardaki oyuncak dolu bir koliye daldırdı. Ustalıkla oyuncakları harmanladı. Çocuklarının bütün oyuncaklarını ezbere bilirdi. "Büyük sarı araba, kırmızı araba, mavi kamyon..." Hesabına göre çocukların elinde tam dört araba vardı. Arabaların hangileri olduğunu bile söylemişti. Patri ise annesinin dediklerine pek dikkat etmez olmuştu. Arabaların hepsini bulup çocukları geri getirebileceklerine inanmıyordu. Geriye tek bir araba kalsa bile Juan Sebastián haytasını uyanık tutmaya yeterdi.

Patri merdivene yöneldi ve altıncı kata indi. Vakit kaybetmemek için katları sırayla, oda oda tarayacaktı. Sesini duyarlarsa saklanırlardı. Aramaya başta planlı girişse de hem sıcaklığın hem de saatin etkisiyle çok geçmeden dağılıp gitti. Altıncı kat bitmek bilmiyordu. Gerek binanın tepesine taşındıklarından beri mecburen alıştığı ve yazın henüz başlangıcında olmalarına rağmen gözbebeklerinin topluigne başı gibi küçücük kalmasına yol açan korkunç aydınlık, gerekse her yerin bomboş oluşu çocukları bulmasını imkânsızlaştırıyordu. Odaların dağılımını bir türlü anlayamıyordu, zaten inşaat henüz bitmediğinden dağılım kesinleşmiş de değildi, ama her halükârda gereğinden fazla oda olduğunu düşünüyordu. İnsanların evlerdeki oda sayısını artırma merakını saçma buluyordu. Aileler kraliyet sarayında yaşarmış gibi davranmamalıydı. İnsanlar ihtiyaç duydukça oda sayısını artırırlarsa bunun sonu gelmez, ayaklar bir daha yere basmazdı. Dikiş için bir oda, nakış için başka bir oda, yemek için bir oda, içmek için bir oda, yani her şey için ayrı bir oda. Oda ya aynen çoğalır ya da sürekli farklılaşır, yani her bir oda mantık çerçevesinden giderek uzaklaşan bir

aynanın yansımaları gibi türerdi. Annesi bunu daha iyi ifade etmiş, ama genellemenin sonunu getirememişti. Zira varoluşun doygunluğa ulaşması insanları olduğu kadar nesneleri de etkileyen bir yanılsamaydı. Her halükârda, çocuklar orada değildi.

Beşinci kata indiğinde üstüne bir yorgunluk çöktü, gözleri kapanmaya başladı, bu onun için şaşırtıcı bir durumdu, çünkü öğle uykusundan hoşlanmazdı, bu açıdan hâlâ çocuk sayılırdı. Yemekten sonra annesiyle televizyon izlerken bir yandan da bulaşıkları yıkamışlar ve küçücük daireyi (inşaatın bitmemiş olduğu düşünülürse nispeten) toparlamışlardı. Televizyon izlemeye devam etmeyi yeğlerdi, ama sevdikleri tür programlar sona ermişti, yeni başlayanlarsa başka türlü bir dikkat gerektiren programlardı.

Öğle yemeği sırasında Abel Reyes yukarı çıktığında kuzeni Patri'nin onu öperek selamlamış olması tuhaf görünebilir. Ama selamlaşırken yanağa öpücük kondurmak normal bir durumdu. Tuhaf görünebilecek olansa, oğlan aynı binada sabahın erken saatlerinden beri çalışıyor olmasına rağmen daha yeni selamlaşmalarıydı. Ama her nasılsa rastlaşmamışlardı, zaten çok nadiren rastlaşırlardı, çünkü kız aşağı katlara hemen hiç inmezdi. Alışverişi annesi yapardı ve yardıma ihtiyaç duyduğu enderdi. Kız günde bir kez ya iner ya inmezdi. Ev işlerine çok yardımcı olurdu, televizyon izlerdi, üvey kardeşleriyle ilgilenirdi. Bütün Şilililer gibi hayli evcimendi, seyahat etmediklerinde öyle olurlardı; kızda ikisinden de biraz vardı. On beş yaşındaydı, soyadı Vicuña'ydı, onu evlenmeden önce doğuran annesinin soyadıydı bu. Çok sessiz, çok ciddi bir kızdı ve güzel elleri vardı.

Beşinci katta da çocuklardan iz yoktu, katı boydan boya, oda oda (kendince) taradıktan sonra bu karara varmıştı. Çocuklar orada olmasalar da öteki karakterler, yani

baş belası hayaletler, sürüleydi. Günün bu saatinde hep ortalıkta olurlardı. Görmek için yanlarına gitmek yeterliydi. Belli bir mesafeden tabii. Mesafeyi onlar koyardı, hep anlaşılmaz bir kibir içindeydiler. Bağırmaya, havayı gök gürültüsü gibi titreten kahkahalar patlatmaya başladılar. Kim bilir neden. İlginç mi ilginç iki nokta olmasa Patri'nin dikkatini her zamankinden fazla çekmeyeceklerdi. Bunlardan ilki, hayaletlerin sayılarının genelde ortaya çıktıklarında olduğu gibi üç-dört tane değil, bayağı kalabalık olmasıydı; bir uçtan bir uca süzülenler, aralara girenler, sonu gelmez kahkahalar, balon gibi patlayan çığlıklar... İkincisiye daha da dikkate değerd: Doğrudan kıza bakıyorlardı. Genelde belli bir şeye bakmazlar, hiçbir şeye dikkat etmezler, hatta dikkat kavramının yakınından bile geçmezlerdi. Şimdi de aynen böyleydiler, ama kızı bir istisna kabul etmiş gibiydiler. Sebepsiz gürekahkahalarını ona yöneltmişlerdi. Kız alınmıyordu, çünkü ciddi bir durum değildi, kuklaların etrafta uçuştığı, yersiz ve yakışksız bir tiyatro gibiydi. Kız daha önce çıplak erkek görmemiş değildi (gerçi çok da görmemişti); onu özellikle korkutan bir şey değildi bu. Ama gerçekdışı bir tarafı da vardı, çünkü insan belli durumlar dışında buradaki gibi bir çıplaklıkla burun buruna gelmezdi. Hayaletlerin havada süzülüyor oluşları da durumu iyice pekiştiriyordu. Kız bazen aralarında konuştuklarını duyar ve kısa bir süreliğine de olsa düşüncelere dalıp giderdi. Onları şaşırtmak, arkalarından sıvışmak kolay görünürdü. Ama belki de o kadar kolay değildi.

Ön balkona çıkıp ıssız sokağı izlemeye koyuldu. Son sürat bir araba geçti. Patri çocukları bulmak için dairenin arka tarafına kadar gidince oradan da dışarı baktı. Güneş o yandan vurduğu için içerisi fırın gibiydi. Bir an için hızla düşen birini gördüğünü sandı, normal insanlardan çok daha hızlı düşmüştü, beyaz tozla kaplı çıplak bir bedendi

bu, bir hayalet. Bir göz yanılması olabilirdi, ama yeni bir kahkaha dalgası kulağına çalınınca öyle olmadığını anladı; koro halinde kahkahayı basan hayaletlerin gözleri dönmüş gibiydi. Patri basamakların oraya döndüğünde aynı manzarayla karşılaştı: Hâlâ oradaydılar ya da yeni ortaya çıkmışlardı, kimileri rüzgârdaki flamalar gibi sersemce salınıyor, kimileriye kusursuz biçimde dengede duruyordu; aslında hepsi dengedeydi, tek değişen dengeyi bulma biçimleriydi. Ansızın gerisinde hızlı bir hareketlenme, etrafında olanlardan daha gerçek gelen bir sürtünme hissedenden kız arkasını döndü. Blanca Isabel'di bu, şaşkınlıkla ablasına bakmaktaydı. Güzel bir kızdı, ailede bir istisna sayılırdı, hayat doluydu ve anne babası onu çok akıllı bulurdu. Şaşkınlığı tamamen geçmemişti, ablasının aşağı kata inmiş olma sebebini tahmin etmiş olmalıydı, yine de dudaklarında bir gülümseme belirdi: Ablasını bakmaması gereken bir şeye bakarken yakaladığını zannetmişti. Her an bir şarkı mırıldanmaya başlayacak gibi bir hali vardı. Patri ise hayaletlerin mahrem bölgelerine "baktığı"nı kesinlikle düşünmüyordu. Attıkları kahkahalar da bunu doğrular nitelikteydi. "Hadi bakalım, öğle uykusu vakti!" dedi Patri coşkuyla, ama aslında o da afallamıştı. Bu kötü bir taktikti, çünkü çocuk uyumak istemiyordu ve kaçırıyordu. Merdivene ablasından önce ulaştı ve muhtemelen aşağıda bekleyen diğer çocuklara bir şeyler fısıldayarak basamakları inmeye koyuldu. Patri onlara yetişmek için acele etmesi gerektiğini düşündü, ama hiç içinden gelmiyordu. Sıcaktan pişmişti, yorgundu. Çocuklar etrafa dağılırken Patri kulak kabartmaktan öte bir şey yapamadı. Yine de, evvelki gayretinin ivmesiyle, merdivenin başına gitti. Juan Sebastián alt katın sahanlığından ona bakıyor, üçüncü kata inmek için tetikte bekliyordu. "Hadi," dedi Patri, "yoksa annemi çağırırım." "Niye?" diye karşılık verdi oğlan. Çocuklar hep niye diye sorarlar.

“Çünkü öğle uykusu uyumalısın.” “Ben uyumayı bilmiyorum. Nasıl uyunur?” “Kardeşlerin nerede?” “Ne bileyim ben!” Patri basamakları inmeye başlayınca oğlan sıvıştı. Ânında bir alt katta beliriverdi. En alt kata kadar indiği takdirde Patri onu köşeye sıkıştırabilirdi. Ama oğlan çok hınzırdı ve köşeye sıkışmadan saklanabileceği bir sürü yer biliyordu, dolayısıyla kovalamaca sonsuza dek sürebilirdi. Bu iş böyle olmayacaktı. Patri oğlanı ürkütmek için bir kez daha sesini yükseltti. Kızmıştı, çocuğun alt kata neden indiğine akıl erdiremiyordu. Yerinden ayrılmayacaktı. Ne saçma bir işti bu, öğle uykusu vaktinde çocuk mu kovalanırdı! İstemiyorlarsa uyumasınlardı. Ona göre hava hoştu, çocukların sağlığına da etkisi yoktu. Ama hazır dördüncü kata kadar inmişken en azından bebeği bulup yukarı çıkarabilirdi.

Şansı vardı, çünkü minik Ernesto’nun biraz ileride, iri siyah gözleriyle kendisini izlemekte olduğunu gördü. “Selam,” dedi oğlan, bir şey saklarcasına. Arkasındaki duvarda ıslak bir iz vardı, ne izi olduğu yüksekliğine bakınca hemen anlaşılıyordu. İnşaat alanına işemek yasaklanmış olsa da çocukların aldıracağı yoktu. Kız ayıplayarak başını salladı. “Miki’mi çıkarıp işedim,” dedi oğlan. “Biliyorum böylesi daha kolay,” diye karşılık verdi Patri, “ama babamdan azarı yiyeceksin.” “Aynısını babam da yapmıştı.” “Burada mı?” diye sordu kız. Çocuk şaşkınca etrafa bakındı. Bu hareketinin iki anlamı olabilirdi: İlki, “Bana göre bütün katlar aynı,” ikincisiyse, “Zaten herkes işiyor.” Düşüncelerinin böyle kolayca okunabilmesi, üstüne çökmekte olan uykunun verdiği tatlılık ve yumuşaklık sayesindeydi. Üstelik mazeretinin iki yakası da makul sayılırdı. İnşaat alanında, belki de her bir katta tekrarlanan kusurlu, adeta yanıltıcı tekrarların etkisiyle, yaz mevsimini anımsatan bir teşhircilik havası vardı ve bu durum kızda şaşkınlıktan ziyade (o yaşı çoktan geçmişti) merak

uyandırıyordu. Hayaletlerin toplanıp iri aletlerini savurduklarını, çişlerini yağmur gibi yukarı fışkırttıklarını görmüştü, öğle saatinin beyaz aydınlığını metalik parıltılı gökkuşaklarıyla süsledikleri bu spordaki başlıca hedefleri zemin kattaki avluydu. Büyük uydu anteninin takıldığı gün terasın kenarına oturup saatlerce aşağıdaki avluya işemişlerdi.

“Çabuk yatağa! Yoksa annem sana gününü gösterecek,” dedi Patri. Uykulu oğlan uysalca merdivene yöneldi. “Jacqueline nerede?” diye sordu Patri. Oğlanla kardeşi hiç ayrılmazlar, en küçük iki kardeş olarak birbirlerine yoldaşlık ederlerdi. Oğlan omuz silkti. Patri sesini yükselterek bebeği çağırdı. “Gidiyorum,” dedi sonunda. Oğlanın arkasından basamaklara yöneldi. Merdivenin yarısına geldiğinde aşağıda Blanca Isabel belirdi, bebeği sağ salim üçüncü kata ulaştırabilmek için sıkıca kucaklamıştı. Patri hemen dönüp basamakları inmeye koyuldu. Blanca Isabel ablasını görünce kardeşini yere bırakıp basamakları üzer üzer inerek kaçtı. Jacqueline ağlamaya başlamıştı. Patri onu kucağına alınca ânında sakinleşti. Ablasının boynuna sarılıp başını omzuna koydu. Tüy gibi hafifti. İki yaşında olmasına rağmen halen oyuncak bebek boyunda olması inanılır gibi değildi. Aslında bu durum bütün çocuklar için geçerliydi. Yaşlarına göre nispeten büyük veya küçük olsalar da yetişkinlere kıyasla hep ufacıktılar. Her açıdan insandılar, ama ölçekleri farklıydı. Sırf bu bile onları tanınmaz kılmaya yetebilirdi, ya da hayallere özgü açıklanamaz çarpıklıklara inandırma-ya. Ernesto biraz önce ne demişti: Miki. Çocukların araba, ev, insan gibi gerçek varlıkların küçültülmüş modelleriyle oyunlar oynamalarının ardındaki sebep bu olmalıydı. Kapıları tekrar tekrar açılıp kapanan minyatür bir tiyatrodan farksızdı. Önceki akşam televizyonda Sevgi Kelebekleri Şov’unu izlemişlerdi; programda biri kurba-

ğa öbürü ayı iki kukla vardı, doğum günü gelen ya da programa mektup yollayan çocukların isimlerini okurlardı. Viñas ailesinin çocukları bu programı asla kaçırmazlardı, ama mektup yollamışlıkları da yoktu. Her neyse, programdaki kuklaların sahnesi minicikti, önünde perde yerine gösterinin başında iki yana açılıp sonunda kapanan iki panjur vardı. Panjurlar görünüşte kendi kendilerine açılıyordu, her seferinde programa dalan Patri de gerçekten kendi kendilerine açıldıklarını ya da içerden birinin ittirdiğini varsaymıştı. Evvelki akşamsa ışıktandırmadaki bir sorundan ya da bu tür yapımlarda sıkça karşılaşılan türde bir dikkatsizlikten dolayı beyaz panjurları beyaz eldivenli, –yani görünmez ya da neredeyse görünmez– iki elin açtığını görebilmişti. Çocuklar hiç fark etmemişlerdi, Patri ise etmişti. Programı izleyen anesi de görmüştü; bir şey dememişlerdi, ama ikisinin de aklına hayaletler gelmişti. Bir şey dememişlerdi, çünkü ağızlarını açtıklarına değmeyecekti. Şimdiyse Patri olayı hatırlarken işin içinde cinsel bir anlam ya da en azından cinsel bir ima olabileceğini düşündü.

“Ne oynuyordunuz?” diye sordu Ernesto’ya. “Sabah gelenlerin anne babamız olduğunu hayal ediyorduk.” Patri ayıplarcasına iç geçirdi. Olacak iş değildi! Fikir iki büyük çocuktan çıkmış olmalıydı, hınzırlar. Böyle fikirler ancak onlardan çıkardı.

Hem aynı hem farklı olan beşinci katın sessizliği üçlüyü bir pelerin gibi sarmaladı. Yükseklik arttıkça sessizliğin de arttığı söylenir, ama neredeyse aralıksız olarak en üst katta yaşayan Patri buna pek emin değildi. Sahiden öyleyse ve bir artış veya düşüş söz konusuysa, katlar arasındaki farkın kulağı kuvvetli biri, örneğin mesleğinin gerektirdiğinin tersini yapan bir müzisyen tarafından hissedilebilmesi gerekir. Dördüncü kattan beşinciye çıkarken Patri sessizliğin yoğunlaştığını hissetti; ama bu hiçbir şeyi

kanıtlamazdı, çünkü gerçekliğin verileri, bizzat gözlemlemiş olduğu gibi, rastlantı eseri meydana gelirdi, ya da rastlantıların ayrılmaz biçimde öbekleşmesi sonucunda. Ayrıca, bilindiği üzere, sesler yükseldiğine göre (herhalde "söz uçar" diye boşuna dememişler) yukarı katlarda aşağı katlardan daha çok ses duyulması, zemin seviyesinin ise sessiz olması gerekirdi. Yükseldikçe seslerin zayıfladığı doğrudur, çünkü yükseklik de bir uzaklık sayılırdı. Ancak insanlar, normal koşullarda, zemin seviyesinde bulunurlardı. Yüksek bir noktaya koyulan bir insan aşağı baktığı takdirde, mesafenin yaklaşık yarısında, sınırı meydana getiren iki gölgenin mıknaatılanmış iki Kartezyen dalgıç gibi havada süzüldüğünü görebilir: Sesin yokluğa karıştığı ve duyma mesafesini aştığı noktadır bu. Havada süzülen dalgıçlarsa... Patri bunun anlamını iyi biliyordu. Gürültü söz konusu olduğunda –hatta mıknaatılanma için de– en fena ve tüyleri diken diken eden gürültüleri kedilerin çıkardığını kız burada yaşadığı aylar boyunca öğrenmişti. Semt sokak kedileriyle doluydu: Sığınak olarak belledikleri ve üremek için kullandıkları mekânlar teoloji fakültesinin bahçeleri, polislin yolun kenarına terk ettiği haşat haldeki arabalar, yüz metre ötedeki meydan, rahibe okulunun bir bloğu boydan boya kaplayan, yeşilliklerle kaplı devasa parkı, en önemlisi de, terk edilmiş evlerdi, her birine günde iki kez süt ve kıyma bırakan cadıdan bozma yaşlı teyzeler vardı. Kedilerin bağırtısı inanılır gibi değildi. Patri başlarda bu sesleri azgın çocukların çıkardığını sanmıştı. Ama çok daha beterd. İnsan dan çıkmıyor oluşları bu çılgınlara ayrı bir boyut katardı. Keza hızları da, çünkü hep bir koşuşturma, bir kaçış eşliğinde duyulurlardı, bu açıdan sabit konumdayken atılan karate çılgınlıklarından farklıydılar. (Patri Şili’de yaşarken üvey babasının tavsiyesi üzerine karateye gitmişti. Mavi kuşağa geçmesini sağlayacak sınavda, doğası gereği ku-

sursuzluğa duyduğu nefretten dolayı başarılı olamamıştı. Yine de en sevdiği renk maviydi.) Kedilerin nefes kesen hareketliliği, ne kadar müstehcen olsa da, Patri'nin aklına hayaletleri getiriyordu, ama onlarınki müstehcenliğin tam tersi, bir nevi masumiyetti.

Tam da bu anda belirmeye başlamışlardı. Işığın ve şeffaflığın içinde çıkıyorlardı: Gayet opaktılar, ama üstlerindeki kireç tozunun verdiği beyazlıktan dolayı ışık saçıyor gibi görünüyorlardı. Nasıl olmuş da böyle kaplanmışlardı? İnşaatta tabii ki her şey toz içindeydi, ama onlarınki özellikle dikkat çekiciydi, çünkü ciltlerinin her milimetresi tozla kaplıydı. Üstelik kaplanacak yerleri az değildi, çünkü semirmiş Arjantinliler gibi irikıyım, hatta tombuldular. Genel anlamda yapılı olsalar da kimileri, hatta çoğu, göbekliydi. Dudakları bile tozla kaplıydı, ayaklarının altı bile! Sadece bazı anlarda, belli bir açıdan bakıldığında, aletlerinin ucunun parlak kırmızı ve nemli derisi minik bir daire şeklinde görülebilirdi. Üstlerindeki renkli tek kısım buydu. Küllerde tepinen kuşların bile üstlerini bu kadar kusursuzca tozla kaplamaları zordu. Patri hayaletlerin süzüldüğü havayı yarararak ilerledi, nefeslerinin karışacağından hiç korkmuyordu. Ayakları yere basıyordu. Ne biçim bir kaderdi bu: Farkında olmadan ve istemeden kendini bir çıplaklar kampının ortasında bulmuştu.

Yorgun ve bıkkın olduğundan —çünkü onun da uykusu vardı, yaşı itibarıyla çocuktan halliceydi, uykusu gereksinimi çoktu— hayaletlere aldırış etmiyordu. Vaktini boşa harcadığını düşünüyordu, oysa harcanmaktan başka hiçbir işe yaramayan bir zamandı onunki. Öğle uykusu saatinin böyle bir özelliği vardı. Esrarengiz adamlar onu belli bir mesafeden izliyorlardı, kız ise bu bakışlara karşılık vermeye niyetli değildi. En azından kahkahalar kesilmişti. Havada süzülen toplulukların üstüne bir ki-bir, bir ciddiyet çökmüştü. Öylece durmaktaydılar.

Anneleri onları en üst kat merdiveninin başında bekliyordu. İlk sorusu, "Ya diğerleri?" oldu. Ernesto cevap yetiştirmeye başlayacakken Patri omuz silkerek, "Yakalayamadım," dedi, "kaçtılar." O da, annesi de durumu kader gibi kabullenmişlerdi. Anne çocukları eve soktu. "Ammam sıcak!" dedi oğlan, gerçek dünyaya alışmaya çalışarak. Kadının çocukları babalarının horuldadığı yatak odasına götürdü. Ayaklarını yıkamaya hiç girişmedi ve birkaç saniye içinde sesleri tamamen kesildi. Yemek odasında Patri kenara çıkarılmış boş torbaları görünce alışverişe gidilmesi gerektiğini hatırladı. Elisa yatak odasından çıktığında Patri alışverişe onun yerine gidebileceğini söyledi. "Hayır," dedi annesi, "bu kez ben gitmeliyim, çünkü ne alacağıma henüz karar vermedim; görerek almam en iyisi." Ailede yemeğe pek önem verilmezdi, yeter ki besleyici ve lezzetli olsundu. "Aşağı inerken," diye ekledi kadın, "diğer çocukları da bulup yanımda götürürüm." İyi olurdu. Ve ekledi: "Madem uyumayacaklar, onları dondurma yemeye götürürüm." Patri, "Yaramazlık için mükemmel bir ceza," dercesine gözlerini devirdi. Hep sevildiği söylense de onu dondurma yemeye götüren yoktu. "Sen de uzan," dedi annesi. "Öyle yapacağım," dedi kız. Elisa ayakkabılarını giyip torbaları yanına aldı. "Birazdan dönerim." "Görüşürüz," dedi Patri.

Annesi gidince kız kanepenin üstündeki örgü battaniyeyi kaldırdı, yatağı orasıydı. Sandalyeleri masanın altına iteledi. Elbisesini çıkarıp pikenin altına girdi; bu sıcakta örtünmek rahat olmasa da gerekliydi, çünkü oda dairenin hemen girişindeydi ve içeri ne zaman kimin gireceği belli olmazdı. Hava cayır cayırdı. Sessizlik iyice yoğunlaşarak neredeyse mutlak hale gelmişti, uzaktaki kahkahaların belli belirsiz yankısı kızı daha da mayıştırdı. Gözleri hemencecik kapandı. Uykuya daldı.

Rüyasında, tepesinde uyuduğu apartmanı gördü, ama inşaatı henüz bitmemiş, bina tamamlanmamış, içine henüz kimse yerleşmemişti, halen yapım aşamasındaydı. Sakin bir manzaraydı, insanın huzurunu kaçıran kehanetler ve tuhaflıklar yoktu, adeta normal dünyanın bir teyidi gibiydi. Ancak düşünle gerçek birbirinden farklıdır, aralarındaki karşıtlıklar azaldıkça bu fark da daha belirgin hale gelir. Farkın yansıma biçimi bu kez mimariydi, ki o da inşa edilen ve inşa edilecek olan arasındaki farkın yansımasıdır. İki yansıma arasındaki köprüyü oluştursan, büyük önem taşıyan üçüncü bir ifadeydi: "İnşa edilmemiş olan."

İnşa edilmemiş olan, ortaya çıkması için sürüyle insana para verilmesi, malzeme alınması, pahalı aletlerin kullanılması, vesaire gereken sanat dallarına özgü bir kavramdır. En tipik örneği sinemadır; filme çekilecek bir fikri herkes bulabilir, ancak iş yapma gelince masraflar, ekip derken yığınla zorluk çıkar ve fikirlerin yüzde doksan dokuzu filme dönüşmez. Öyle ki, teknolojik gelişmelerin hiçbir şekilde hafifletemediği, tam tersine artırdığı bu kayda değer zorlukların sinemanın büyüsunün temel öğelerinden biri olmadığı, hatta çelişkili biçimde pratiğe dökülemeyen bir hayal olarak sinemayı herkese erişilebilir kıldığı düşünülebilir. Diğer sanat dallarında da vaziyet aşağı yukarı böyledir. Ancak gerçekliğin sınırlarının en aza indirgeneceği, yapılmış olanla yapılmamış olanın birbirine karışacağı, ânında gerçeğe dönüşen ve hayaletlerden uzak bir sanat dalı hayal etmek de mümkündür. Belki de böyle bir sanat dalı halihazırda mevcuttur ve ismi edebiyattır.

Bu açıdan, bütün sanat dallarının tarihi ve mitolojisiyle iç içe geçmiş edebî bir temeli vardır. Mimari de buna istisna oluşturmaz. Gelişmiş –ya da en azından yerleşik– medeniyetlerde, bina inşa etmek birçok farklı mes-

leğin erbabının beraber çalışmasını gerektirir: ameleler, marangozlar, boyacılar, ardından elektrikçiler, tesisatçılar, camcılar, vesaire. Göçebe kültürlerde yuvayı tek bir kişi kurar, ki bu kişi hemen hep kadındır. Böyle durumlarda, kaçınılmaz sembolik bir uzantı olarak toplum, göçebe kampındaki barınakların dağılımı aracılığıyla vücut bulur. Edebiyat için de aynı şey geçerlidir: Kimi eserlerde yazar sembolizm aracılığıyla toplumun tamamına dönüşür ve yazılarını kültürünün bütün uzmanlarının gerçek veya sanal işbirliği eşliğinde kaleme alır; kimi eserlerse kimseden yardım almadan tek başına çalışan bireyin (örneğinimizdeki göçebe kadın gibi) ürünüdür, böyle eserlerde toplum, yazarın kendi kitaplarının başkalarının kitaplarına göre dizilimi, görülme sıklığı, vesaire üzerinden anlam bulur.

Patri'nin rüyasındaysa mimari benzerlik bir adım daha ileri gidiyordu. Afrika'da, Mbuti adlı ilginç bir Pigme kabilesi vardır; göçebe ve avcı olmalarının yanında reis ve hiyerarşiden yoksundurlar. Herkes hem kendi başının çaresine bakar hem başkalarına yardım eder ve kimse bunu mesele etmez. Fazla kalabalık sayılmayan, yirmi-otuz aileden oluşan topluluklar halinde yaşarlar. Kamp kurmaya karar verdiklerinde ormandaki bir açıklık alanı seçerler ve barınaklarını antropologların eşitlikçi topluluklara özgü olarak tanımladığı "halka" diziliminde kurarlar. Kulübelerini bir daire oluşturacak şekilde inşa eder, ortayı boş bırakırlar. Antropologlar da bazen iyice hayale kapılıyor olmalılar. Yoksa bu "halka" uçağa binmeden nasıl görülebilir ki? Mbuti Pigmelerinin uçmadığını belirtmeye gerek bile yok; uçabilselerdi kanatları olurdu. Ayrıca dizilimin ortasının "boş" olduğu da tartışma götürür, zira kendisini merkezde kılan alanı işgal etmektedir. "Merkezde konuşan kişi herkes tarafından dinlenir," der antropologlar, farkında olmadan rüya

vanetrologluğuna göndermede bulunarak. Mbuti Kabilesi"nin kulübeleri kabuk bağlamış atom parçacıkları gibidir, her yanı delinerek kapı ve pencere boşlukları açılabilir, ama kabile üyeleri sadece bir kapı açmakla yetinirler ve bu kapı en iyi anlaştıkları komşularının tarafına bakar. Herhangi bir sebepten ötürü komşuların arası mı açıldı? Hiç dert değil, kapı iptal edilir ve diğer yandaki komşulara bakan yeni bir kapı açılır. Sistemi gözlemleyen araştırmacılar gerekli sonucu çıkaramamış olmalılar: Kurdukları mantığa göre gerçek anlamda "sosyal" kabile üyelerinin evleri sadece kapı boşluğundan ibaret olmalıdır, yani ev diye bir şey olmamalıdır; tamamlanmış ve henüz kapısı açılmamış evlerin ise, aynı mantıkla, temelinde düşmanlık olmalıdır.

San Kabilesi ise buna karşıt bir örnek teşkil eder. Onlar da göçebedir ve kampları "halka" şeklindedir. Ancak halkanın ortası boş değildir. Kulübelerini bir ağacın etrafına kurarlar; kabilenin reisi kulübesini ağacın altına inşa eder; kulübenin kapısının önünde reis bir ateş yakar. Mbuti Kabilesi'nde eksik olan merkez değil, merkezin sembolüdür. Sembolün yokluğundan varlığına geçiş yapıldığı anda semboller birikmeye başlar: ağaç, reis, ateş... Yerine neden bir gül olmasın ya da içi doldurulmuş bir zürafa, batık bir tekne, bir Üçüncü Reich casusunun kulak memesine konuvermiş bir sivrisinek, bir sağanak yağmur, ya da Semadirek Kanatlı Zafer Heykeli'nin bir repikası?

Şu Pigmeler dalgacı tipler olabilir, ama ciddi mi ciddi, avcı ve savaşçı Zulular arasında da durum pek farklı değildir. Karşılarına çıkma talihsizliğine haiz kişilerin de (örneğin İmparator III. Napoléon ile eşi Eugénie de Montijo'nun oğlu) tespit ettiği üzere Zulular savaş nizamında yarı çember oluşturarak düşmanın üstüne yürür ve çemberi giderek daraltarak düşmanı imha eder. Avlanırken de

kullandıkları yöntemin bir benzeridir bu. Kamplarını da aynı düzende kurar, kulübelerini yarı çember şeklinde dikerler. İlk iki seviyede, yani av yöntemiyle savaş yöntemi arasında, gerçekten sembolige bir geçiş söz konusudur ve işlevsellik kaybolmaz. Seviyeler birbirinin yerine geçmez, çünkü eşzamanlı olarak meydana gelebilirler, mesela bir Zulu, imparatorluğun bir prensini avlarken kullandığı yöntemin aynısıyla leziz bir zebra da avlayabilir. Kampın mimarisinde ise, inşa edilmiş olsa da olmasa da (çünkü sadece kulübeler değil, yorumlar ve amaçlar da hesaba katılmalıdır) sembolikten gerçeğe dönüş söz konusudur, çünkü yaşam gerçektir ve Zuluların, avlanma ve savaşmanın yanı sıra, yaşamaları gereklidir. Ama bunu istemsizce, tıpkı rüyalarda olduğu gibi herhangi bir plan izlemeden yaptıkları varsayılır. Yerleşimlerinin merkezindeki boşluğu zarifçe dolduran şey, kanlı bir vakumdur.

İnşa edilmiş/edilmemiş karşıtlığının özündeki, benzeşimlerin tam olarak yansıtamadığı mimari anlayış, zamanın mekân yönünde kaçtığı anlayışdır. Bu kaçış rüyanın ta kendisidir. (Dolayısıyla Patri'nin rüyasının mimari olması tesadüf değildi.) Masalları saymazsak insanlar evde uyur. Ev henüz inşa edilmemiş olsa da böyledir. Belki de yerleşik yaşamın özü, çekirdeği buradadır. Gerek yerleşik gerek göçebe alışkanlıklar zamanın ürünüyken rüyalar zamandan bağımsızdır. Rüya safi uzaydır, türün sonsuzluktaki konumlanmasıdır. Mimariyi bir sanata dönüştüren işte bu özelliktir. Bu noktanın ötesinde, inşa edilmemiş olanın zamansız zihinsel malzemesi bir olasılık olmaktan çıkar, falanca binası riskli diye finanse edilmeyen bir mimarın şahsi hezimetidir artık, mutlak hale gelir. İnşa edilmiş ile edilmemişin karışımı bile mutlak hale gelir. Zirvesinde Patri'nin uyuduğu inşaat, bir yandan tamamlanmamış oluşu, diğer yandansa dekoratörlerin yapmayı planladığı şeyler dolayısıyla, bu karışı-

ma gerçek bir örnek teşkil ediyordu; tam olmaktan bir adım uzaktı, yalnızca şu tuğlaların, çimentonun ve demirlerin akıcı bir manevra atomlarından zamanı dışarı atması gerekiyordu. Kızın rüyasının ana fikri buydu.

Şayet inşa edilmemiş olan ya da katkıda bulunduğu karışım, tıpkı rüya görmek ya da niyet etmek gibi “zihinsel” bir fenomen kabul edilirse, zihin de inşa edilmemiş olanın fenomenine bağımlı olarak görülebilir ve bunun da örnek dışavurumu mimaridir.

Kimi toplumlarda inşa edilmemiş olan hemen her şeye egemendir, örneğin Lévi-Strauss'un “köylü kız kuruları” diye tanımladığı Avustralya yerlilerinde böyledir. Avustralyalı yerliler hiçbir şey inşa etmeden, yaşadıkları ortama kafa yormakla ve uyanıkken rüya görmekle yetinir, nihayetinde de sözlü anlatıların gücü sayesinde kayda değer eksiksiz bir “yapı” ortaya çıkarırlar. Acayip bir süreç gibi görünse de öyle değildir. Medeni dünyada her gün rastlanır: “Zihinsel şehir”le aynı şeydir, mesela Joyce'un Dublin'i. Düşüncelere sevk olmamak zor... İnşa edilmemişin mimarisi acaba edebiyat olabilir mi? Medeni toplumlarda şehir planlamacılığı mimarinin yerini alır ve sembolik işlevinin içini boşaltır; ilkel göçebe toplumlarda kampın dizilimi, aslen ev inşasının yerine getirmesi gereken işlevin yerini dolduruyorsa, yapıların toplumun birçok kısmının uzmanlık ve yeteneklerinin katkısını gerektiren çağımızın büyük kentlerinin planlamacılığı da hali-hazırda dolu bir işlevi tekrarlar ve sonunda kendi işlevini yitirir (daha doğrusu, toplum polisliği benzeri sembolik bir işlev üstlenir). Aslında yerinde “sembolik bir boşluk” bıraktığını söylemek daha uygun olabilir, güncel gereksinimlerin işgal etmediği bir sembolizasyon enerjisidir bu. Akla ilk gelen, Nias Kabilesi ve onların ikiz ama karışık tanrılarıdır: Olumlu güçleri temsil eden Lowalani ve olumsuzluğu temsil eden Latura Dano. Nias inanışına

göre dünya, üst üste dokuz katmandan oluşmaktadır, en tepe katmanı Lowalani, eşi olan ve aracı işlevi gören isim-siz tanrıçayla (biz Patri diyelim) beraber mesken tutar. Nias köylerinin dizilimi de bu yapıyı “temsil eder”, tabii bunu yatay olarak yapar, yani mesela “üst” katman “sağ”, “alt” katman ise “sol”la karşılaşır. “Kat mülkiyeti” meselesine gelirsek, Nias insanların inşa etmediği gökdelenler (ama inşa edilmemiş olanı inşa etmedikleri için iki olumsuz söz konusudur) doğrudan sembolizmi temsil edebilir. Dolayısıyla inşa edilmiş bir yapının daima inşa edilmemiş bir yapıya karşılık geleceği çıkarımını yapabiliriz. Aynı mantıktan devam edersek, Madagaskar yerlileri de oyuncak niyetine tahtadan güzelim minyatür binalar inşa eder, bütün katları küçük insan ve hayvan figürleriyle doldururlar. Şayet bu minyatür modellerin temsil ettiği bir şey varsa, “oyuncak ev”dir, yani inşa edilmemiş olanın bir başka tezahürü.

Ya Avustralya yerlileri, onlar ne yaparlar? Çevrelerini nasıl tasarlarlar? Öncelikle ata bir inşaatçı bellerler, kendi yaptıkları atalarının yalnızca birer yorumu olacaktır: “Düş zamanı”nda yani ata zamanında faaliyet gösteren mitolojik bir hayvandır bu ve isminden anlaşılabileceği üzere hangi hayvan olduğu belli değildir. Düş zamanı uyunan bir zamandır. Görülebilir çevre, sebepleri düş zamanında bulunabilen bir etkiden ibarettir. Örneğin yılan sürünürken kumda dalgalı izler bırakır, vesaire, vesaire. Bu “züppeler”, bu “kız kuruları”, bu tuhaf Avustralya yerlileri olaylar gerçekleşirken gözlerini kasten kaparlar, böylece olayları en dünyevi şekliyle görmüş olurlar. Oysa gördükleri aslında bir tür rüyadır, o rüyadan uyanmak ise uykuya dalmaya eşdeğerdir, zira gerçek olaylar (yani tepeler değil, yılan) uyudukları sırada meydana gelmiştir.

Düş zamanı anlam bahşetmek ya da anlamların istikrarını sağlamak açısından dile eşdeğerdir. İyi de, Avustral-

ya yerlileri bir eşdeğere niçin ihtiyaç duyuyorlardı? Dilleri yok muydu ki? Belki de Mısırlıların hiyeroglifleri gibi bir yazı sistemi arzulamış ve bunu başarmak için ayaklarının altındaki toprağı kullanmışlardı.

Avustralya coğrafyasının öğeleri gösterişsiz oldukları kadar işlevseldir de: Nokta ve çizgilerden ibarettir. Bozkırlarda ve ormanlarda dolaşan yerliler için nokta ve çizgi sırasıyla mola ve yolculuklar ile temsil edilir, yıl boyunca birçok noktadan geçen, habire yön değiştiren bir çizgi, sonunda koca bir resim çizmiş olur ve bu resim kaderi temsil eder. Ama burada özel bir durum söz konusudur: Nokta aracılığıyla –yani noktanın bulunduğu nokta aracılığıyla– insan, dikiş iğnesinin deliğinden geçmesine diğer tarafa –yani düşün tarafına– geçebilir ve böylece çizginin niteliği değişmiş olur: Besin odaklı yolculuk mitolojik bir yolculuğa dönüşür. Bu durum da kaderin resmine üçüncü bir boyut katar. Ancak her an bir noktadan geçilmektedir, zira hiçbir nokta diğerlerinden üstün değildir (su kaynakları bile, oysa araştırmacılar öyle varsaymışlardır: Bunlar geçiş noktalarına yalnızca örnek teşkil eder, halbuki bu noktalar tanımları itibarıyla her yeredir ve yolculuğun bütün noktalarını kapsar) ve besin odaklı yolculuk her zaman mitolojik olana ya da onun tam tersine dönüşür. İçinden öbür tarafa bakılabilen bu noktaların düşsel bir yanı vardır, ama düş zamanıyla değil düş uğraşısıyla alakalıdır bu. İnsan düş zamanına macera ve tehditlerle dolu bir seyahat aracılığıyla değil, her gün yürüyerek girer.

Noktayı sembolize etmek için Avustralya yerlileri bir “kutsal kazık” kullanırlar (lafın gelişi kutsal tabii, yoksa kutsallıkla alakası yoktur), yanlarında taşıdıkları bu kazığı hava kararınca verdikleri molalarda Pisa Kulesi gibi hafifçe eğri biçimde yere saplar, böylece ertesi gün hangi yönde ilerleyeceklerini işaret etmiş olurlar. Kazı-

ğın üstünde mitolojik yolculuğa gönderme yapan oymalar vardır, böylece molanın (kazığın saplandığı yer mola yeri olarak işaretlenmiş olur) ve yolculuğun (kazığın eğimi ve üstündeki oymalarla temsil edilir; çifte bir temsil dir bu, çünkü yolculuğun iki aşaması vardır, besinsel ve mitolojik, nokta ise tek başınadır, daima bir geçiş noktasıdır) iki karşıt amacını bir araya getirmiş olur.

Patri'nin rüyasıysa daha uzaklara, daha yükseklerle, birbirinden özgün ve tuhaf, bambaşka sistemlere uzanıyordu. Çevrenin inşası, tıpkı kaygısız ve mutlu nice yerli kabilesinde olduğu gibi, kimi durumlarda yalınlık açısından zirve yapıyordu. Örneğin Polinezya'daki kimi ada yerlileri için "çevre", denizin ortasındaki, yüzeyde başıboş süzülüyor gibi görünen bir avuç toprağa ya da mercan kayalıklarına denktir... Çözmesi kolay bir sorundur bu: Hayaliden ziyade işlevsel iki çizginin birini adanın altından denizin dibine kadar çapa gibi indirir, öbürünüyse adanın tam tepesindeki bir yıldız hizalar, böylece adanın batmasını önlerler.

Polinezya yerlilerinin sistemi bile diğerlerine kıyasla karmaşık sayılır, özellikle de sanal sistemlere göre, zira sanal sistemler insandan doğar ve düşünceye doğru yol alırlar – düşün yerini tutan bir yolculuktur bu.

İnşa edilmemiş olanın ardından –kurulan mantık gereğince (yani inşa edilmemiş olandan önce)– inşa gelir. İnşanın gerçek yüzü dekorasyondur. Mimaride dekorasyon daima genişleme anlamına gelir; geriye genişletme eyleminden başka bir şey kalmayana dek her şeyin genişletilmesi üzerine kuruludur. Tarım toplumlarında mal birikimi ve toplumsal eşitsizliklerin yönetilmesi inşaata, ayrıcalıklı kişilerin statüleri sebebiyle (ki statüleri fark etmez, parya bile olabilirler) içine hapsediği "yapay bir dünya" niteliği bahşeder. Böylece mimari, yaman bir çelişki sonucu, "gerçek"e dönüşür ve o âna dek dünya –çev-

re, toprak– insanın sanatsal bir minyatürü, rüya feneri olmuşken artık tam tersi bir safha başlar, yani genişleme safhası, dekorasyon da buradan türer ve dekorasyon her şeydir.

“Gerçek” mimarının, yani dekoratif unsurların gelişimi, inşa faaliyetini gerçekleştiren, dolayısıyla da ava veya yiyecek toplamaya gidemeyen işçi ya da köleler için gerekli besinin biriktirilme olanağıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu birikimlerin sonucunda eşitsizlikler ortaya çıkar. Birikimlerin fazlalığını azaltmak ve zenginliği denetlemek (denetim olmazsa zenginlik de olmaz) için başvuru yöntemlerden biri de potlaç adı verilen şenliktir; verilen ziyafette kısa sürede çılgın miktarda yiyecek ve içecek tüketilerek stoklar makul seviyeye indirilir. Geçici ya da zamanla bozulan sanat eserlerini andıran bu ziyafet şaşası ve bolluğuyla olabildiğince fazla insanı çekmeyi amaçlar; sayının fazla olması şarttır, böylece zaman düzleminde varlığını sürdürmeyecek olan sanatsal dışavurum olabildiğince fazla sayıda insan tarafından deneyimlenmiş olacaktır. Sanatsal dışavurumun her biçiminde kendine has bir ekonomi söz konusudur, verdiğimiz örnekte de durum farklı değildir.

Elbette potlaç, şenliklerin tarihöncesinden, deyim yerindeyse dedelerinden sayılır, çünkü zamanla sosyalleşmenin ikinci plana inmesi, *fazla* insanın yerini *özel* insanların, önemli kişilerin alması, kaçınılmazdır. Mantıken bu sürecin varacağı nokta, en kapsamlı örneğini rüyaların oluşturduğu tek kişilik kutlamalardır.

Patri'nin rüyasında José Bonifacio Caddesi'ndeki apartman inşaat halindeydi. Kımıltısız olsa da içsel, hücreler arası bir hareketin esiriydi. Bir rüzgâr, tipik bir rüya rüzgârı –hatta öyle tipik ki rüyaların bir rüzgâr olduğu söylenebilir– ansızın esip binayı dağıtıyor, zar boyutunda ufacık küpler halinde etrafa savuruyordu. Böylece

çizgi film evrenine geçiliyordu. Derken bina biraz ötede yeniden yükseliyor, başka bir şekil alıyor, atomları yeniden diziliyordu. Sonra yeniden dağılıyor, zerreleri başka bir rüzgâra kapılıyor, bu zerrelere biri Patri'nin açık gözüne kaçıyor, mikroskobik boyutlarına rağmen içinde küçücük bir ev görülebiliyordu; odaları, mobilyaları, şamdanları, halıları, kristal takımları, çatısında yıldızların esintisinde fırıl fırıl dönen altın yaldızlı rüzgâr çarkıyla kusursuz bir evcik.

Aşağı indikten iki saat sonra Elisa Vicuña merdivenleri tıka basa dolu alışveriş torbalarıyla geri tırmanmaktaydı. Sıcak biraz olsun hafiflememiş, tam tersi, artmıştı. İnsana havanın sırf kötülük olsun diye böyle davrandığını düşündüren sıcaklardandı. Kadın son katları tek başına çıktı, çünkü Juan Sebastián ile Blanca Isabel oyuncak arabalarını bıraktıkları katta bulunca yine oyuna dalmışlardı; aslında canları oynamak istemiyordu, ama yukarı çıkarlarsa anneleri yine öğle uykusuna zorlar diye korkuyorlardı. Aslında böyle bir tehlike yoktu, öğle uykusu saati geçmişti, ama çocuklar hem işi sağlama almak hem de boyun eğmemiş olmak için annelerinin yanından ayrılmışlardı. Öncesinde hep beraber klimalı bir dondurmacıya gitmişler, içeride epey uzun oturmuşlardı. Bu mola sayesinde Elisa biraz soluklanabilse de dışarı çıktığında sıcağı daha da katlanılmaz bulmuştu. Daireye girince büyük kızının uyumakta olduğunu gördü. Uyandırmadı. Mutfığa gitti, aldıklarını torbalardan çıkardı, hiçbir şeyi buzdolabına yerleştirmede, çünkü buzdolapları yoktu, sonra da çamaşır yıkamaya koyuldu. Çamaşır makineleri de yoktu, kadın bunu fazla dert etmiyordu, ama olsa hayır demezdi. Aslında çamaşır yıkarken eğlenirdi, sabunlara ve özel deterjanlara bir sürü para harcardı, tabii çamaşır suyuna da. Ne ilginçti ki, çamaşır yıkamayı hobi bellemiş olmasına rağmen elleri mahvolma-

mişti. O iki b c r uyumak istemiyormuŗ, kimin umurunda! Zaten kendisi de   le uykusu uyumamıŗ, bugün canı uyumak istememiŗti.  eŗitli sebeplerden dolayı epey  amaŗır birikmiŗti. Kadın iki le eni ve iki plastik kovayı suyla doldurup i lerine farklı temizlik malzemeleri döktü ve üstünü bolca  amaŗır suyuyla tamamladı. Çocukların minik tiŗ rtlerini  itilemeye koyuldu. Bunalımıŗtı: Hem sıcaktan hem sabahtan beri yaptığı iŗlerden ve ilerleyen saatlerde yapacaklarından, yıl sonundan, kocasından, vesaire, vesaire. Anlık bir sıkıntı değildi bu. Binadan taŗınmayı –arzulanadı ı ve planladadı ının aksine– baŗaramamıŗ oldukları için bunalımlı bir dönemden geçiyordu. Kocasını  nŗaat tamamlanana kadar kalması için teklif edilen ek ücrete hayır diyememiŗti. Kadınsa Şimdiye kadar yeni evine taŗınmıŗ olması gerektiğini d ŗ n yordu. Yeni evi Őimdikinden matah olacağından değil, ama taŗınma fikri aklında yer etmiŗti bir kere, olayların fikirleriyle uyuŗmaması herkes gibi onun da hoŗuna gitmiyor, fikirleri ne kadar değersiz ve önemsiz olsa da fark etmiyordu. Fazladan gelen parayla bir Şey satın alacak olsa da teselli bulmayacaktı: Para ve ürünler açıklanabilir Őeylerdi; yıl sonuna kadar taŗınma fikri ise açıklanabilir bir Şey değildi, daha ziyade arzular dünyasına aitti. Dahası, son sözü Ra l söylüyordu ve adam bugün bir değil tam iki kez kafayı bulacaktı. Sıklıkla  ifte dikiŗ yapar, hem   le hem akŗam yemeğinde içerdi. Amma ci eri varmıŗ, diye d ŗ n rd  karısı. Olacak iŗ değil,  elik resmen. Ayyaŗların kuvveti ve dayanıklılığı normal insanlardan fazla ya da en azından farklıydı; böyle insanüstü bir kuvvet tarafından korunmak kadının hoŗuna gidiyordu. Baŗka ne koruması vardı ki? Kocasının baŗka yönlerini de seviyor, d ŗ nceleriyle baŗ baŗayken bile ondan yakınmak istemiyordu. Zaten ayık bir adamla evli olduğunu gözünün önüne getiremiyordu.

Suya Patri'nin kıyafetlerini daldırınca düşünceleri kıza kaydı. Kızı için kaygılanırdı. Hayatında bu kadar yönsüz bir kız görmemişti. Hiç kimse, hele de annesi, kızın sonunun nasıl olacağını kestiremiyordu. Herhalde yaşına özgü bir durumdu, ama yine de korkutucuydu. Neye başlasa yarım bırakıyor, hiçbir işin sonunu getirmiyor, hiçbir şeyi severek yapmıyordu. Ah bir âşık olsaydı! Elisa kurnalı bebek gibi çamaşırları yıkarken bir yandan da meseleyi adım adım irdeledi. Nice Şilili gibi onun da hayalî bir dinleyiciye, daha doğrusu gerçek ama sadece düşüncelerde karşısında olan bir dinleyiciye uzun uzadıya açıklamalarda bulunmak gibi gizli ve zararsız bir huyu vardı. Elisa için bu dinleyici, yıllardır görmediği, Buenos Aires'e taşındığından, hatta daha öncesinden beri haberleşmediği bir arkadaşındı. Haberleşmese de önemi yoktu: Büyük kızıyla ilgili dertlerini ona anlatıyordu. Ya düşün-sene, diyordu içinden, karateye bile devam etmedi, gerçi şaşkın kocamın fikriydi ama hiç yoktan iyiydi. Bir ara sedfli düğmelere merak salmıştı, biriktirdiği düğmeleri parlatır da parlatırdı, ama çabucak bıktı. Gerçi suç onun değildi, çünkü buraya taşındık. Peki ya okul? O da yandı, çünkü kız denklik sınavlarına girmek istemedi. Elektrikçi olmak istiyordu. Saçmalığa bak! Benim istemem kadar abes. Asıl sorun, diye açıklıyordu hayalî arkadaşına, diğer bütün sorunların kaynağı, Patri'nin havailiği. Dünyada bu kadar havai başka bir kız daha bulunabilir miydi? Zor bulunurdu. Ciddiye alınması gereken hiçbir şeyi ciddiye almaz, hep olmayacak şeyleri ciddiye alırdı. Dünyayı tersten gören hayalperestin tekiydi. Aslında aptal da sayılmazdı, ama havailiği yüzünden sersem izlenimi verirdi. Yetenekliydi, bir sürü yeteneği vardı. Mesela ilk akla gelen yeteneği dikişti. Hayatını terzilik yaparak kazanabilirdi, yeter ki istesin. Geleceği için bir umut ışığıydı bu, ama pek zayıf bir ışıktı, çünkü terzilik havai bir uğraştı.

Terzilikte tek önemli olan sonuçtu, niyet değil, niyetler son derece uçarı olabilirdi. Patri bu açıdan dipsiz kuyuydu. Altı sene önce, Blanca Isabel doğduğunda, Patri annesine baskın çıkıp bebeğin adını bizzat koymamış mıydı? Ünlü bir moda tasarımcısının ismiydi, Arjantinliydi ama annesi Şililiydi ve Raúl Viñas'ın dedesinin ciciannesinin kızıydı. Elisa'nın hayalinde kızının adını Maruxa Jacqueline koymak vardı ve bu hayali ancak küçük kızının ismini koyarken, kısmen gerçekleştirebilmişti.

Monoloğu, sara krizi gibi aniden gelen bir hisle kesildi, sıklıkla duyduğu bir histi bu, arkasından biri geçmiş gibi hissetmişti. Mutfaktaydı, arkasında kimse yoktu, zaten daracık bir mekândı, ama açık kapıdan dışarı bakınca daireyi merdivenden ayıran sahanlıkta on küsur hayaletten oluşan bir grubun kendisini izlediğini gördü. Unlu şaklabanların burada ne işi var ki, diye düşündü aksice. Yakın bir arkadaşıyla konuşurken rahatsız edilmekten hiç hoşlanmazdı, hele de arkadaşı içinde olacak kadar yakınsa. (Elisa'nın haberi yoktu ama arkadaşı birkaç ay önce, bindiği tren Concepción'da raydan çıkınca ölmüştü.) Üstelik hayaletlerin saati henüz gelmemişti. Artık günün yirmi dört saati belirecekler miydi? Yoksa bugün yılın son günü olduğundan özel bir durum mu söz konusuydu? Belki de yuvarlak gözlerini fal taşı gibi açmış, bön bön kendisini izliyor olmalarının sebebi buydu. Ona bir şey söylemek, bir teklifte bulunmak istiyorlardı sanki. Garip bir durumdu, çünkü normalde hayaletler görmekten ziyade görülmeye odaklılardı. Tabii mutfağın loşluğundaki kadının dışarıdan seçilemiyor olması da mümkündü. Ama bu pek olası değildi, çünkü loşluğun ortasında dursa da gözlüğünün (on iki derecelik) kalın camları en zayıf ışığı bile yansıtır, dışarıdan bakılınca gecenin ortasındaki bir baykuşun gözleri gibi parıldayan iki daire görünürdü, başına gelmemiş şey değildi. Her halükârda kadın bulun-

duğu yerden hayaletleri görebiliyordu, onlar da kadını kendilerince görüyor olmalıydılar. İyi de, acaba kadın onları gerçekten görüyor muydu yoksa hayallere mi dalmıştı? Bu ayrı bir meseleydi. Mutfakta çamaşır çitilerken karşısında aletleri sarkan on küsur çıplak adam görmek pek de gerçekçi bir manzara değildi. Tabii Elisa gibi evli bir kadın için bu görüntünün özel bir anlamı vardı ve yeni bir şey vaat etmekten ziyade önceden bildiğı bir şeyi pekiştiriyordu: Özünde bütün erkekler aynıydı. Saklayacak bir şeyleri yoktu. Sadece özellikleri değil, değerleri de aynıydı. Çok değerliydim, orası kesin, ama bu değer, içinden hayalgücüyle çıkması zor, “herkes” diye anılabilecek bir kalabalığa karışıyordu. Elisa’nın hayaletlere dair tek kaygısı, çocuklarına, örneğin büyük kızına kötü örnek olma ihtimalleriydi. Akli havalarda gezen bir kız, karşısında olmayacak şeyler görünce, gerçekliğin her yerde olduğuna –her ne kadar yanlış olsa da– inanmaya meyledebilirdi. Neyse ki yakında inşaattan taşınacaklardı. Kocasını biraz laf dinlemiş olsa çoktan taşınmışlardı. Şapşallar bu esnada hâlâ kadını izlemekteydiler. Yoksa da kadın mı onları izliyordu? Bakışlarını kaçırdı. Önüne dönüp dikkatini çamaşıra yöneltti, başka düşüncelere dalınca muhtemelen çamaşır suyunu fazla koymuştu. Hep böyle yapardı.

İşini bitirmek üzereyken Patri ansızın yanı başında belirince irkildi. “Aman kızım, yüreğime indireceksin, geldiğini görmedim,” dedi kadın, utandığını belli etmemek için. “Biraz uzanayım dedim halime bak,” dedi Patri, ter içindeki kollarını, omuzlarını ve boynunu annesine göstererek. Bir süre sıcaktan şikâyet ettiler. “Senin için sorun olmazsa duşa girmek istiyorum,” dedi Patri. “Yok, gir tabii,” dedi annesi, “zaten çamaşırını bitirmek üzereyim, bak. Son bir şunu durulayayım... şöyle... su da ne güzel akıyor, serin serin... senden sonra ben de duşa gireceğim... son olarak da şu... ve bitti.” Musluğu kapadı. “Artık girebilir-

sin, dikkat et de çocukları uyandırma." Musluklara dikkat etmeleri boşuna değildi: Bir tarafı açınca öbür tarafın suyu kesilir, ikisini aynı anda açınca da ikisi birden kesilirdi. Bu sistemi bire bir yaşayarak öğrenmişlerdi. Muhtemelen dairedaki borulardan ya da binanın genel tesisatından kaynaklanıyordu, ki eğer öyleyse gelecekte apartman sakinlerinin başını fena ağrıtacak demektir. Raúl Viñas bu sorunu mimara aktarmaması gerektiğine kanaat getirmişti. Mimar bilecekti de ne olacaktı ki? Boşuna canı mı sıkılacaktı? Şilili bekçi sorunun çözölemeyeceğine inanıyordu, dolayısıyla aktarmasına lüzum yoktu. Nasılsa kendileri böyle kullanmaya alışmışlardı, musluğun birini açarken öbürünü kaparlar, her seferinde nazikçe birbirlerinden izin isterlerdi. Daireler dolunca bu sistem zor işleyecekti, ama Viñas ailesi çoktan gitmiş olacaktı. Patri banyoya gitti ve duşu açtı. Elisa suyun kutsayıcı şırıltısını duydu. Durulayıp sıktığı çamaşırları kovalara doldurup oyun odası ve havuzun bulunduğu kısmın önündeki terasa götürdü, oraya bir çamaşır ipi germişti. Güneş alçalmaya başlamış olsa da müthiş kuvvetliydi. Çamaşırlar hemen kuruyacak, diye düşündü kadın. Keşke biraz da esseydi. Hayaletler halen yakındaydı. Etrafa dağılmışlardı, ama sayıları artmıştı. Kimileri her zamanki gibi uydu anteninin kesici kenarlarına oturmuşlardı; onları orada görmek insanın içini fena yapıyordu, ama belli ki kenarın kesiciliğini hissetmiyorlardı; aslında oturuyorlar demek doğru olmayabilir, Elisa antenin kenarı boyunca oturmakla kalmadıklarını, tepetaklak biçimde altına da "yerleştikleri"ni görebiliyordu. Kadın ilk kez, belki de hayaletler normalden farklı davrandıkları için, ciddi bir kaygı duydu: Gerçek erkeklere benziyorlardı, öyle görünmemeleri mümkün değildi; ama görüntüden ibaret oldukları bilinse de gerçek erkekler gibi de görülebilirlerdi. Elisa çamaşır asarken bir yandan da insanın önünde bu kadar seçenek varken

işin püf noktasının doğru erkeği seçmek olduğunu düşünüyordu. Ama nasıl? Hayali arkadaşıyla bunu tartışıyordu. Dünyada erkek eksik değil ki, diyordu arkadaşına, hayali bir kıkırdama eşliğinde, esas mesele lazım olduklarında ortadan kaybolmaları. Bütün çamaşırları astıktan sonra hayaletlere gözücuyla bile bakmadan, şimdiden başını döndürüp sancıtmaya başlayan güneş ışığından kaçarak içeri girdi ve birazcık esinti ümidiyle yemek odasının kapısını aralık bıraktı. Yatak odasına gidip kafasını içeri uzattı: Raúl Viñas mışıl mışıl uyumaktaydı, keza iki ufaklık da. Kapılarını kapadı ve televizyonu açıp sesini alçalttı. Bu esnada Patri banyodan çıktı, saçları ıslaktı, mis gibi kokuyor ve gülümsüyordu. “İyi geldi mi?” diye sordu annesi. “Tabii ya, baksana. Bana kalsa suyun altından saatlerce çıkmazdım,” dedi kız. “Ah kızım, havuzu doldurduğumuzda bütün gün suda kalabilirsin,” dedi kadın. “Başladı mı?” diye sordu Patri. “Bilmem ki, televizyonu şimdi açtım, bakalım, galiba başlıyor.”

Saat altıda izledikleri bir pembe dizi vardı, kalitesiz olduğunu bilseler de –neticede o kadar aptal değildiler– konusunu seviyorlardı. Kalitesi çok da önemli değildi, önemli olan bölüm kaçırıp hikâyeden kopmamaktı ve her nasılsa hiçbir bölümü kaçırmıyorlardı. Elisa’ya göre kadınlar hikâyelerle çevrili bir yaşam sürerler, muhteşem hikâyelerle çevrelenir, sarmalanır, hatta boğulurlardı. Anne kız son yıllarda beraberce epey pembe dizi izlemişlerdi ve hepsinin aynı olduğunu rahatlıkla söyleyebilirlerdi, yine de izlediklerine pişman değildiler. Konular hep hamilelik ve para etrafında dönerdi; iki unsur arasındaki bağ hep bir kadının aşırı zenginleşmesi, ardından da kendisini fakirken hamile bırakan adamı aşağılaması üstüneydi. Dizilerin cilvesi, gereksiz kısımlarla önemli kısımlar arasında kurulan dengenin karşıtlığındaydı. Görmüş geçirmiş bir kadın olan Elisa para mese-

lelerini kolaylıkla ikinci plana atıp başka şeylere odaklanabilirdi. Sadece kurmaca çerçevesinde de olsa, göreceliden mutlağa geçmek onu mutlu ederdi. (Kızıysa olayları farklı algılasa da aynı şekilde keyif alırdı.) Her akşamüstü aynı saatte olduğu gibi baş başa televizyonun karşısına geçmiş, genç Esmeralda'nın hikâyesine dalmışlardı: Esmeralda Kosta Rika'daki bir plantasyonda köleyken olaylar gelişiyor ve Arap yarımadasındaki dev petrol yataklarının sahibi haline geliyordu; hikâye geliştikçe anneyle kızı da aralarında yorumlarda bulunuyorlardı. Elisa, kızının dikkatini bazı konulara çekmeye çalışıyor, kızıysa inatla ya her şeyi görmezden geliyor ya da kafasına göre yorumluyordu. Bir nevi özel dersti, ama pek iyi sonuç vermiyordu, gerçi belli de olmazdı. Örneğin hamilelik meselesi ilk bakışta görüldüğünden çok daha çetrefilliydi. Elisa, Patri'ye hamile kaldığında Patri'nin yaşındaydı, dünyanın en iyi erkeğinin eseriymiş bu, öyle derdi. Çocukluk hatıralarının çoğu gibi o adam da Patri'nin hayatından çıkmıştı. Erkeklerin böyle bir kusuru vardı: Kalıcı değildiler. "Ama anne," diye karşı çıktı Patri, "ben de tıpkı Esmeralda gibi sonunda kalıcı bir erkek bulacağıma inanıyorum." "Sonunda, sonunda," dedi Elisa, kelimenin altını çizercesine, "sonunda olabilir. Ama öncesinde olmaz." Çünkü neticede hamilelik neydi ki? Kızına ekranı gösterdi: "Sence bu aktris hikâye böyle gelişirken gerçekten hamile kalmış olabilir mi? Tabii ki hayır. Çok dikkat etmek, doğruyla yalanı, gerçeikle kurmacayı birbirine karıştırmamak lazım." "İyi de sen gerçekten hamile kalmadın mı?" diye sordu Patri, "Yoksa sen sadece bir gölge, bir varsayım mıydın?" Annesi güldü. Doğruydum, hamile kalmıştı, ergenlik çağındaki bir kız için ne acı bir gerçektir, ama bir yandan da madalyonun öteki yüzü vardı, sessizlikler ve varsayımlardan oluşan bir gerçek. Mesela Elisa "dünyanın en iyi erkeği"nin kim-

liğini anne babasına asla açıklamamıştı. Yanlış bir varsayımında bulunmuşlardı. "Aslında," dedi pembe dizi reklamlarla kesilince, "yanlış varsayımı yapan bizzat bendim." Çünkü sonradan, birkaç yıl sonra, hayatında Raúl Viñas belirmiş ve her şey değişmişti.

"Al işte," dedi Patri, en sağlam argümanı bulmuşçasına, "kalıcı olmadı mı?" Annesi buna bir gülümsemeyle karşılık verdi. Çevrelerindeki herkes kocasıyla büyük aşk yaşadıklarını, örnek bir çift olduklarını bilirdi. Tam da bu yüzden, örnek vermeden açıklamak zordu. Bu durum kızının aklını karıştırıyorsa maalesef Elisa'nın yapabileceği bir şey yoktu. Bazı şeyler zamanla anlaşılırdı. Hem Elisa kocasının zaaflarını, örneğin içkiye düşkünlüğünü, herkesten iyi bilirdi. Her bağımlılık gibi bunun da savunulacak bir yanı yoktu, ama Elisa her şeye rağmen iyi mazeretler bulmayı başarır, mesela art arda kadehlerce şarap içen Raúl Viñas'ın aslında sonsuzluğa ulaşmak için ivme aldığını söylerdi. Denizi yutmak gibi bir şeydi bu, kime zararı vardı ki? Böyle bir susuzluk çekmek korkunç olsa gerek, ama çekmeyip uzaktan izleyen için muazzam bir gösteriydi. Dahası da vardı: Raúl Viñas dünyadaki nadir mutlu insanlardan biriydi, ya da en azından Şili'deki, adam Elisa Vicuña'ya kulak vermiş olsa oradan asla ayrılmazlardı. Mutluluk hep mutluluk ve refah getirir.

"İyi de biz fakiriz, baksana nasıl yaşıyoruz," diye karşılık verdi Patri, inşaatı bitmemiş ufacık daireyi işaret etmek için elini savurarak. "Kızım, bunun önemi yok, ne önemi olabilir ki? Sağlığımız yerinde, karnımız tok, güzeller güzeli çocuklarımız, iyi akrabalarımız, bizi seven dostlarımız var, değil mi?" dedi kadın. "Öf sen de amma iyimsersin," dedi Patri, çattık dercesine yüzünü buruşturarak. Annesi güldü. "Bak, kızım, gördün mü? Ben şanslıydım." "Dalga geçme, anne." "Dalga geçmiyorum ki, kızım! Mesele doğru adama denk gelmek, dünyanın bütün

kusurlarına sahip olsa da fark etmez. Doğru adam. Doğru adam." İfadeyi robot gibi tekrarlardı ve sustular, çünkü dizi kaldığı yerden başlamıştı. Başroldeki kadın, akıllara durgunluk veren güzelliğinin ihtişamı içinde, kendisini Fransa'daki sosyalist hükümetin yüksek teknolojiye yatırım yapabilmek için sattığı Versailles Sarayı'nın resmi sahibine dönüştürecek belgeleri imzalamaktaydı. "Amma saçma," diye homurdandı Patri. "Tıpkı bizim hayatlarımız gibi," dedi annesi, gözünü ekrandan ayırmadan. Pembe dizilere özgü kimi ipuçları sayesinde sezdikleri üzere, başroldeki aktrisin sevgilisinin yeniden ortaya çıkacağını ikisi de biliyordu, sevgilisi Japon bir işinsanıydı ve Azor Adaları'nda uçağı düştüğü için öldüğü sanılıyordu, tam o sırada kapı açılacak, Japon adam belirecek... ve anne kız gözyaşlarına boğulacaktı.

Saat yediye yaklaşmış olmalıydı, elbette Esmeralda'nın üreme sistemine (tabii kadın bütünüyle güzeller güzeli ve şehvetli bir üreme sistemi sayılmazsa) dair gerilimin zirve yaptığı bir noktada dizi bitti ve televizyonu kapadıklarında aşağı kattan sesler duyuldu. "Biri geliyor," diyen Elisa olasılıklardan sadece birini dile getirmiş oldu, gerçi akşam yemeği davetlilerinin gelmesi için saat henüz erkendi. Ama boşuna dememişler: Akşama çağırırsın gündüz gelir. "Sahiden öyleyse," dedi kadın, "müthiş bir karşılama olacak, evdekilerin yarısı uykuda." Saniyeler içinde çocukların sesi duyuldu ve anneye kız yerlerinden kalkamadan Juan Sebastián koşa koşa içeri girdi, "Bakın Inés Hala bana ne getirmiş!" diye bağııyordu, "Herkes bir tane, bu benimki," vesaire, vesaire. Sesini alçaltsın diye annesi telaşla ellerini savurdu. Oğlanın sesi megafon yutmuş gibi yüksek çıkardı. "Görmüyor musun? Kardeşlerin uyuyor," dedi Elisa. "Tamam, tamam," dedi çocuk, ama anlayış bekliyordu, çünkü hediyeler söz konusuydu. Renklerine kadar birbirine tıpatıp benzeyen

dört kırmızı plastik arabayı masaya koymuştu bile. Blanca Isabel de oğlanın peşinden kasırga gibi içeri daldı. "Bu benim!" Yine bağırışmaya başladılar, kaçınılmazdı. Yaşça büyük olan oğlan tabii ki paketi kardeşini beklemeden açmıştı. İkisi de birer araba kaptılar; arabalar tıpatıp aynı olsa da kendi arabalarını kardeşleri uykudayken seçebilmeyi bariz bir üstünlük olarak görüyorlardı: Zavallılıklar, uyandıklarında nasıl da şaşıracaktı, pakette sadece öncekilerden hiçbir farkı bulunmayan iki araba kalmıştı! Blanca Isabel ile Juan Sebastián zafer kazanmış gibi mutlulardı. Elisa ardına kadar açık kalan kapının önüne gidip baldızını bekledi. Baldızı, belki izlediği pembe dizilerin gerilim yaratma yöntemlerinin etkisiyle ya da daha büyük olasılıkla çocuklar önden helikopter gibi çıkıverdikleri için, gelmek bilmiyordu. Elisa özellikle merak içindeydi, çünkü baldızı nişanlısını da getirecek ve aileyle tanıştıracaktı. Ama nişanlısını getirmiş olsaydı Elisa'nın merdivenden çıkarken seslerini duyması gerekirdi. Yoksa dairelere bakındıkları için mi gecikmişlerdi? Belki de baldızı yardım gerekirse diye erken gelmişti, nişanlıysa daha sonradan gelecekti.

Sonunda olağanüstü Inés Viñas belirdi, tahmin edileceği üzere basamakları yavaş yavaş çıkmış, nefesi bile kesilmemişti. "Demek yalnız geldin," dedi Elisa, onu görür görmez. "Roberto daha sonra gelecek canım, ben sana yardım etmek için erken geldim." "Aman ne diye zahmet ettin," vesaire, vesaire. Konuşmayı kesmeden öpüştüler. Son derece tipik Şilili kadınlardı. Yan yana geldiklerinde Şilili kadınların karikatürü gibiydiler. İlginç bir tesadüftü, çünkü birbirlerine hiç benzemiyorlardı. Inés Viñas epey ufak tefekti ama daha esmerdi, saçının siyahı daha bir parlaktı, yanakları çöküktü (Elisa Vicuña'nın yanaklarıysa çocuksu bir tombulluğa sahipti), oldukça güzel, aile ve ulus kısıtlamalarının elverdiği ölçüde süslü bir kadındı.

Ayağında şık beyaz sandaletler, üstünde Hint işi bir etek ve mavi bir bluz vardı. Kulaklarındaysa iri küpeler. "Amma güzelsin." "Sen daha güzelsin." "Hayır, sen daha güzelsin." "Hayır, sen, sus bakayım. Öksürüğüm vardı, sesimden belli oluyor mu?" "Ne öksürüğü?" "Sorma, bugünlerde zatürreeye yakalanacağım diye ödüm kopuyor. Ah benim komik kızım da buradaymış! Merhaba Patri!" Patri de olağanüstü derecede Şilili bir kızdı. Üçü beraberlerken bu durum daha da göze çarpıyordu. "Saçını mı yıkadın? Benimki çok çirkin, değil mi?" "Ay, asıl benimki çirkin. Çocuklar, susun artık!" Çocuklar uyuyan iki çocuğun arabalarını almak istiyorlardı. "Hayır," dedi Elisa Vicuña, "onları burada bırakın." "Vah zavalılcıklar," dedi Inés Viñas, "ben yine paketlerim." "Olmaz, bu arsız açarken kâğıdı yırtmış." "Kendi kendine yırtıldı!" diye bağırıyor oğlan. "Uyuyorlar mı?" diye sordu konuk kadın, Şilili kadınlara özgü yumuşacık sesini daha da alçaltarak. "Abin de uyuyor," dedi Elisa. Abartılı biçimde gülüştüler. Gerçekten komik bulmuşlardı. "Akşam saat yedide öğle uykusu mu uyunurmuş!" "Hadi, yaylanın artık," dedi Elisa çocuklara. "Ne şapşalım, görüyor musun? Dört araba da birbirinin aynısı. Çocuklara ne alacağımı bilemedim." "Ne zahmet ettin canım." "Zahmet olur mu hiç, dördüne de aynı hediye aldım!" "Çok iyi düşünmüşsün Inés'çim." "Unutmadan, sana da bir şey getirdim Patri'ciğim." "Bana mı?!" "Elisa'cım, Roberto da gelirken birkaç şişe şarap getirecek..." "Peygamber gibi kadınsın!" "Hediyeyle hiç uğraşmasaydın, ben küçük çocuk muyum ki?" "Al bakalım, küçücük bir şey." Patri zarf şeklindeki minik paketi özene açtı, içinde rengârenk boncuklu bir bilezik vardı. Kızın içi mutluluk ve minnetle dolup taşı. Hediyesini hemen bileğine geçirdi, çok yakışmıştı. "Pek şık bir bilezikmiş!" Derken daha havadan sudan konulara kaydılar: "Hava çok sıcak, değil mi?" dedi Inés Viñas. Elisa ise, "Bütün gün

kavruluyor, değil mi?" diye cevapladı baldızını. "Burası iyi esiyordur," dedi Inés. "İnanır mısın, hiç esmiyor." "Hiç mi?" "Çok nadiren." Anlaşılır bir durumdu. "Asıl anlayamadığım," dedi Inés, "nasıl olup da bu kuş kafesine taşındığınız." Gülüştüler.

Uyuyan çocuklar da bu arada uyanmışlardı. Ağlaşıp mızızlandııkları duyuldu. "Bizimkiler," dedi Elisa Vicuña. Yatak odasına gidip kollarında birer çocukla geri geldi, çıplak ve ağlak çocuklar ter içindeydi. Halaları hallerine gülerek yanaklarına birer öpücük kondurdu. Kadının çocuklara huzur veren bir tarafı vardı, ayrıca şu küçücük çocuklar bile "hediye" kelimesinin anlamını iyi biliyorlardı. İki oyuncak araba yeniden paketlenmiş ve masanın üstüne konmuştu. "Önce çocuklara banyo yaptırayım," dedi Elisa. "Ben de yardım edeyim." "Yok, hiç dert etme, çabucak hallederim... bir sudan geçirdim mi... göreceksin." Banyoya girip çocukları yıkamaya girişti, ısılanan çocuklar hemen ayıldılar. Kadın, "Patri," diye seslendi banyodan, "öbür ikisini de çağır, bir şeyler yesinler." Patri daireden çıktı. "Javier gelecek mi?" diye sordu Inés. "Eli kulağındadır," dedi Elisa, "ailesini de getirir." Yıkanaan iki çocuk, saçlarından sular damlayarak masaya kondular, Ernesto hediye paketini açmaya başladı. Inés Hala da bir yandan onları mıncıklıyordu. Bebeği pek tatlı ve şirin bulmuştu. "Şuna bak, sürekli sırtıyor! Pek cilveli!" Elisa mutfakta bir şeyler hazırlamaktaydı. "Nasıl yardım edebilirim?" diye sordu Inés. "Hiç zahmet etme, birazdan çocukların patiklerini veririm, giydirirsin." "Neredeler?" "Bekle," dedi Elisa, yatak odasına yönelerek, "hemen getiriyorum." Kadının getirdiği ayakkabılara uzanırken Inés, "Seninki hâlâ uyuyor mu?" diye sordu. "Öf, hem de kütük gibi, sıkıysa uyandır." Derken diğer iki çocuk içeri girdiler. "Arabaları hemen kırmadınız umarım!" dedi anneleri. "Hayır, hayır! Görmüyor musun?" diyerek araba-

ların halen sapaşğılam olduğınu gösterdiler. Patri de ses çıkarmadan içeri girmiş, kolundaki bileziğı inceliyordu. Inés Viñas çocukların patiklerini giydirdi ve birer sandalyeye oturmalarını söyledi, isterlerse kırmızı arabalarını da ellerinde tutabilirlerdi (Juan Sebastián ise çarpıştırmayı tercih ettiğini söyledi) ve anneleri önlerine koca birer bardak süt koydu. "Demek sonunda buzdolabı alabildiniz..." "Nerede," dedi Elisa, "bugünlük birinden ödünç alacağız. Bu özel bir süt, buzdolabına koymaya gerek yok." "Ha evet, duymuştum," dedi Inés.

Çocuklar bir şeyler atıştırmaya daldıklarında Inés Viñas bir yorumda bulundu: "Buraya en son on gün önce gelmiştim, bütün katların içi görünüyordu, ama şimdi çıkarken baktım da..." "Ha, gördün demek," diye lafını kesti Elisa, "ara duvarların çoğunu diktiler, hatta hepsini bile tamamlamış olabilirler." "Peki bakabilir miyiz?" "Neye?" "Dairelere canım." "Tabii, hemen!" "Sahipleri gelmez, değil mi?" "Bugün, bu saatte nasıl gelsinler ki?" "Zaten bugün sabahtan geldiler," diye araya girdi Patri. "Öyle mi? Niye ki?" dedi Inés. "Bilmem..." dedi Elisa, "galiba bir toplantı vardı. Kalabalığı görsen inanamazdın. Onlar binaya girip çıkarken biz buraya kapandık."

Çocuklara sütlerini bitirmelerini tembihlediler, bu arada kendileri de aşğı katlardaki dairelere bakacaklardı. Aslında boşuna tembihlemişlerdi, çünkü çocuklar sütlerini kafaya dikip kadınlara eşlik etmek için masadan kalktılar. Hep beraber cıvıldaşarak basamakları inmeye başladılar. Kadınlar boş dairelerde nerenin ne odası olabileceğini tahmin etmeye çalışıyorlardı. Üst katların inşaatı bitmeye daha yakındı. Patri kadınların tahminlerini hayretle dinliyordu, önceden hiç aklına gelmeyen bir konuydu. Boş mekânların bir gün yatak odaları, yemek odaları, banyolar ve mutfaklara dönüşeceğini bilse de buna hiç kafa yormamıştı. Kadınlar ise odalarda hayali değişiklik-

lere bile girişmişlerdi: "Ben olsam salonu buraya koymazdım, yatak odasını koyardım." Kimi şeylereyse çok gülüyorlardı. "Umarım koca perdeler asmaya hazırdırlar," diyordu biri, diğeriye, "İçeri bakacak komşu yok ki, pek yaman," diye karşılık veriyordu. Konuşmaya bir an olsun ara vermeden altıncı kattan beşinciye, beşinciden dördüncüye indiler. Bazı daireleri beğeniyor, bazılarını beğenmiyor, aralarında kıyaslamalar yapıyorlardı. "Şuraya bak, zenginler nasıl yaşıyorlar," dedi Inés Viñas, "şapırdama işlerini de yukarıda mı görecekler?" Elisa kafasını kaldırıp tavana baktı, baldızının ne demek istediğini bir an anlayamamıştı, derken yüzme havuzunu hatırladı. "Kimin aklına gelir," dedi, "terasta bir yüzme havuzu! Ben görene kadar inanamadım, daha doğrusu inşaat halindeyken gördüm." "İnanılır gibi değil," dedi Inés. "Değil mi?" dedi Patri, sırf lafa katılmış olmak için. "İnsan bazı şeylere inanmakta zorlanıyor," dedi konukları, "ama kendi gözüyle görünce inanmaktan başka çare kalmıyor." "Evet," diye karşılık verdi Patri.

Konu inanmaktan açılınca, daireleri dikkatle bir uçtan öbürüne gezerken bir yandan da, anlaşılır sebeplerle, meraklı oldukları iki konudan bahsetmeye başladılar: ilaçlar ve evlilik. Inés Viñas homeopati yanlısıydı ve her fırsatta bu tür ilaçları tavsiye ederdi; gittiği ihtiyar homeopat adamcağızı mükemmelce hazırladığı küçücük ilaçlarla her derde şifa bulabilen bir şaman olarak görürdü. Baldızı Elisa ise, homeopati yanlısı olmaktan ziyade (çünkü homeopatiyi safi ticari bir tuzak olarak görürdü) modern tıbbı yakın hissediyor, homeopatiye bir türlü ikna olmuyor, inanamıyordu. "Bazı insanlar böyledir," diyordu, kendisi de böyle biriydi, inanmayan insanlardandı. "Hiç olmazsa inanmayı dene!" dedi Inés. "Denemeyle olsa çoktan inanmıştım, sırf senin gönlün olsun diye," diye karşılık verdi Elisa. "Aman canım! Sen de denemeyi

birak, doğrudan inan," dedi Inés. "Denemeden olmaz ki," dedi Elisa, "denemezsem hiç inanmam." "Elisa'cığım, seni hiç anlamıyorum, çok da uğraşıyorum ama olmuyor, peki ya bir deneyip kendin görsen?" Bir anlamda soyut bir konuşmaydı bu, çünkü hasta değillerdi, olacaklarını da düşünmüyorlardı. Belki de mantık geliştirmeyi bu sayede başarıyorlardı. "Bak Inés, hem homeopati hem başka büyülü ilaçlar sadece inanan insanlara etki eder." "Ne kadar yanılıyorsun Elisa! İnanmayıp şifa bulan bir sürü insan var." "Öyle mi? Peki sonradan inanmaya başlamışlar mı?" "Tabii ya, inanmayıp da ne yapacaklardı?" "Demek istediğim de bu: İnanmak şart, önce de olur sonra da." "Ama önceyle sonra aynı şey değil ki!" "Fark etmez, inanmayıp şifa bulan ve sonrasında da inanmamayı sürdüren biri varsa ikna olabilirim ancak." "İyi de bu imkânsız!" "Aynen öyle, demek istediğimi anladın mı?"

İlaçların yanı sıra evlilik hakkında da konuşuyorlardı. Evlilik konusundaki anlaşmazlıkları, eğer ki varsa, daha az belirgindi. Zira (kendi tanıdıkları) bütün kadınlar ya da bütüne yakını, er ya da geç evleniyorlardı. Evlilik toplumun geneline yayılmış bir homeopati gibiydi, inanç kime bulaşacağını şaşırtıyor, pusulasını şaşırmış gibi dört dönüyordu. Sohbate katkısı tek tük hımlama ya da gülücüklerden ibaret olan Patri kadınların söylediklerine dikkat kesilmişti. Inés Viñas da bunu fark etmiş olacak ki dalgın bakışlarını habire kıza yöneltiyordu.

Bir sürü insana yuva olacak bu dikey malikânenin her yanını yeterince inceleyip tatlılıkla eleştirecek başka bir şey bulamayınca gevezeliğe bir an olsun ara vermeden yukarı doğru dönüşe geçtiler. Aslında konuşacak konuların tükenmeden art arda belirip durması da akla inançla ilgili düşünceler getiriyordu. Her nesnenin bir sınırı varsa konuların nesnelerle alakası olmasa gerekti, safi biçimden oluşuyor olmalıydılar. İnsan hayatın da kıv-

rımlarının olabileceğini düşünmeden edemiyordu. Bina-
nın tepesine ulaştıklarında, saatler ilerlemesine rağmen
hiç dinmeyen sıcak, evin sahibesine, en sona bıraktıkları
için halen satın almamış oldukları bir şeyi hatırlattı: buz.
Acaba Patri gidip alabilir miydi? Kız çantasına davranın-
ca annesi parayı cüzdanından alabileceğini söyledi. Habi-
re harcıyorsak ve hiç bitmiyorsa nereden geliyor bütün
bu paralar? diye düşündü Patri. Ailede herkes Elisa'nın
parayı idareli kullanma konusunda çok becerikli olduğu-
nu bilirdi. Becerikli olmasına becerikliydi, ancak bu ünü-
nün ardında bir yanlış anlama vardı: Ailedeki herkesin
rengi atmış kıyafetlerle gezdiğini gören akrabalar Elisa
Vicuña'nın aşırı derecede tutumlu ve dikkatli olduğunu
zannederlerdi. Böylesine rengi atmış kıyafetlerin (örne-
ğin bir hafta önce satın alınanların bile) hayli eski oldu-
ğuna kanaat getirir, halen tek parça halinde kalmalarının
ancak sonsuz bir özen sayesinde mümkün olabileceğini
düşünürlerdi. Patri çantası ve parayla yanlarına döndü-
ğünde (boş havuzun kenarında, hayranlıkla devasa boşlu-
ğu izlemekteydiler) Inés Viñas ona eşlik etmeyi teklif
etti. "Yok, hiç gerek yok," dedi kız, "uzağa gitmiyorum,
sokağın köşesinde." "O zaman iki torba buz alırsız, içecek-
lerimiz daha iyi soğur," diye karşılık verdi Inés, gülerek.
Anneyle kızı, "Hiç zahmet etme, hiç zahmet etme," dese-
ler de Inés ısrarcıydı. Erkenden gelip başlarına dadandığı-
na göre en azından bir işe yaraması gerektiğini söyledi.

Patri ile Inés aşağı inip sokağa çıktılar, dışarısı biraz
hareketlenmeye başlamıştı. Inés kıza mahallede hiç ar-
kadaş edinip edinmediğini sordu. "Yok," diye karşılık
verdi Patri, "doğru düzgün aşağı inmiyorum ki. Mesela
iki gündür ilk kez şimdi aşağı iniyorum." Inés bunu du-
yunca irkildi. Böyle bir şeyi hayal bile edemiyordu. "Peki
bu halde nasıl erkek arkadaş bulacaksın?" Patri kahkaha-
yı bastı, kadın da ona katıldı.

“Bak kızım, gülüyoruz ama ben ciddiylim. Annenle konuştuklarımızı duymadın mı?” “Evet ama ben daha kimle evleneceğimi bilmiyorum ki,” dedi kız. Inés birkaç adım boyunca sustu, ne diyeceğini düşünüyordu. “Sakın bilmiyorum deme.” “Niye ki?” “Çünkü.” Patri küçük bir kahkaha attı. “Söyle bakayım,” dedi Inés, “sen bakire değilsin, değil mi?” “Yok, artık değilim.” “Bak sen, peki hamile kalmaktan korkmadın mı?” Söyleyeceklerini düşünme sırası Patri'deydi. Sonunda, “Eh işte,” dedi. “Ne komik bir cevap!” dedi Inés ve kahkahayı bastı. “Ne komik bir kızsın sen Patri'ciğim, çok matraksın!” Kadın güldükçe Patri de gülüyordu. Dükkâna girip buz satın aldılar ve çıkınca aşktan bahsetmeye başladılar. “Dünyadaki en önemli şey, daha önemlisi yok dünyada,” dedi Inés. “Evet, evet, tabii,” dedi Patri. “Niye kimle evleneceğini bilmediğini söylüyorsun?” “Çünkü sahiden bilmiyorum!” “Yine de...” Bir süre konuşmadan yürüdüler. Sokaktaki ağaçlar alçı heykeller gibi kımıltısızdı. “Amma sıcak!” dedi kız. “Bu bir sıcak dalgası,” dedi öteki ve ekledi, “Biliyorsun değil mi, böyle sıcakların arkasından uzun bir fırtına kopar ve hava soğur.” “Öyle mi? İnanması zor.” “Öyle. Buenos Aires'te hep böyledir. Hava birden tersine dönüverir.” “Bence,” dedi Patri, hafif alaycı bir tavırla, “bu her yer için geçerli olabilir.” “Ama buradaki hava değişimi her yerden beter, üstelik hiç boş geçmez,” dedi Inés. “Neyi boş geçmez?” “Sağanağı.” “Ha,” dedi Patri, masmavi gökyüzüne bakarak. “Hayır, şimdi değil, sonradan görürsün,” diyen Inés aniden konuyu değiştirdi: “Yakışıklı bir sürü erkek var.” “Evet, bazıları bence de çok hoş. Hatta bazıları aşırı hoş.” “Bence de, madem aşırılara geçtik. Ama unutma kızım, hoş olsalar da leş çıkabilirler.” “Evet, tabii, dizilerde hep öyle oluyor.” “Onlara bakma sen.” “İyi de, daha şimdi öyle demedin mi...” “Bak kızım, leş *çıkabilirler* dedim,” ve ekledi: “Sonuçta her türlü *çıkabilirler*.” “Hı, o zaman ta-

mam.” “Ama aşkta asıl önemli olan, doğru erkeği bulmaktır.” “Yine şu doğru erkeklere çattık ha,” diye sesini yükseltti Patri, “annem de hep aynı şeyi söylüyor.” “Annen boşuna söylemiyor, inan bana.” “Niye ki?” dedi Patri. Inés omuz silktilti. Köşeyi dönünce binayı gördüler, dışarıdan bakıldığında dikkat çeken hiçbir özelliği yoktu.

Tam o anda yanlarından tipik bir Arjantin güzeli geçti: halterciler gibi geniş omuzlar, şişkin memeler, dar kalçalar (önden bakınca dar, yandan bakınca dolgundu), siyaha yakın esmer bir ten, hem yerlileri hem Uzakdoğuluları andıran yüz hatları, kalın ve çıkık dudaklar, boyası kıızıla çalan siyah saçlar, kalın ve muhteşem upuzun bacaklarını açığa çıkaran kısacık bir kot etek, ayağında miskince yere sürüdüğü parmak arası terlikler, elindeyse bir anahtarlık. Ufak tefek ve narin ikili, fil görünce kaçan karıncalar gibi kenara çekildi. Arjantinli kadın onlara bakmadı bile; çekik kara gözlerini kısmış, küçümseyici bir ifade takınmıştı. “Şuna bak,” dedi Inés Viñas, kadın yeterince uzaklaşınca, “böyle kadınlar elde edemedikleri doğru erkeklerin kellesini koparırlar mı dersin?” Patri bir şey demedi, ama kellesi kopuk bir “doğru erkek” imgesi birkaç adım boyunca aklından çıkmadı. Inés konuşmayı sürdürdü: “Bizler böyle atlet gibi göğsümüzü gererek yürüyemeyiz... ayrıca hiçbir elbise üstümüzde bu kadar güzel durmaz.” Bunun üstüne Patri sesini alçaltarak şöyle dedi: “Çünkü biz farklıyız. Biz Şililiyiz.”

Binaya girmeden önce Inés karşı kaldırıma park etmiş, çamur içinde, kırmızı beyaz külüstür bir kamyoneti işaret etti. “Bu Javier’in kamyoneti değil mi?” diye sordu. Sahiden de öyleydi. “Amma haşatı çıkmış!” Derken ikisi de aynı şeyi düşündü: Davetliler gelmeye başlamıştı. Bu çıkarımı yapmak kolaydı, değil mi?

Hâlâ herhangi bir şüpheleri kaldıysa da binaya girer girmez buharlaştı: Üst katlardan alışılmamış derecede

yüksek çocuk bağırtıları geliyordu. Bunun sebebi Javier ile karısı Carmen'in bir sürü çocuğu olması değil (iki çocukları vardı, üçüncü yoldaydı), bir araya gelen çocukların seslerinin katlanarak artmasıydı. "Asansör asıl şimdi lazım," dedi Inés. İkisinin de elinde birer buz torbası vardı. Patri zemin kattaki ana kolona asılı saate baktı: Saat yedi yirmi beşti. Saatin ibrelerine paralel olarak havada süzülen iki hayalet vardı. O saatte ibreler aşağıyı işaret ettiğinden hayaletlerin kafaları da bir Noel ağacının dalları gibi aşağı dönüktü. "Çabuk olalım, yoksa buzlar eriyecek," dedi Inés. "Aceleye ne gerek var ki," dedi kız, "buzlar zaten eriyecek."

Basamakları tırmanırken Patri Arjantinli güzelin yanından geçtiklerinde konuştuklarını hatırlayarak Inés'e sordu: "Sence bizden kaba değiller mi?" Inés Viñas kesin bir cevap vermek istemese de kızın aklından geçenleri tahmin edebiliyordu: "Nasıl desem kızım, senin de söylediğin gibi, onlar farklılar. Bize ilkel görünüyorlar, şu kabileler gibi vahşiler... Mesela giyim kuralları bizimkinden farklı: Arjantinli kadınların evli ya da bekâr olduklarını ilk bakışta söylemek mümkün, tıpkı burunlarına kemik takan ya da kafasını kazıyan kabile kadınları gibiler. Bizler ise... hepimiz evli gibi görünürüz ya da hepimiz bekâr gibi, nasıl uyarsa! Hep aynıyızdır." Patri başını olumlu anlamda salladı ve basamakları çıkmayı sürdürdü.

Terasın görünümü epey değişmişti. Kadınlar toplantısı genel bir toplantıya dönüşmüştü, birbirine ilgi gösterenler, ailevi suskunlukların tadını çıkaranlar, bilgi alışverişi yapanlar, hoyratlık eden adamlar, tam bir şenlikti. Yemek odasından getirdikleri sandalyeleri terasın komşu apartmanın gölgesinde kalan kısmına koymuşlardı. Esintinin serinlediğine inanmak bile mümkündü, ama bu daha ziyade açık havada ve yüksekte bulunmanın yol açtığı yanıltıcı bir histi. "Buz geldi!" diye bağırdı Raúl Viñas.

Javier Viñas kadınla kızı selamlamak için ayağa kalktı. Kardeşi Raúl'e nazaran daha ince yapılı bir adamdı, boyu da daha uzundu, ama yine de kısa boylu sayılırdı, daha suskun, daha edepli bir adamdı, üstelik daha güler yüzlü ve canayakındı, ama pek gizemli değildi; belki de, her şey göz önünde bulundurulduğunda, daha sıradandı. Kız kardeşini kucakladı, sonra da Patri'yi uzun uzadıya selamladı, ailedeki herkes kıza bilhassa nazik davranıyordu. Raúl Viñas kız kardeşini selamlamak için ayağa kalkmıştı, kadın geldiği sırada hâlâ uyanmamış olduğu için ondan özür diledi. Javier'in karısı Carmen Larraín de baldızı ve kızla selamlaştı, terbiye timsali oğulları Pablo ile Enrique de o sırada hemen yanlarında belirttiler. "Roberto'ya n'oldu?" diye sordu Carmen, Inés Viñas'a. "Herhalde birazdan gelir." Böylece laf Roberto'dan açıldı. Raúl Viñas ve ailesinin aksine Carmen ile Javier onunla tanışmışlardı. Adamı öve öve bitiremiyorlar, Inés ise tevazu göstermek adına övgülere karşı çıkıyordu. Roberto Şili asıllı bir Arjantinliydi, küçük bir sigara kâğıdı fabrikası adına satış temsilcisi olarak çalışıyordu. Daha birkaç hafta önce Inés Viñas'la nişanlanmışlardı ve –birkaç saat içinde girecekleri– gelecek senenin sonlarına doğru evlenmeyi düşünüyorlardı. Inés'in abileri (kendisi en küçük kardeşti, abileriyle arasında epey yaş farkı vardı; Raúl ile Javier ikizdi) gelişmeleri ilgiyle takip ediyorlardı. Aileye bir erkeğin katılacak olmasını büyük bir olay olarak görüyorlardı, katılacak kişi bir kadın olsa farkı görürlerdi, zaten kendileri aileye birer kadın katmışlardı, üstelik bir de Raúl'ün eşi Elisa'nın önceki ilişkisinden olan kızı Patri vardı, aileye gizemli bir eklentiydi. Gerçekte ise tam tersi söz konusuydu, ama önemli olan gerçekte nasıl olduğu değil, nasıl gördükleriydi. Zamanı gelince (zamana işte böyle durumlar değer katar) zaten bizzat tanışacaklarını ve ellerinden bir şey gelmeyeceğini bildiklerinden olaya nazıkçe

ve rahatça yaklaşıyor, hiç büyütüyorlardı. Laklak ederken çıkardıkları gürültü sokak seviyesinin otuz metre yukarısındaki alanı tamamen dolduruyordu. Bu gürültüyü farklı kılan erkeklerdi, çünkü kadınlar kendi aralarında konuştuğunda ortam daha bir Şilili hale geliyordu; erkekler sayesinde ortam daha uluslararası bir kimlik kazanıyor, sözde sürgün hissi azalıyor, bir anlamda yine daha bir Şilili hale geliyordu. Kadınlara erkeklerin yerinin doldurulamaz olduğunu düşündüren işte böyle durumları.

Elisa buz torbalarını mutfığa götürdü, Carmen Larraín de peşine takılıp o bildik, "Yardım edebileceğim bir şey var mı?" sorusunu yöneltti. Cevap her zamanki gibi olumsuzdu. Raúl Viñas karısından kadehleri getirmesini rica etmişti, çünkü akşamın ilk kadehini kaldırmak istiyordu. "Kocanın gözleri amma kızarmış canım," dedi Carmen, "ne öyle, çiğ jambon gibi." Elisa katıla katıla güldü. Baldızının esprileri pek meşhurdu. Her ne kadar açıklamaya lüzum olmasa da Elisa kocasının kutlamaya arkadaşlarıyla öğle yemeğinde başladığını söyledi. "Ha, o zaman mazur görmek lazım." "Tabii ki!" Konu değişimi: "Söylesene, neler hazırlayacaksın?" "Hiç, biraz tavuk, biraz salata, aldıklarım şurada, bak." "Harika, harika," dedi Carmen Larraín, kadının gösterdiği yere bakmadan, "zaten bu sıcakta kimin karnı acır!" "Senin çocuklar ne sever?" "Her şeyi severler, ama çok yemezler; özel bir şey hazırlamana hiç gerek yok." "Onları iyi yetiştirdiğin için öyleler tabii," dedi Elisa Vicuña, "benimkiler hiçbir şeyi ağızlarına koymazlar." "Büyüsünler de gör canım." "Tabii canım, beklemekten başka çarem yok zaten." Gülüştüler. Patri bir gölge gibi içeri süzüldü. Annesi bütün çocuklar için bardak çıkarmasını ve içlerine birer küp buz koymasını rica etti. Kız altı tane turuncu plastik bardak çıkardı ve hepsini yaldız kaplı bir karton tepsiye dizdi. Kadınlar Carmen'in hamileliğinden bah-

setmeye koyuldular. Daima ilginç bir deneyimdi hamilelik, paylaşıla paylaşıla bütün kadınların alıştığı bir konu gibi görünse de kendine has bir önemi olduğundan diğer bütün tekrarlardan üstündü. Dışarıda, erkekler okyanus bilimi ve tekrar tekrar ortaya çıkan korkunç El Niño kasırgaları hakkında konuşuyorlardı. Çocuklar bardakları görünce hemen ileri atıldılar ve içlerinde içecek değil sadece birer buz küpü bulunduğunu keşfedince hüsrana uğradılar. Sırf bir şey yapmış olmak için bardakları sallayarak gürültü çıkarmaya başladılar ve haliyle bir sürü buz küpü yeri boyladı. Inés Viñas çocuklara çıkıştı ve yerden toplattığı toza bulanmış buz küplerini yıkamaları için hepsini musluğun başına götürdü. Buzunu düşürmemiş olan çocuklar bile yıkamak istiyorlardı. "Kolayı getiriyorum," dedi Patri. "Patri'ciğim, bizim kadehleri de unutmayasın," dedi Raúl Viñas. Kız gülümsedi: "Annem getirdi bile." "Ne iyi huylu bir kız," diye yorumda bulundu Javier. Hava kararırken sıcaklık da azalıyordu sanki. Azalmıyor da olabilirdi, ama en azından ışık daha az göz alıyordu, tepelerinde iri gölgeler süzülüyor, güneş vatanlarının yönünde batıyordu.

Yetişkinler hoş cam kadehlere ikişer-üçer küp buz koydular. Cömertçe doldurulan meşrubat ve şaraplarını hiç beklemeden içtiler. "Kadeh kaldırmayacak mıydık?" dedi Inés Viñas. "İlk yudum susuzluğu gidermek için," dedi abisi Raúl. "Hem Roberto daha gelmedi," dedi Elisa. "O zaman en azından geçici bir kadeh kaldıralım, olur mu?" dedi Raúl, arayı bulmak adına. "Zaten içtiğimiz anda tere dönüşüyor." Esprisine herkes çok güldü, çünkü sahiden ilk yudumu alır almaz herkesi tepeden tırnağa ter basmıştı. Görünüşe bakılırsa hava tahmin ettiklerinden daha sıcaktı. Ya da belki vücutları onlar fark etmeden epey su kaybetmiş, şimdiyse yeniden toparlanmaya çalışıyordu. Bir an için herkes, çocuklar bile, kımıldama-

dan öylece kalakaldı, her yanlarından ter fişkırıyordu. Şilililer için Buenos Aires'in iklimi farklıydı ve senelerdir alışmış sayılsalar da böyle şaşırdıkları nadir değildi. Elisa mutfığa döndü, tavukları hazırlamaya girişecekti. Çocuklar kımıltısızlık büyüsunün etkisinden kurtuldular ve yine koşuşturup bağrışmaya başladılar. Kim bilir nereden kopmuş koca bir beyaz sayfa havada sakince süzül-
dükten sonra döne döne erkeklerin üstüne düştü. Javier Viñas kâğıdı alıp inceledi. Birkaç hamlede özenle katla-
dığı kâğıdı bir gemiye dönüştürdü; böyle numaraları iyi bilirdi. Sonra da gemiyi çocuklara verdi; çocuklar daha önce hiç bu kadar büyük bir kâğıttan gemi görmemişler-
di ve gemiyi suda yüzdürmek için can atıyorlardı. "Nere-
de yüzdüreceğiz ki?" dedi Carmen. "Havuzu kullanın,"
diye önerdi Javier, "doldurup yüzdürürsünüz." İyi fikirdi,
çocuklar güle oynaya havuzun başına gittiler, yaşça daha büyük olan kuzenler geminin devrildiğini ve düzeltmez-
lerse havuza su dolmaya başlayınca batacağını bahane ederek -yasak olmasına rağmen- metal merdivenden boş havuza indiler. Komşu binaların birinden rock mü-
zik sesi yükseldi.

Elisa'nın mutfaktan çıktığı bir ânı fırsat bilen Raúl Viñas kadeh kaldırmayı teklif etti. Karısını yanına çağır-
dı ve törene resmiyet katmak için çocuklar dahil herkes yine bardaklarını doldurdu. Bütün gözler, kadehini kal-
dırmış ve boş bakışlarını içindeki şaraba dikmiş olan Raúl Viñas'a çevrilmişti. "Hadi bekliyoruz," dedi Javier. Raúl Viñas konuşmaya başlayacakmış gibi kaşlarını kal-
dırsa da bir süre daha durakladı. Ne söyleyeceğini mi düşünüyordu acaba? Muhtemelen öyleydi, çünkü ağzını açtığı anda lafı tam gedğine koyarak herkesi şaşırttı. Yal-
nızca, "Yılın şerefine," dedi ve herkes tarafından onaylan-
dı. Mutluluk dolu bir yıl olduysa şerefine içmeye değeri-
di. Olmadıysa da fark etmezdi, çünkü bu iki kelimenin

ardında daha derin bir ima yatıyordu: Söz konusu “yıl” herhangi bir yıl olabilirdi, bir yıllık zaman dilimi herkesin sevdiği ve saygı duyduğu harikulade bir hediye idi. Sahiden de mutluluk dolu bir yıl oldu, diye düşündü Patri, bu açıdan kaldırılan kadehlerde sadece kendilerinin, yani Elisa, Raúl ve Patri’nin (çocuklar her ne kadar bu mutluluğun başlıca unsurlarından olsalar da sayılmazdı) paylaştığı bir sır gizliydi. Diğer insanlarsa bu sırrın dışındaydı ve bundan haberleri bile yoktu. Birileri hemen çocukların da kadeh kaldırması gerektiğini söyleyince açılışı yapmak Patri’ye düştü, çünkü genç neslin en büyüğüydü ve fazla düşünmeden konuştu: “Anneme ve babama.” Cümlesindeki son ögenin, annesinin “dünyanın en iyi erkeği” diye tanımladığı asıl babası ile Raúl Viñas arasında kafa karışıklığına sebep olabileceğini düşünerek ekledi: “Yani Raúl Viñas’a.” Takdir gören bu davranışı yetişkinleri gülümsetti. Çocuklar da onu örnek alarak bardaklarını, “Anneme ve babama, yani Raúl (veya Javier) Viñas’a,” diye kaldırdılar, Jacqueline bile, kardeşleri ve kuzenlerinin sözlerini kendine özgü çocuk dilinde bir papağan gibi tekrarlamayı başardı. Yetişkinler yer yer gülümseyerek çocukları sonuna kadar dinlediler. Sonra da içkilere yumuldular. Sohbetler dallanıp budaklandı, herkes daha bir neşelenip canlandı.

Patri ise ayıp ettiğini düşünerek üzölmüştü. Halbuki ayıp etmemişti, tam tersi, yetişkin aile üyelerinin zihinlerini okuyabilse hepsinin kendisine bayıldığını görürdü. Üzüntüsünün kaynağı, söylediklerinden ziyade içinde son birkaç dakikadır büyüyen, ne kadar aşına gelse de dengesini bozan bir huzursuzluk hissiydi. Hiçliğin kıyısında durmak gibi bir histi. Bardağını yere bırakıp havuzun kenarına gitti; devasa kâğıttan gemi çoktan unutulmuş, kuru betonun tam orta yerinde durmaktaydı. Kız havuzun etrafından dolanıp binanın arkaya bakan yanına

geçti. Oradan günbatımı daha rahat izlenirdi; gökyüzü yoğun biçimde sararıp kızarmaya başlamıştı. Güneşle beraber yıl da batmaktaydı. Raúl Viñas'ın ima ettiği "mutluluk yılı". Güneşi tek yudumda içivermişlerdi, kadeh kaldıran Raúl'ün böyle yapmak için özel bir sebebi vardı: Sırf bütün seneyi içerek geçirdiği ve gece yarısına kadar içmeyi sürdüreceği için değil, içme eylemi sayesinde zamanı dakikliğinden bir şey kaybetmeden uzatmayı başardığı için de. Ayrıca "yeni yıl" –asıl anlamının dışında– bir ânı ifade ediyordu, yani sirenlerin çalmaya başlayacağı gece yarısı ânını. Aynı şekilde mutluluk da bir yıl değil, bir andı.

Güneşe doğrudan bakmaktan gözleri kamaşan kız yüzünü aşağı çevirince havada uçuşan gölgeler görür gibi oldu; hemen altındaki altıncı kata doğru süzülüyorlardı. Kimdi ki bunlar? Huzursuzluğu doğal olarak merakı dönüştü ve merakını bastırmaya gerek duymadı. Bir kez daha havuzun etrafından dolandı ve adımlarını hızlandırarak merdivenin yolunu tuttu. Merdivene ulaşmak için, bağıra çağıra gevezelik eden insanların arasından geçmesi lazımdı, neyse ki kimse ona aldırış etmedi. Basamakları indi. Altıncı katta kimsecikler yoktu; yine de kız mekânda bir farklılık hissetti. Inés ile beraber yukarı çıktığından beri –yani yaklaşık yarım saattir– içeriği aydınlatan ışığın açısı değişmişti. Ön tarafa doğru gittikçe gölgeler koyulaşıyor, arka tarafa bakan koridorlardan ise içeri sapsarı bir ışık doluyordu. Terasta sohbet eden ve gülüşen insanların uğultusu, katın mutlak sessizliğini daha da pekiştiriyordu. Ne yaman bir çelişkidir ki, ışığın geldiği taraftan korkunç bir bilinmezlik hissi yayılıyordu.

Kız temkinli adımlarla arka tarafa gitti. Böyle yapmasına hiç şaşırmamak gerek. Mesela filmlerdeki kadınlar da en yiğit izleyicilerin bile ayak basmaya cesaret edemeyeceği odalara yönelirken zerre korku duymazlar.

Patri'nin durumunda gerçekten de doğaüstü ya da başka türlü herhangi bir tehlike söz konusu olamazdı (halbuki apartmanın bahçe kapısındaki zincir kilitsiz kalmıştı). Kız arka tarafa bakan hole ulaştı, yatak odalarının kapıları buraya açılıyordu; kapı boşluklarını içeri sızan kuvvetli sarı ışık dolduruyordu. Etrafta çıt çıkmıyordu. Kız ortadaki kapıdan girdi. Işık değişimi başta gözlerini kamaştırdı, odanın içine doğru birkaç adım atınca önünden, "Acelemiz var, çok acelemiz var," diyerek iki hayalet süzüldü ve duvardan geçip gözden kayboldular. Kız hemen dönüp odadan çıktı ve hayaletleri gözden kaybetmemek için alelacele bitişik odaya girdi; hayaletler orada da bir sonraki duvarın içinden geçtiler, bu kez ayakları da yere batmaya başlamıştı sanki. "Niye?" diye sordu kız arkalarından. Tekrar hole çıktı. Hayaletler dönüp yanına geldiler ve biri ona, "Ne niye?" diye sordu. "Niye acele ediyorsunuz?" diye açıkladı kız. "Kutlamaya yetişmek için," diye karşılık verdi hayalet. Artık açıkça aşağı meyletmişler, zeminle banyo duvarının birleştiği noktadan yavaşça alt kata süzölmeye başlamışlardı. "Ne kutlaması?" niye sordu kız. Hayaletlerden daha ağır süzöleni, kafası tamamen aşağı süzölmeden önce cevap verdi: "Saat on ikideki Yılbaşı Şöleni..."

Patri hemen merdivene koştu, çünkü bu hayaletlerde, daha önce hiç görmediği, yeni bir şey dikkatini çekmişti. Öyle şaşırmıştı ki sadece çabuk olması gerektiğini düşünüyor, hayaletlerin söylediklerine kafa yormuyordu. Dikkatini çeken yenilik, hayaletlerin kendisiyle konuşmuş ve sorularını cevaplamış olmalarıydı.

Koşmaktan nefret etmesine rağmen bilmediği bir sebepten ötürü koşarak beşinci kata ulaştığında (bir tarafta gözden kaybolan bir şeyin öbür taraftan çıkması gerektiğini hesaba kattığı için) hayaletlerin tavandan gireceklerini tahmin ettiği noktaya seğirtti, ama orada de-

gildiler. Alçalırken çizdikleri eğriyi gözünde canlandırarak zeminde hangi noktadan aşağı süzölmüş olabileceklerini kestirmeye çalıştı. Tam o sırada beş-altı hayaletin bir kapı boşluğundan, tavanla zemin arasında süzölerek geçtiğini gördü. Bir anlığına bile olsa bu durumu öncekinden de tuhaf buldu, sanki karşısındakiler hayalet değil de gerçek erkeklerdi. Koridorda birkaç adım ilerledi; bu dairede arka arkaya bir sürü yatak odası vardı. İkinci odada hayaletleri tekrar gördü, üçüncü odada da. “Siz de kutlamaya mı gidiyorsunuz?” diye sordu sonunda. Hayaletlerden biri başını çevirip, “Tabii ki Patri,” dedi ve ötekilerle beraber duvarın içinden geçti. Bunlar da bir eğriyi takip edercesine süzölüyorlardı, ama yükseklikleri değişmediği için süzöldükleri ancak yukarıdan bakılırsa anlaşılabilirdi. Son yatak odasının köşesinden geçip arka taraftaki büyük ve apaydınlık salona çıktılar. Burada hızları arttı. Işık sayesinde Patri onları ilk kez doğru düzgün seçebildi, ama giderek artan bir hızla ondan uzaklaşıyorlardı. “Niye ‘tabii ki’ dedin?” diye sordu kız, konuşmayı kaldıkları yerden sürdürerek. Hayalet –önceden konuşan değil, başka bir hayalet– kıza bakmadan (tam tersi, kafasını karşı uçtaki ışıldayan kapı boşluğuna çevirerek) sordu: “Saat on ikideki Yılbaşı Şöleni’ni kaçırmayı kim ister ki?” Soldaki duvarın içinden geçtikleri sırada Patri o tipik kahkahalardan birini duydu ve nedense bu kez yersiz buldu. Onlara kutlamayı kimin düzenlediğini sormak istiyor, ama utanıyordu. Peşlerine takılmakla yetindi ve geniş bir yay çizerek ön taraftaki büyük salona –burası arka taraftaki salonun dengiydi– ulaşan hayaletler birden savaş uçakları gibi farklı yönlerle dağıldılar.

Bulunduğu nokta merdivene yakın olduğundan Patri birçok hayaletin aşağı yönde süzöldüğünü görünce alt kata inmeye karar verdi. Aşağı indikçe ışık azalıyordu. Dördüncü katta ara duvarların hepsi dikilmediği için ta

karşı uçta, binanın hemen kenarında havada süzülen hayaletleri görebiliyordu. Aslında “süzülüyorlar” demek yanlış olabilir. Daha ziyade, görünmeyen bir şeyin üstünde ayakta duruyorlarmış gibiydi. Yanlarına gitti, yüreği bir uyurgezerinki gibi temizdi. Hayaletlerse kızı izlemekteydiler.

Günbatımının da mimari bir tarafı vardı. O da bir tür yapıydı, ama meteorolojik bir fenomenden bekleneceği şekilde gelişigüzel değil, iyi düşünülmüş bir yapıydı; hatta düşünölmekten öte, başlı başına bir düşünceydi. Hayal edilebilecek en uçsuz bucaksız mekânlar anlarda dönüşüyor, çatı ya da döşeme taşı gibi katmanların altında kare kare gölgeler, ışıklar ve renkler oluşuyordu. Ama bildiğimiz anlamda gerçek bir yapı olduğu, örneğin bu bina gibi gerçek olduğu da söylenemezdi. Günbatımı geçici, kayıtsız, incelikliydi; ışık huzmelerinin arasındaki bölmeleri henüz kimse mesken tutmamış olsa da herkes kendi portresinin güzelim gökkubbeye yerleştirildiğini gözünde canlandırabilirdi. Bu hayalî Yüce Yapı’nın içinde daha küçük boyutta, gerçek yapılar vardı, işlevsizlikleriyle dikkat çeken, tamamlanmamış, kendince geçici olsa da daimiliğe göz kırpan yapılar. En ilginçiyse, günbatımının her şeye rağmen günün –geceden ziyade gündüzün– alelade bir saati olmasıydı.

Hayaletleri izlemeye dalan kız, zeminin kenarına fazlaca yaklaşmıştı; bunu fark edince bir adım geri çekildi. Alacakaranlığın loşluğunda hayaletleri inceledi, ama kendisinden epey yüksekte oldukları için iyi seçemiyordu. Yine de her zamankinden farklı olmadıklarını görebiliyordu; değişen şey ışıktı: Yazın onları hiç bu kadar geç saatte görmemişti. Öğle uykusu saatinin aşırı kuvvetli aydınlığı sonucunda sersem Kartezyen dalgıçlar gibi görünmelerine sebep olan hem şaşırtıcı hem yatıştırıcı gerçekdışılıkları, alacakaranlığın dramatik loşluğun-

da buharlaşıyordu. Kızın karşısında yavaşça yükseliyorlardı; Patri ise, önceki deneyimlerine dayanarak, bu yaşlığın aslında başka dünyalara ait sayısız çeşit hız barındırdığını tahmin edebiliyordu. Kendisine saatin akrebinin ilerleyişi gibi yavaş gelen bir kımıltı, doğru mesafeden bakıldığında, akıl almayacak hızda görünebilir, hızı ışık ya da görüş hızına denk olabilirdi.

Yeni denebilecek bu görünümlerinde hayaletlerin vücutları üç boyutlu hale geliyor, somutlaşıyordu; kalın ve kuvvetliydi. Güneş ışığı bombardımanından kurtulunca üstlerini kaplayan toz tabakası adeta pırıl pırıl sime dönüşmüş, koyu altın rengi tenleri belirginleşmiş, kaslarının kıvrımları ortaya çıkmış, kusursuz dış hatları gözler önüne serilmişti. Patri böyle şişkin göğüs kaslarını, böyle omuzları, biçimli kolları, simetrik karın kaslarını, uzun ve tüysüz bacakları normal, nefes alıp veren erkeklerde de görmüştü. Cinsel organları, kavislice olsa da kalıbı gereği hafif kalkık duran aletleriyse (tabii kız aşağıdan bakıyordu) kızın o güne dek gördüklerinden farklı, daha somut, daha sahiciydi sanki.

Havada süzülürken gözlerini kızdan ayırmıyor, yükselip beşinci katın arka cephesine yaklaşıyor, yukarıdan kıza bakıp esrarlı biçimde gülümsüyorlardı.

“Kutlamayı kim düzenliyor?”

“Biz.”

Artık içlerine şeytan girmiş gibi kahkahalar atmıyorlardı. Konuşuyorlardı, sesleri sıcak, söyledikleri belirgindi, İspanyolcaları Şili veya Arjantin aksanlı değil, daha ziyade televizyon İspanyolcasına yakındı. Patri'yle konuştuklarında kız karşısında televizyondan birileri varmış gibi hissediyordu. Akıl başında davranmaları onu iyice şaşırmıştı. Şaşkınlığı, kendisini buraya getiren hissi pekiştiriyordu; huzursuzluğu, üzüntüsü, hissettiği boşluk ve belirsizlikler bir araya gelip bir ıstıraba, tanımla-

ması güç bir acıya dönüşüyordu, sanki somut gerçeklikle temas kuramıyor, tam dokunacakken hep elinden kaçırıyordu. Hayaletler arzularını kabartmış sayılmazlardı; elbette bu imkânsızdı; ama bir anlamda kabartmışlardı da. Kimi arzular, yeterince belirgin ve nesnel olmasalar da, acil oluşlarından ve cinsel niteliklerinden bir şey kaybetmezler. Patri merakına uyup buraya geldiği, karşı koymayı beceremediği için kendine kızdı. Ama hiç faydası yoktu. Yaşadığı sürece bu davranışı binlerce kez tekrarlayacaktı.

Hayaletler yukarı doğru yükselerek gözden kayboldular. Kızın son gördüğü, hayaletlerin topukları oldu; daha iyi görebilmek için başını öyle çok kaldırmıştı ki indirince başı döndü ve boşluğun kıyısında tökezledi, yine dalıp gitmiş, kenara fazlaca yaklaşmıştı. Arkasını döndü ve yukarı çıkmak için merdivene yöneldi. Bulunduğu katın en karanlık kısmında, hemen karşısında bir hayalet belirdi, çapraz doğrultuda yukarı süzülüyordu (böyle süzülme modaydı herhalde). Kız yanına gidene kadar başı tavana ulaşan hayalet yavaşça üst kata geçmeye başladı. Öyle yavaşlamıştı ki yarı yolda durduğu sanılabiliirdi (hareketin içinde dönüşüme uğrayan hızlar başka boyutlara geçiyorlardı). Patri altından geçerken hayaletin vücudunun alt kısmı hâlâ ne idüğü belirsiz bir nesne gibi tavandan sarmaktaydı. Kız basamakları çıkıp binanın arka tarafına yöneldi, orada sürüyle hayaletin toplanmış olduğunu tahmin ediyordu. Sahiden de binanın kenarında, günün son ışığında, bir sürü hayalet kızı bekliyormuş gibi kararmaya başlayan havada süzülüyordu. Alacakaranlığın ortasında gerçekten onu bekledikleri, içlerinden biri ismini telaffuz edince belli oldu. "Ne?" dedi Pati, üç metre ötelerinde durarak.

"Bu gece kutlamamıza katılmak istemez misin?"

"Davet ederseniz..."

“Davet ediyoruz işte.”

Bir sessizlik oldu. Patri hayaletlerin söylediklerini sindirmeye çalışıyordu. Sonunda sordu:

“Neden ben?”

Bunu sorması kaçınılmazdı. Cevap vermediler. Veremezlerdi de. Sorunun cevabını kıza bıraktılar. Öncekinden daha uzun bir sessizlik oldu.

“Eee?”

“Düşünüyorum.”

“Hı.”

Hayaletlerin tavırlarında bir alaycılık var gibiydi. Derken geri çekilmeye başladılar, hiç kımıldamadan, sanki sadece görüntüde uzaklaşıyorlarmış gibi yapıyorlardı bunu. Her halükârda geri çekilerek masum kâşife hayli olağanüstü bir manzara sundular. Ansızın üstlerine vuran helezon bir ışık onları göz kamaştıran bir sarıya boğdu. Üstlerindeki toz tabakası artık belirginliğini iyice kaybetmiş, ayva tüyünü andırmaktaydı. Patri bu adamları izlerken yüreğinin sıkıştığını hissediyordu... Hayatında ilk kez erkek görüyordu sanki. İçinden, “Durun,” diye haykırıyordu, “asla gitmeyin!” Onları sonsuza dek böyle görmek istiyordu, sonsuzluk bir saniye sürecek ve geçip gidecek olsa da. Sonsuzluğu gözünde başka türlü canlandıramıyordu. “Haydi, sonsuzluk, gel ve hayatımın tek âni sen ol!” diye haykırıyordu içinden.

“Tabii kutlamamıza katılmak için ölmen gerekecek,” dedi hayaletlerden biri.

“Bunun hiç önemi yok!” diye cevabı yapıştırdı Patri, tutkuyla. Tutkusu, ağzından çıkan kelimelerden başka, onun ne olduğunu bilmediği başka şeyler ifade etmek istiyordu. Ama bir yandan da tam olarak ağzından çıkanları karşılıyordu.

Hayaletler çıt çıkarmadan onu izliyorlardı. Sahiden çıt çıkarmıyorlar mıydı? Yoksa hayaletler inanılmaz bir

hızda hareket edip dünyaları aşıyor, kız ise bulunduğu konumdan bunu algılayamıyor olabilir miydi? Bunun da hiç önemi yok, diye düşündü. Derken hayaletler alt kata süzöldüler ve kızı boşluğa bakar halde bıraktılar; önünde uzanan koca şehrin sokak lambaları birer birer yanmaya başlıyordu.

Manzara ilgisini çekmediğinden arkasını döndü ve yine merdivenlere yöneldi. Ama merdiven sahanlığına geldiğinde yukarı çıkmayı mı yoksa hayaletlerin peşinden gitmeyi mi istediğine karar veremedi. Hayaletler görevlerini yerine getirip ortadan kaybolmuşlardı adeta. Zaten bir yukarı bir aşağı koşup durmasının anlamı yoktu. Elbet yorulacak, bacakları ağrıyacaktı; tırabzansız çıplak beton basamakları dengeyi kaybetmeden inip çıkmak kolay iş değildi. Bugünlük fazlasıyla koşturmuştu. Ayrıca yoruldukça inip çıkmak daha da tehlikeli hale geliyordu. En başta gördüğü kesif gölgeler –ki aralarında halen saydam kısımlar seçilebiliyordu– binayı işgal etmekteydi.

Patri tepeden tırnağa ürperdi. Bacakları titredi, ama bunun sebebi merdivenler ya da kesifleşen karanlık değildi. Sersemlemişti. Birkaç basamak inip merdivenin ortasına oturdu. Düşünmek istediklerine kafa yormayı ancak bir süre sakinleştikten sonra başarabildi. Halbuki annesinin deyiimiyle “havai” olduğundan düşünce işlerini hiç ciddiye almazdı. Bu seferse havailiği daha da pekişiyordu, zira düşüncelerinin konusu bir kutlamaydı, yani özünde havaiydi.

Ama kutlamaların da ciddi, önemli bir yanı vardır, diye düşündü. Yaşamın, hayattaki bütün ciddi meselelerin önemsiz bir şey yapmak uğruna askıya alınması anlamına geliyordu kutlama; bu önemli değil miydi? Zamanı hep zamanın içinde gerçekleşen bir şey olarak düşünmeye alışmışız; peki dışındaysa ne olur? Aynı şey yaşam için de geçerlidir; kabul edilebilir tek yaşam olan normal ve

gündelik yaşamı ancak yaşamın genel çerçevesi içinde değerlendirebiliriz. Fakat başka olasılıklar da mevcuttu ve bu olasılıklardan biri de kutlamaydı, yani yaşamın dışındaki yaşam.

Bir kutlama davetini geri çevirmek yakışık alır mıydı? Patri'nin aklından geçen buydu. Davetin –yaşamın dışından gelmesine rağmen işitilebilmiş olması kabul edilmesini gerekli kılıyor gibi görünse bile– geri çevrilmesi elbette mümkündü. Her gün karşılaşılan bir durumdu bu. Ama insan hayatta bunun gibi kaç davet alırdı ki? Yaşamda, insanın “girebildiği” veya “çıkabildiği” kat ve kapılı dikey yapının yanı sıra bir boyut daha mevcuttu, yani yaşamın süresini aşağı yukarı belirleyen “yatay” veya zamansal boyut. Hayaletlerle dolu büyülmüş bir kutlamaya hayatta nadiren davet edileceği barırdı. *Hayatta* başka davetler de gelebilirdi, ama Patri buna kafa yormuyordu. Peki ya *sonsuzlukta* bu davetler kaçır kaçır gelirdi acaba? Bu farklı bir meseleydi. Sonsuzluk söz konusuysa tekrarlar olasılık işi olmaktan çıkar, sayılar büyüdükçe olasılıklar artmazdı. Sonsuzlukta, “yaşamın içinde” veya “yaşamın dışında” ikileminden farklı olarak, bu kutlama ancak bir kez gerçekleşecekti.

Bütün bu meseleler birbiriyle iç içe geçiyordu: Niçin kabul edip geçemiyordu ki? Derken yaşam, öncekinden de yoğun halde, yeniden ortaya çıkıyordu. Yaşamın böyle usandırıcı bir yanı vardı, her şey için tarih belirler, zamanı kullanarak her şeyin içini boşaltır, sonunda en öz haldeki şeyleri bile bir gaz bulutuna dönüştürürdü. Kendisi gibi havai bir kız için yaşam yekpare bir mermer bloğundan farksız olmalıydı. Aynı şey savlar arasındaki boşlukları ortadan kaldıran düşünceleri için de geçerliydi. Havailik, dörde dört demektir. Ciddiyet giderek azaldığında “iki artı iki dört eder” gibi kullanışlı denebilecek ifadeler önce “iki artı iki üç artı bir eder” sonraysa “Ko-

lomb Amerika'yı keşfetti" gibi ifadelere dönüşürdü. Havailiğin etkisi totolojik olsa da *tamamın* bir sonucudur (çünkü bir şeye havai davranıp başka bir şeye davranmamak olmaz; havailik kısmi değil, tamdır). Her şeyi önceden biliyor olmanın yarattığı koşullardır bunlar, çünkü her şey kendinin tekrarıdır, totolojidir, düşüncedir. Öyleyse havai olmak bu tekrarlar arasında gezinip başka hiçbir şeyle temas etmemektir. Geriye başka bir şey kalıyor muydu? Patri için kalmıyordu.

Ancak hayaletlere "düşündüğü"nü söylediğinde yalan söylemiş de sayılmazdı. Düşünmek de savlar arasında boşluk açmaya eşdeğerdir, ama bu durumda kaçınılmazdı; kız kendini adeta bir düşünce nesnesi olarak görüyordu, bir başkasının düşüncesinin nesnesi, hem de uzak birinin. Hayaletler onu öyle bir konumda bırakmışlardı ki düşünmesi, kendini buna vermesi gerekiyordu.

Aslında düşünecek fazla bir şey de yoktu: Karar her zamanki gibi otomatik biçimde alınmıştı bile. Kutlamaya elbette katılacaktı. Hayaletler de bunu biliyor olmalıydılar, haliyle lafı uzatmamış, kutlamayı daha başlamadan övmekten kaçınmışlardı. Kız kutlamaya katılacaktı. Katılma sebeplerinin listesini çıkarmaya hiç gerek duymuyordu.

Duyduğu ayak sesleri düşüncelerini yarıda kesti; seslerin üst kattan mı yoksa alttan mı geldiğine emin olamıyordu. Başını kaldırıp etrafa bakınsa da pek bir şey göremedi, hava kararmıştı. Terastaki ailesinin sesleri sanki yanı başındaymışlar gibi net çınılıyordu. Derken fısıltıları andıran ayak sesleri duydu. Sonunda oturduğu basamakların hemen altındaki kattan birinin yukarı çıkmakta olduğunu anladı. Ayağa kalktı, ama planladığı gibi dönüp yukarı çıkamadı, çünkü merdivenin alt tarafında bir gölge belirdi ve üstüne yürümeye başladı, ama kız görmüşe benzemiyordu. Gölge yolu yarılادığında mer-

divenin iki yanındaki henüz kapatılmamış, her an kazaya yol açabilecek boşluklardan içeri giren ışıktaki yüzü zor da olsa seçilebildi. Otuzlu yaşlarda bir adamdı ve kızın hayatında gördüğü en yakışıklı erkekti: Üstünde beyaz bir tişört, kat yerleri düzgünce ütülenmiş krem rengi bir pantolon, ayağında beyaz ayakkabılar, kolunda altın bir saat, boynunda bir zincir, parmağında kırmızı taşlı bir yüzük vardı, tişörtünün kollarının altından biçimli pazıları görünüyordu, saçının arkası kuyruk, gerisi kafasına tas geçirilip kesilmiş gibi kısa, favorileriyse uzundu, güneş gözlüğü aerodinamik tasarımıydı, dudaklarının köşesinden bir sigara sarkıyordu. Kıza gamsızca gülümsedi.

“Sen Patri olmalısın.”

Kız ağzını bile açamadı. İsmi bilen bu beyefendinin kim olabileceğini hiçbir şekilde tahmin edemiyordu.

“Benim adım Roberto.”

“Roberto mu?” dedi kız, muhtemelen sonradan bu ânı hatırlayınca sorusunun, “Ne Roberto’su?” dercesine kaba tınladığını düşünerek utanacaktı.

Adamsa hiç gücenmedi. Kıkırdayıp bir adım daha yaklaştı ve kızı kolundan tutarak beraberinde yukarı çıkardı. “Inés Viñas’ın nişanlısıyım,” diye açıkladı. “Ha, o Roberto,” dedi Patri ve öyle utandı ki etraf karanlık olmasaydı domates gibi kızardığı görülecekti –gerçi gözündeki kara camlı gözlüğe bakılırsa bu adam karanlıkta da görebiliyor olmalıydı. “Geç mi kaldım?” “Hayır efendim, henüz yemeğe oturmadık, yani sanırım.” Adam yine güldü ve kıza böyle resmî davranmasına gerek olmadığını söyledi. “Bana sen diyebilirsin,” dedi.

Saat dokuz olmuştu. Yemek vaktinin yaklaştığını belli eden, kızaran tavuğun kokusu ve konuklar üzerindeki etkisi gibi birçok işaret mevcuttu. Havada, herhangi bir mucize söz konusu olmadığı için bekleneceği üzere, Buenos Aires’e has bir akşam sıcaklığı vardı, gündüz sıca-

ğından tek farkı havanın karanlık olmasıydı. Çocuklar oyunlarını ve bağırtılarını terasın ışıklandırılmış kısmıyla sınırlı tutuyor, arada sırada hızlıca karanlık tarafa koşup ya da birbirlerini kovalayıp ardından hemen daha çok eğlendikleri aydınlığa dönüyorlardı; bu durum onları daha yaygaracı hale getirse de toplantının genel havasını daha neşeli ve sanki herkes duvarsız bir odaya toplanmış gibi daha samimi hale getiriyordu. Karanlıkta çocukların kırmızı arabaları da mavi arabaları da aynı görünüyordu. Yemek odasının kapısının üstündeki çıplak ampul tek ışık kaynaklarıydı ve daha fazlasına ihtiyaçları yoktu. Işık vuran alanların arasında tek tük sivrisinek ve gece kelebeklerinin uçuştuğu görülebiliyordu. Raúl Viñas, böyle yüksekte oturmanın faydasının, kanatlı böceklerin bir kısmından kurtulmak olduğundan bahsediyordu. Fırtına öncesi etrafı basan böcekler burada yoktu. Herkes hararetli bir sohbeta kaptırmıştı. Her şey sohbet üstüne kuruluydu. Erkekler varken konuşulanlar, kadınlar baş başayken konuşulanlardan farklıydı: Bütün erkekler benzer tavırlar sergiliyor, beklenmedik konulara dalıyor, meselelere kadınlardan daha bireysel de yaklaşabiliyorlardı, bu sadece belli konulara odaklanmalarıyla değil, konuşma şekilleriyle de alakalıydı; olmadık saptamalarda buluyor, en basit konularda bile aşırı hatalı görüşler beyan ediyorlardı. Kadınlarsa genelde bu farklılığı kabul ediyor, hatta destekliyorlardı, zira herkesin bir araya gelip konuşma fırsatı bulduğu anlar azdı: Ya böyle ailevi kutlamalarda mümkündü ya da belli konulara odaklı başka toplantılarda, ama bu sonuncusunda konuyu değiştirme özgürlükleri pek yoktu. Yine de kadınlar kendi aralarında konuşmayı bırakıyor değildiler, genel sohbet akışının altından kendi sohbetlerini sürdürüyor, hatta bazen ancak birbirlerinin anlayacağı imalarda bulunuyor, belli belirsiz gülümsemeler aracılığıyla iletişim kuruyorlardı.

Roberto'nun ortaya çıkışı heyecanla karşılandı. Onu hayallerinde böyle canlandırmadıkları konusunda herkes hemfikirdi. Hayır, beklediklerinden iyi ya da kötü değildi... değişikti. Ama bu sadece adamın aniden ortaya çıkmış olmasının bir etkisiydi. Roberto'yu önceden tanıyan Carmen ile Javier bile onu gözlerinde değişik canlandırmışlardı. Tipi Arjantinliye benziyordu, zaten kısmen de öyleydi; ama her nedense Şilili tarafı Arjantinli tarafına epey ağır basıyordu. Inés adama şaşkınlıkla baktı: Hiçbir şey getirmemiş miydi? Şişe şişe şaraplar? Dondurmalar? "Onları sen getirmeyecek miydin ki?" diye sordu Roberto, kadından da şaşkın bir tavırla. Belli ki bir yanlış anlama söz konusuydu. Halbuki gelirken neler getireceklerini o kadar da konuşmuşlardı! Her şeyi güzelce, ayrıntısıyla kararlaştırmış, ama kimin ne getireceğini karıştırmışlardı. Sonuçta gülüp geçtiler. En çok da Elisa Vicuña güldü. Roberto terbiyeli mi terbiyeli, tatlı bir adamdı. Javier ile beraber oturan Raúl Viñas onu yanlarına çağırdı ve sohbete daldılar. Roberto güneş gözlüğünü çıkarınca iyi aile çocuğu olduğunu belli eden minik yeşil gözleri ortaya çıktı. "Hiç Şilili tipi yok!" diye bağırdı Carmen, aynı anda kocasıysa tam tersini söylemişti. "Türlü türlü Şilili var!" dedi Elisa. "Ben de hep öyle diyorum," diye ekledi Roberto.

Herkes Roberto'nun telaşına kapılınca Patri'nin ortalarda olmadığı fark edilmemişti. Aslında herkes değil, çünkü Patri mutfağa girdiğinde, nişanlısının yarattığı partırtı geçse de halen yanlış anlama yüzünden baldızından özürler dileyip duran Inés kıza dönüp, "Sen nerelere kaybolmuştun, kızım?" dedi. "Dolanıyordum," dedi kız, hiç ayrıntıya girmeden. Annesi kıza ters bir bakış attı. "Kim bilir nerelerdeydi, aklı havalarda gezip durmuştur," dedi ve Inés Viñas'a dönüp ekledi: "Nişanlın da pek yakışıklıymış." "Öyle mi dersin?" "Öf hem de nasıl!"

Masanın dışarı çıkarılması lazımdı ve bu işi en yakındaki erkekler üstlendi, daha doğrusu iki kardeş, çünkü Roberto'ya zahmet vermeyeceklerini söylediler. Ama masayı mutfak kapısından çıkarmak mümkün değildi. Hava kararınca alkolün mayıştıracı etkisi arttığından mıdır, yoksa sahiden sığmadığından mı, emin olamıyorlardı, ama ne kadar zorlasalar da masayı kapıdan bir türlü geçiremiyorlardı. "Girdiyse," dedi Javier Viñas, "çıkması da lazım." "İyi de girmiş miydi ki?" diye sordu Raúl Viñas, şaka olsun diye, ama karmakarışık zihninde ânında dehşetengiz bir ürperti hissetti ve masanın içeri duvarlar örülmeden önce konmuş olabileceğini düşündü. Duvarların örüldüğü günü hatırlıyordu, ama o zamanlar kendilerinin zemin katta oturduğuna yemin edebilirdi. Tam bu sırada, adam henüz sersemliği üstünden atmaya fırsat bulamadan, iki bacağı kapıdan geçen masanın üst kısmını hafifçe yatırınca masanın tamamı dışarı çıktı ve herkes şamatayı kopardı. Masayı en uygun gördükleri yere koydular, yani kapıya, daha doğrusu kapının üstündeki ampule ne fazla uzak ne de fazla yakın bir noktaya. Loş ışıktaki yemek zaten hoştur, ama sıcak hava ortamı daha da sıkı fıkı ve mistik kılıyordu. Patri'yle beraber sayıları yediye ulaşan yetişkinler masanın etrafına rahatça dizilebiliyorlardı. Çocuklar içinse, kimi havalı davetlerde olduğu gibi, tahta levhalar ve masa ayaklıklarından, yetişkinlerinkinden ayrı bir sofra kuruldu; uzun bir orta sehpasını andıran masanın bir benzerini işçiler öğle vakti zemin katta mangal yaparken kurarlardı. Asıl sorun oturacak yerlerdi. Ailenin dört sandalyesiyle dört taburesi yetişkinlere gidince küçükler ayakta kalmıştı. Çözüm olarak bir kez daha işçilerin sistemine başvuruldu; onların her gün yemek yerken oturdukları kutuları getireceklerdi. Bunun için üç adam ileri atıldı, bunu hem nezaketten yapmışlardı hem de kutuları bileğe kuvvet taşı-

yacaklarından. Böylece Raúl Viñas'ın el feneri ışığının peşine takılan adamlar neşeyle yola koyuldular.

Bu sırada Patri de masayı kurmaya girişmişti. İlk bembeyaz bir örtü serdi ve gerisi adeta kendi kendine kuruldu, tabaklar, çatallar, bıçaklar yerini buldu. Bardaklar konusundaysa Patri'nin doğaüstü bir yeteneği vardı; üç adamın yere bıraktıkları bardaklardan hangisinin kime ait olduğunu tahmin edebiliyor, hiç yanılmıyordu. Mutfakta Inés Viñas ile iki baldızı salataları hazırlıyor, bir yandan da elbette laflıyorlardı. Başlıca konuları Roberto'ydu, onu her açıdan irdeliyor, ama en çok da Inés ile alakalı bir konuyu eşeliyorlardı. Kadının sihirli bir sözcüğü tekrar-larcasına yapıştırdığı cevabın ardında hep aynı soru vardı: Inés Viñas hamile kalmamayı nasıl başarıyordu? Kadınsa, bizzat yaşadıklarını ve düşündüklerini bilmiyormuş gibi, kendisinin de bunu merak ettiğini söylüyordu.

Elisa buz küpleriyle doldurdukları iri bir çorba kâsesine soğusun diye bir kavun yerleştirmişti. Inés'in aklına bir fikir gelmiş, kavunu buza koymadan önce ıslak gazete kâğıdına sararlarsa daha hızlı soğuyacağını söylemişti. Sonuç müthişti. Meyvenin yeşilli beyazlı kabuğu resmen buz tutmuştu. Elisa tavuğun ne zaman hazır olacağını hesapladı. Yemekleri zamanlama konusunda çok becerikliydi, yemeklerin sofraya belli bir tempoda gelmesini severdi, böylece hem çocukları memnun eder hem de kocasına içkiye sarılacak zamanı tanımamış olurdu.

Evet, artık başlayabilirlerdi. Carmen Larraín mutfaktan çıktı ve hazırlar mı diye sormak için erkeklerin yanına gitti. Tabii ki hazırdılar, daha hazır olamazdılar! Ama bir şey eksikti: Peçete yoktu. Carmen mutfığa dönüp mesajı aktarınca Patri elini alnına götürdü: Nasıl olmuştu da peçeteleri koymayı unutmuştu! Hep böyle olurdu. Elisa kızına peçeteleri koymasını, sonra da gidip çocuklara bakmasını söyledi. Bu esnada kendisi de, Inés Viñas'ın yardı-

mıyla, kavunu kesmeye başladı; kestikleri dilimleri yayvan bir tabağa yerleştirip üstlerine birer parça jambon kondurdular. Carmen ile Patri çocukları sakinleştirmeye gittiler. Çocuk masasının reisi ilan edilen Juan Sebastián despotça emirler yağdırıyor, hırçın kuzenlerinden biraz korktuğu için özellikle kardeşlerine yükleniyordu.

Kavun sofraya geldi, aşçı yerine oturdu: Yemek başlayabilirdi. Büyüklere ikişer, küçüklereyse (ikiye bölünmüş) birer dilim kavun düşüyordu. Amaç henüz midele ri doldurmak değil, iştah açmaktı. Yemeğe pek önem vermeyen bir aile olduğu unutulmamalıydı. Tabakların dakine doğru düzgün dikkat bile etmiyorlardı. Kavun tam kıvamındaydı; bir gün daha gecikseler aynı lezzette olmayacaktı (keza bir gün önce yeseler de); tatlılığı, kavunun tatlılıkla hiç alakalı olmayan kendine has aromasını bastırmıyordu. Jambon da tam kıvamındaydı, ılık tuzluluğu meyvenin serin tatlılığıyla hoş bir karışıklık oluşturunuyordu. Kavunun ardından salatalar geldi, hemen ardından da kusursuzca kızarmış, çıtır çıtır, baharatı yerinde tavuklar. Raúl Viñas tavuklara eşlik etmesi için birkaç şişe yıllandırılmış Santa Carolina şarabı açtı, mahalledeki şarap dükkânında bu şarabı ucuza bulabiliyordu. “Şili şarapları nasıl da sek oluyor!” dediler hep bir ağızdan, şaraplarını yudumlarken, kutlamanın havasını bozmamak için hasretlerini dizginleyerek. “Amma sek sahiden, çok sek!” Ne hikmetse gözlerini yaşartan bir seklikti bu. Yine de sofraya neşe hakimdi; bazen neşenin eksiksiz olması için azıcık hüznün gerekir. Tabii bunda çocukların uslu durmasının da katkısı vardı.

Aklında herkesten gizli bir düşünce olan tek kişi Patri’ydi. Düşünceden ziyade bir histi aklındaki: Yapması gereken bir şey varmış, bir şeyi yarım bırakmış gibi hissediyordu. Aslında düşünmeyi bırakmak istiyordu. Kendini belli bir işlevi yerine getiren bir mekanizma gibi

görmek hoşuna gitmiyordu, ama hayaletlere “düşüneceği”ni söylemiş olduğu için böyle yapmaya zorunlu hissediyordu. Normalde suskun bir kız olsa da kapıldığı düşünceler sayesinde konuşma eylemine daha fazla değer verebilirdi. İnsan konuştuğunda düşünmeyi otomatik olarak bırakır; bir sözleşmeden kurtulmak gibi bir histir bu. Patri ise şöyle düşünüyordu: Masallarda müthiş yakışıklı bir adam belirdiğinde, gayet erkeksi bir adam olan başkahraman ona karşı açıklanamaz bir çekim hisseder ve haliyle bundan rahatsızlık duyar, ama sonunda o yakışıklı adamın aslında erkek kılığına girmiş bir kadın olduğu anlaşılır. Düşünme ve konuşma eylemleri arasında işte böyle bir diyalektik bağ bulunur. Patri aklından bunlar geçerken bir yandan da acaba kendisi, evet kendisi (aklındaki gizli düşünce işte buydu) kadın kılığına girmiş bir... kadın olabilir mi diye merak etti. Ama bu gizemli geçitlere hiç sapmadı, havailiğinin yüzeyinde kalmayı tercih etti, çünkü düşünceyle giz arasında da bir diyalektik bağ söz konusuydu. Ya da, duruma daha uygun olarak, düşünceyle zaman arasında. İnsanın sürekli düşünüp durması imkânsızdı. Bir ressamın teknik sebeplerle –örneğin bazı renk tabakalarının kuruması gerektiğini bahane ederek– üstünde çalıştığı tabloyu geciktirmesi ve bu süre boyunca aklına başka fikirler gelmesi, bir figür, bir dağ, bir hayvan derken tabloyu bir kalabalıkla doldurması gibi bir şeydi bu.

Çocuklar habire masalarından ayrılmaya başlamışlardı; yemeğin keyfine dalan ebeveynleriye onlara karışmıyor, çıplak ampulün kısmen aydınlattığı çemberden çıkmadıkça ses etmiyorlardı, zira boşluğun geri dönülmez kenarları ve daha az korku salsa da yine tehlike oluşturan boş havuzun kenarları karanlıkta görünmezdi. Her seferinde kadınlardan biri kalkıp onları geri getiriyor ya da ufak bir azarla geçiştiriyordu. Bütün kadınlar

bu görev için bir kez kalkınca sıra sonunda o âna kadar dalgın dalgın oturan Patri'ye geldi. Çocuklar çil yavrusu gibi kaçışmışlar, sesini yükselten Elisa'nın söyledikleri fayda etmemişti, bunun üstüne Patri sandalyesini geri itip kalktı ve zifiri karanlığın ortasında onları aramaya gitti. Havuzun solundan geçerek arka tarafa kadar gitti ve biraz ilerleyince yaşça büyük çocukların havuzun sağından koşarak kendisinden kaçtıklarını duydu. Yine de geride kimsenin kalmadığına emin olmak için terasın sonuna kadar gitti. Burada çocuk yoktu, kenara yaklaştıkça aşağıdaki ev ve sokakların ışıkları sayesinde etraf daha iyi seçilebiliyordu. Tam kenarda durdu, tehlikede sayılmazdı, çünkü dalgınlığı yüzünden habire duraklıyordu, bu kez de farklı olmamıştı. İki-üç metre ilerisinde havada süzülen hayaletler belirdi. Belki de öbür bloğa paralel geçen Alberdi Caddesi'nin ışıklarından yayılan parlaklığın etkisiyle görkemli, anıtsal bir görünüme bürünmüşlerdi; gecenin karanlığına kabaca çizilmiş yaldızlı çizgiler gibiydiler. Ayrıca ciddileşmişe benziyorlardı, ama bu hiç belli olmazdı. Yine de Patri'ye göre üstlerine büyük bir ciddiye gelmişti. Gerçekdışılığın çileden çıktığı bir düzlemde düz çizgilerden oluşuyormuş gibi görünen bu varlıkların gölgelerle sarmalanan kütleleri kıza tuhaf, neredeyse inanılmaz derecede ciddi geliyordu. (Hayatta olmadıklarından) "Saklayacak hiçbir şeyleri olmayan" hayaletler için gölgelerin başka bir işlevi vardı. "Davetinizi kabul ediyorum," dedi kız onlara, "gece yarısından bir dakika önce sıvışıp buraya gelirim." "Buraya mı?" dedi hayaletlerden biri, söyleneni anlamamış gibi. "Evet, buraya." "Hı." "Böylesi daha kolay," dedi Patri, açıklama ihtiyacı hissederek. Bunun üstüne hayaletler başlarını olumlu anlamda salladılar ve sırf bu yüzden, kendisini duyduklarını belli ettikleri için kıza daha az ciddi göründüler. İçlerinden biri şöyle dedi: "Onayladığınız için te-

şekkür ederiz, küçükhanım. Yılbaşı kutlamamız için artık her şey hazır.”

Sofraya dönen Patri annesinin kendisine tuhaf tuhaf baktığını fark etti. Kadının aklından geçenleri merak etse de daha ötesine kafa yormadı. Kemirilmiş tavuk kemikleri ve salata kâselerini çevreleyen davetliler muhabbete dalmışlardı. İlginç bir tesadüf eseri istisnasız hepsi Santiago şehrinde doğmuşlardı ve oranın dünyanın en güzel şehri olduğu konusunda evvelden beri hemfikirdiler. Santiago’ya öyle övgüler düzüyorlardı ki seyahat acentelerini andırıyorlardı.

“Santiago’da pus yüzünden yıldızlar görünmez, çok yazık,” dedi Roberto. “Ben gördüm,” dedi Raúl Viñas, öne eğilerek. Dikkatle gözlemlendiği takdirde Raúl Viñas’ın kimi hareketlerinin –örneğin başını belli bir şekilde sallayışının– “sarhoşlara özgü” olduğu düşünülebilirdi. Oysa aynı hareketleri içki içmeyen, içse abartmayan ikiz kardeşi Javier de yapardı. Dolayısıyla gözlemcinin ifadesini düzelterip, “aileye özgü” demesi gerekirdi. Roberto da müstakbel bacanaklarıyla konuşurken habire “aileye özgü” biçimde başını sallamaya çabalıyordu. “Ben gördüm,” dedi Raúl Viñas, öne eğilip başını abartılı bir tavırla sallayarak. “Tabii ya,” diye karşılık verdi kız kardeşinin nişanlısı, “ben de gördüm, görmesem var olduklarını nereden bilecektim? Yıldızları Arjantin’de keşfetmedim. Eskiden, çocukken zaten görmüştüm.” “Ama ben onları şimdi gördüm, biraz önce,” dedi Raúl Viñas. Kardeşi Javier de aynısını söyledi. “Bak,” dediler Roberto’ya, “bak...” İlk andan itibaren Roberto’ya sen diye hitap etmişlerdi, bacanak olacaklarsa böylesi uygundu; kadınlar da aynısını yapmışlardı. Maksat oğlanı rahat ettirmektir. Santiago’da yıldızları görüp görmedikleri konusunda fikir birliğine varamayınca daha yakın bir konuda fikir birliğine varamamaya koyuldular: “Santiago’yla aynı şey burası için de söz ko-

nusu," dedi Inés Viñas, "ama burada havada pus yok." "Asıl sokakları aşırı aydınlattıkları için öyle oluyor. Kimilerine göre ışık ne kadar fazla olursa o kadar iyi," diye belirtti Carmen. "Ama yıldızlar buradan da görünüyor!" dedi Javier Viñas. "Yok artık," dedi Roberto. "O zaman hemen deneyelim, çocuklar!" diye bağırdı Elisa, sonra da çocuklara uslu durmalarını, çünkü bir saniyeliğine karanlıkta kalacaklarını söyleyip mutfağa gitti ve kapının üstündeki ampulü söndürdü. Herkes başını arkaya atıp yıldızlara baktı. Gözbebekleri genişleyince tepelerinde yıldızlarla dolu devasa bir gökyüzü belirdi, Samanyolu olağanüstü heybetiyle boydan boya gözlerinin önündeydi. "Zar zor görülüyor," dedi Raúl Viñas. "Ben gayet rahat görüyorum!" dedi Javier. "Evet, sahiden öyle." "Evet, evet." Herkes muhabbeti bırakmış, gözünü yukarı dikmişti. "Orada galaksiler var!" dediler Javier'in oğulları. "Keşke bir teleskopumuz olsaydı!"

Diğerleri yıldızlara bakarak coşarken Patri'ye gökyüzünde çok sevdiği ailesini görmüş gibi geldi ve aniden bunun bir veda ânı olduğunun bilincine vardı. İnsanların ölünce gökteki yıldızlara dönüştükleri söylenirdi, ama bu doğru değildi: Tam tersi söz konusuydu. Onları terk edip bir daha dönmeyeceği için üzüntü duyuyor değildi, ama onları karanlık gökyüzüne yayılmış, her biri hoş ve sonsuz bir ışık noktası halinde görünce bir nevi özlem duymuştu, vaktinden evvel değil, geçmişe dair bir özlem-di bu. Her türlü fedakârlıkta bulunabileceğini, buna degeceğini söylüyordu kendi kendine. Ama yıldızlar öyle uzaktaydı ki... Çocuklar haklıydı: Bir teleskop lazımdı, ama öyleyken de onları iyice uzaktaymış gibi görecekti. Başını azıcık oynattı ve sanki yıldızlar ne kadar uzakta olsalar da içine girivermişler gibi hissetti. "Veda hissi" bir tür ayrılığı simgeliyordu. Bu ayrılık ya da ayırım düşünciyi de etkilediğinden kızın aklına şöyle bir benzeşim

geldi: Her günkü aktivitesini yerine getiren biri ideal ve kusursuz bir mutluluk hisseder, filozofların ortaya koyduğu şartlar (ki bu konuda aşırı talepk r davranmışlardı, bunun sebebi mızımız olmalarından ziyade –gerçi hemen hepsi bekâr oldukları için öyleydiler– kendilerini ontolojik çıkarımlara fazla kaptırmalarıydı) yerine getirildiğinde, Şimdi yaptığının aynısını –dengini değil aynısını, tıpkı paralel bir d nyadaymış gibi– yapıyor olacağını düşünür. Tabii bu aktiviteler nice insanınki gibi feci işler olmamalıdır, ama günümüzde, diye düşünüyordu Patri, çalıŐmadan yaşayan insanların sayısı az değil, dolaşısıyla varsayılan bu insanla kıyaslama yaparken baŐvurulabilecek Şeyler bir yürüyüŐ, spor akademisinde bir saat, banliyöye bir tren seyahati benzeri Şeyler olabilir. Üstelik gerçek hayatta yaptığı ile aynı zamanda ve aynı günde, kusursuz mutluluk halindeyken (bireysel, toplumsal, hatta kozmik bir mutluluk, yabancılaşmanın sonu, vesaire, vesaire) yapacağı Şey arasında m kemm l bir eŐitlik olabileceği sonucuna varması için hayalgücünü çok da fazla zorlamaya gerek yoktur. Yoktur, çünkü hayal gücüne ihtiyaç yoktur, hareketlerini, hareketlerinin biçimlerini düzenlemesi yetecektir; biraz daha acelesiz hareketler, mağrur bir tebessüm, azıcık daha dik bir baş... KaçıŐı yok, diye düşündü kız, yıldızlarla dolu gökyüzüne bakınca insanın aklı hemen başka dünyalara kayıyor, ne saçma!

“Tabii Santiago'nun tepesindeki yıldızlar tamamen farklıdır,” dedi Javier. “Ne açıdan farklı?” diye sordular merakla, ne demek istediğini anlayamamışlardı. “Bunlar başka,” diye karşılık verdi Javier. Ra l Vi as dehşete kapılmış asına başını ellerinin arasına aldı. “Neler diyorsun böyle oğlum! Biz aynı yarımk redeyiz!” “Ne alakası var ki?”  kizlerin sahiden cahil oldukları için mi böyle konuŐtuklarına, yoksa birbirleriyle dalga mı geçtiklerine

kendileri bile emin değildiler. Kadınlar gülüşüyorlardı. Zekâsı konusunda haklı bir üne sahip Elisa Vicuña da bacanağına arka çıktı: "İyi de yıldızlar *sahiden* farklıdır." "Gerçekten öyle," diye ona destek oldu Roberto, bunun üstüne Raúl Viñas'ın da onlara hak vermekten başka çaresi kalmadı, zaten artık ikna da olmuştu: "Tabii ki farklılar," dedi, "ama bu aynı yıldız kümelerinde, aynı konumda bulunmadıkları, yani aynı yıldız olmadıkları anlamına gelmez." Herkes dikkat kesilmiş yıldızları izliyordu. Yıldızlarda tanıdık bir şey görüyorlar mıydı? Gördüklerini söyleyemezlerdi, ama aksini de söyleyemezlerdi. "Bence," dedi Patri, "aynılar, ama sıraları ters." "Aynen öyle," dedi Raúl, "Patri'ciğim haklı." "Bakış açısı her şeyi değiştirir," dedi Carmen. "Öbür taraftayken de aynı yıldızları gördüğümüzü düşünüyorum da," dedi Inés Viñas, dudaklarında buruk bir gülümsemeyle. Ama artık boyunları ağrımişti, çocuklar da karanlığı fırsat bilip oradan oraya koşuşturmaya başlayınca ışık yeniden yakıldı. Yıldızların aydınlatığı karanlıktan çıktıklarında gülümsemeleri daha da artmış, birbirlerini farklı gözle, yani mantık gereği aynı gözle görür olmuşlardı. Kadeh kaldırdılar: Şili'nin yıldızlarına. "Yıldızları savuran bir esinti var!" dedi Raúl Viñas içmeden önce.

Çok geçmeden meyveler sofraya geldi ve herkes meyvelere daldı. Ailedeki herkes meyveyi tatlıya tercih ediyordu, tabii davetin düzenleyen kişi için iyi bir şeydi bu, çünkü daha az uğraştırıyordu, ama yine de özellikle çocuklar için soyup çekirdeklerini çıkarmak gerekiyordu. Bunları Roberto'ya söylediklerinde adam inanmadı, çünkü kendisi de aynen böyle düşünüyordu. Meyveye ne kadar bayılıyorsa tatlıdan da o kadar tiksiniyor, güzelim yemeklerin ardından önüne tatlı getirildiğinde bütün keyfi yerle bir oluyordu. Bu özelliğini Inés'in önceden aktarmış olduğunu zannediyordu, ama öyle olma-

mişti, tam tersi, Elisa Vicuña adamın kaba saba meyveleri görünce memnuniyetsizlik duyacağını düşünmüş, ama yine de diğerlerinin keyfini bozmamak için meyveden vazgeçmemişti. Böylece adeta telepatik bir bağlantı kurulmuş oldu ve bu tesadüf Roberto'nun aileye kabulünü daha da kolaylaştırdı. Nasıl da nefis meyvelerdi ama! Olgunluktan kıpkırmızı kesilmiş muhteşem tüysüz şeftaliler, egzotik kayısılar, salkım salkım kusursuz yeşil ve kırmızı üzümler, kan kırmızısı çilekler, bembeyaz etli armutlar, rengi mora çalan kirazlar, kocaman kara erikler, doğanın bütün bereketi... en mükemmel tatlara ulaşana dek aşılama ve özenli bakım yöntemleriyle medenileştirilmiş bir doğanın tabii. Doymak bilmez meyveoburlardan oluşan bu aileyi daha azı paklamazdı zaten; neyse ki meyve yazın ucuzdu.

"Biliyor muydunuz," dedi Elisa, "binamızda hayaletler var." "Gerçek hayaletler mi?" diye sordular. "Yani gerçek demek zor tabii. Ama her gün, öğle uykusu saatinde görülebiliyorlar." "Başka saatlerde de," diye ekledi Patri. "Evet, başka saatlerde de." Böylece konu hayaletlere kaydı. Herkesin anlatacak bir tecrübesi, bir anısı, ya da en azından başkasından duyduğu bir şeyi vardı. Hikâyeleştirerek anlatmak için daha uygun bir konu olamazdı.

Raúl Viñas, gökten geçen bir uçağa bakarken kuyuya düşen hayaletin hikâyesini anlattı. Kuyuda bir tavşan varmış ve konuşmaya başlamışlar (tavşan erkekmiş, hayaletse tesadüfen bir kadının hayaletiymiş). Tavşan da kuyuya kaza eseri düşmüş ve orada kalmış, ama bunun sebebi dışarı çıkamaması değil (derin bir kuyu sayılmazdı) dinlenmek istemesiymiş. "Siz de geçen uçağa mı bakıyordunuz?" diye sormuş hayalet. "Yok," demiş tavşan, "ben kaçıyordum." "Ha öyle mi?" demiş hayalet ilgiyle, "neden kaçıyordunuz?" Tavşan, bir tavşan için zor bir hareket olsa da, omuz silkmiş. Ardından aslında hep kaçış

halinde olduğunu, her şeyden kaçtığını, neticede sebebe pek önem vermediğini anlatmış. “Bence vermelisiniz,” diye tavsiyede bulunmuş hayalet. “Niyeymiş,” demiş tavşan, “daha tehlikeli görünen şeylerden daha hızlı, daha tehlikesiz görünen şeylerden daha yavaş kaçayım diye mi? Bu büyük bir hata olur, çünkü değerlendirmelerinizde yanılma şansınız çok yüksek, hem yanılmasanız bile tehlikesiz görünen bir şey gayet ölümcül olabilir.” Hayalet de ona hak vermiş ve biraz düşündükten sonra tavşana hiç bilmediği bir konuda tavsiyede bulunarak düşüncesizlik ettiğini söylemiş. Ne de olsa onun uzmanlık alanı kaçmak değil, ortaya çıkmakmış. Tavşan iç geçirmiş: Kim istemezmiş ki, sürekli canını kurtarma derdinde olmamayı, tıpkı tesadüfi dostu gibi. “Bunun için,” demiş hayalet, bilgelikle, “işe canını kaybederek başlamak lazımdır.” “Ya, öyleyse...” “Aslında...” “Hayır, pardon ama yanılıyorsunuz...” “İzin verirsiniz...” Felsefe yapmaya öyle dalmışlar ki bir avcının yaklaştığını fark etmemişler. Birazdan görüleceği üzere avcı centilmenlikten hiç nasibini almamış bir adammış, üstelik beceriksizmiş de, kuyunun başında belirmiş ve hemen dibinde savunmasız bir tavşan görünce tüfeğini kurmuş (çıkardığı meşum “klik” sesi tavşan beyle hayalet hanımı gerçek dünyaya döndürmüştü de donup kalmaktan başka bir şey gelmemiş ellerinden) ve ateş etmiş: Dan. İyi bir nişancı olmadığı için hayaleti vurmuş, oysa onu görmemiş bile; hayalet göğsünün sol tarafından yaralanmış ve yaradan fışkıran kan hava gibi şeffafmış. Tavşanın ona üzülecek vakti bile olmamış, zira, tıpkı masalların sonundaki kıssadan hisse gibi, tek sıçrayışta kuyudan çıkmış ve son sürat koşarak çoktan uzaklaşmış.

Javier Viñas ise saati öğrenmek için hayaletlerin konumlarına bakan ve bu yöntem sayesinde mesleğinin geçerliliğinin azaldığını düşünerek bunalıma giren ihti-

yar saatçinin hikâyesini anlattı. Analog cihazların devri kapanıyormuş ve görünüşe bakılırsa bu gidişatın dönüşü yokmuş. İhtiyar saatçi küçük dükkânının önünden geçen insanların, “saat on bir elli altı”, “saat yedi otuz dokuz”, “saat iki sıfır bir” gibi ifadeler kullandığını duyunca pek üzülüyormuş. Artık kimse, “saat buçuğu geçti” demiyormuş, çünkü öyle dese çocuklar bile, “yani otuz bir mi yoksa otuz iki mi?” diye karşılık verirmiş. Artık tek müşterileri kendisi gibi ihtiyar adamcağızlar, bozulmuş yadigâr saatlerini, Omega’larını, Vacheron Constantin’lerini, Girard-Perregaux’larını ona getirdikten ve tamir ücretini pahalı bulduktan sonra ertesi gün kollarında Japon malı saatlerle gezindiklerini görmek onu hiç şaşırtmamış. Yakında kimse saatin iki adet buçuktan meydana geldiğini hatırlamayacakmış; tik tak sesi unutulacakmış; kalp, modası geçmiş bir organmış. Zira saatin tiktakı kalbinki “gibi” imiş; yani ikisi de “analog” imiş. Analog saatler eski olanlarmış, yani ibreli saatler. Dijital saatlerin bazılarının da analog saatlere benzediği, ibreli olduğu doğruymuş, ama bu bir tür taşkınlık ya da aşağılama sayılırmış ve ihtiyar saatçiye hiç ümit vermezmiş. Bütün gün kımıldamadan bunalır durur, kımıltısızlığı ve bunalımı her geçen gün artar, gözünü dükkânının arka tarafındaki, iki hayaletin gün boyu saati gösterdiği duvara dikermiş; çocuk boyunda hayaletlermiş bunlar, öyle dakik, öyle sabırlılarmış ki saatçi orada bulunmalarını ve saati göstermelerini doğal karşılar, Kendi kımıltısızlığı arttıkça, hayalet-ibrelerin ağır ve kendinden emin hareketi de daha doğal geliyormuş saatçiye. Ama onlara bu kadar güvenmemeliymiş. Zira bir gün, öğleden sonra, hayaletler yerlerinden inmiş ve haince sırtarak saatçiye şöyle demişler: “Ahmak ihtiyar, zaman geçip gider, teknolojiler yenilenir, ama insanların hırsı hep aynıdır ve bu durum kimi ‘gecikmiş’ tipleri hüzne boğarken hayaletle-

rin yaşamını zehir eder. Hiç utanmıyor musun?" İhtiyar saatçi öyle afallamış ki ağzını bile açamamış. Görünmez bir güç tarafından havaya kaldırılıp dükkânın arka duvarındaki, hayaletlerin saati gösterdikleri noktaya taşınmış; saati artık kendisi gösteriyormuş, dakika ibresinin icadından evvelki eski saatlerdeki gibi sadece saati gösteren tek bir ibreye dönüşmüş. Asıl hayaletlerse bu esnada buharlaşıp havaya karışmışlar.

Eksik kalmak istemeyen kadınlar da hayaletli hikâyeler anlattılar. Inés Viñas'ınki sadece poz vermek için belirip sonra ortadan kaybolan hayaletlerin portrelerinde uzmanlaşınca mesleği bırakmak zorunda kalan bir portre ressamını konu alıyordu. Geriye eseriyle kıyaslanabilecek bir gerçekliğin kalmıyor oluşu ressamı öfkeli rendiriyormuş. Ama daha kötüsü de varmış. Hayaletler görünürlüklerini öyle azaltıyorlarmış ki bazen vücutlarını görünmezleştirip sadece adamın resmetmekte olduğu kısımlarını gösteriyorlar, hatta bazen ona bile tenezzül etmeden sadece adamın çizdiği çizgiyi, fırçasının değdiği noktayı gösteriyorlarmış. Ressamın eserini anbean yansıtmaları öyle kusursuzmuş ki adam çileden çıkarak fırçalarını parçalamış, paletinin üstünde tepinmiş, sehпасını devirmiş ve Leica marka bir fotoğraf makinesi satın almış. Sonra her şey daha da beter olmuş.

Carmen Larraín sıra kendine gelince Japon hayaletlerinden bahsetti. Gök İmparatorluğu'nda yaşlı biri öldüğünde hayatı boyunca yediği bütün balıkların kılçıklarını tabağında nasıl bıraktığı hesaplanırmış. Kılçıklar kusursuz bir çember oluşturursa yaşlı cennete gidermiş. Oluşturmadığı takdirdeyse, çocuklara sofrada adabı öğretmekle yükümlü bir hayalet dönüşürmüş. Bu yükümlülüğü yerine getiremeyen hayaletlerse, Carmen'in aktardığına göre, ikebana ustası olurlarmış.

Son sıradaki Roberto ise hikâyeye anlatmak yerine bir

saptamada bulundu: "Hayaletler," dedi, "tıpkı cüceler gibidir. İnsan onları düşünmekten ileri gitmezse gerçekte var olmadıkları sonucuna varabilir, duruma göre aylarca veya yıllarca hayalet görmeden yaşayabilir; ama bir an gelir ki, aramıyor da istemiyor da olsa, hayaletleri görür. Hayatın genel koşullarının, varoluşu meydana getiren tesadüf ve talihsizliklerin bir uzantısıdır bu; örneğin insan aynı günde iki cüce de görse, iki düzine de görse, yılın geri kalanını hiçbir cüce görmeden geçirebilir. Diğer taraftan, yani cücenin tarafından bakıldığında durum hayli farklıdır; zira bir metre on santimlik boyu, iri kafası, kısa ve eğri bacaklarıyla cüce kendisi için daima mevcuttur; sokakta karşılaştığı kişilerin akşam uyumadan önce, 'Bugün bir cüce gördüm,' deme sebepleri bizzat kendisidir. Cücelik kendisi için devamlıdır, değişmez, özel bir yorum gerektirmez. Sürekli kendi gözü önündedir, ânın yaşama ve kadere dönüşmüş halidir."

"Peki ya sevgili Patri, bize bir hikâye anlatmayacak mı?" diye sordular ona dönerek, zira kızın ağzından tek kelime çıkmamıştı. Çocuklar masaya yanaşmış, anlatılan hikâyeleri ağızları açık dinliyorlardı. Patri konuşmaya başlamadan önce bir süre düşündü: Oscar Wilde'ın bir prensesi anlattığı öyküyü hatırlamıştı; sarayda yaşayan prenses, anne babası yani kralla kraliçe, bakanlar, komutanlar, teşrifatçılar ve bütün şakalarını ezbere bildiği soytarılar arasında çok sıkılıyormuş. Bir gün karşısına hayaletlerden oluşan bir heyet çıkmış ve onu düzenledikleri kutlamaya davet etmişler; kızı ikna etmeye öyle kararlıymışlar ki hazırladıkları eğlenceleri, takacakları maskeleri, hayalet orkestranın çalacağı müzikleri ballandıra ballandıra anlatmaya koyulmuşlar; zavallı prenses öyle bıkmış ki ölüp kutlamaya katılabilmek için aynı gece gözünü kırpmadan şatonun en yüksek kulesinden aşağı atmış. Sofradakiler hikâyenin kıssadan hissesini çözmeye

çalıştılar. "Kutlamada olanlar hikâyede anlatılmıyor mu?" diye sordu Carmen Larraín. "Hayır. Hikâye orada bitiyor." "Kızcağız epey şaşırmıştır herhalde!" dedi Elisa, gülererek. "Niye ki?" "Çünkü hayaletler ibneymiş, kızım!" Kahkahalar yükseldi. "Ah şu Oscar Wilde yok mu!" dedi Roberto, gülmekten katılarak. Elisa Vicuña'nın esprisini herkes müthiş gerçeküstü bulmuştu. Tam gediğine oturmuştu. Patri ise sırf keyfinin kaçtığını belli etmemek için güldü; annesinin söyledikleri onu hem ürkütmüş hem üzmüştü. Tam o sırada çocuklar ayı işaret etmeye başladılar; insanların sohbete dalmalarını fırsat bilen ay komşu binaların gerisinden göğe yükselmişti ve herkes aya baktı. Açık havada oturduklarını yeni hatırlamışlardı sanki. Bembeyaz, halesiz bir dolunaydı, insanın izleyerek bir ömür geçirebileceği türden bir ay, oysa ömür boyunca ay sürekli değişir dururdu.

Elisa kahve hazırlamak için masadan kalkınca Patri de, "Sana yardım edeyim," diyerek hemen peşinden mutfığa gitti. Diğerleri sohbete ve şarap içmeye devam ettiler. Raúl Viñas herkesin dört katı içiyordu. Bunun sonucu, insan arasında pek fark edilmese de bedeninin tamamını adeta yörüngeye oturtarak kendine has bir salınım kazandıran ve kimsenin tahmin edemeyeceği yerlere ulaştıran müthiş bir alkol bağımlılığıydı. Patri annesiyle baş başa kalınca ona herkesin pek güldüğü o espriyle neyi kastettiğini sordu. "Aman kızım," diye lafa başladı Elisa Vicuña –Şilili ailelerde gayet sık duyulan, hatta bazen kızların bile annelerine hitap ederken düşünmeksizin kullandıkları "kızım" sözcüğü burada asıl anlamına iyice yaklaşıyor, Şili'yle ilgili çağrışımlarının etkisi kayboluyor, dilin tınısı sanki Elisa televizyonda konuşuyormuş gibi yapmacıklaşıyordu– "Aman kızım, insan neyi kastettiğini ne zaman biliyor ki, zaten bilse bile fark etmez." "Sen de her şeye fark etmez diyorsun," dedi Patri,

şikâyetimsi çınlasa da aralarında hep olduğu gibi nazik ve şefkatli bir biçimde. Fakat annesi bir yandan kaynasın diye ocağa su koyup diğer yandan kahvelige kaşık dolusu kahve eklerken ve kızına önce temiz mi diye kontrol etmesi sonra da tabak ve kaşıklarla beraber tepsiye dizmesi için fincanları uzatmakla meşgulken yüz ifadesi çok ciddileşmişti. Kızıyla konuşması gereken konular vardı, fark etmez diyerek kestirip atılamayacak konular. Kaderlerinde kendilerini mutlu etmek olan "doğru erkekler" hakkında öyle çok konuşmuşlar, şakayla gerçeği birbirine öyle karıştırmışlardı ki ikisinin de gözünde konunun ciddiyeti azalmıştı. Bu gidişatı tersine çevirmek, gerekirse mantık gücü kullanarak ciddiyeti artırmak gerekliydi; buna ne kadar çabuk başarlarsa o kadar iyiydi, mesela hemen şimdi, yıl bitmeden önce. Kadın kızına, "Nasıl söylesem ki," dedi ve bir an düşündükten sonra devam etti: "Korkarım ailemizin gözlem yeteneği en kuvvetli üyesi sen sayılmazsın." "Hadi lafı dolaştırma artık," dedi Patri, hiç gücenmeden ve alışıldık dinginliğini bozmadan.

"Bak," dedi Elisa Vicuña, "Şilili erkekler, bütün Şilili erkekler alçak sesle konuşurlar, hatta bazen sesleri kız gibi çıkar, değil mi? Arjantinli erkeklerse gümbür gümbürdürler, gırtlaklarında artık ne varsa megafon yutmuş gibi konuşurlar. Böyleyken başta bütün Arjantinli erkeklerin olağanüstü erkeksi olduğunu zannedebilirsin, yani biz kadınlar öyle zannedebiliriz. Ama biraz durup inceler, daha iyi gözlemlersek neredeyse tersinin geçerli olduğunu görürüz. Bunu hiç fark etmedin mi?" Patri omuz silkti. Annesi konuşmayı sürdürdü: "Mesela burayı inşa eden mimar ve daire sahipleriyle beraber gelen dekoratörler, bu sabah gelen insanlar... Dikkatini çekmemiş olmaz Patri'ciğim, boyunlarında pembe ipek fularlar, çeşit çeşit parfümler, daracık kıyafetler, bir ayollar, bir canım-

lar!" Patri, her ne kadar aklında başka meseleler olsa da, annesinin yaptığı taklitler karşısında gülmeden edemedi. Kadın konuşmayı sürdürdü:

"Tabii bir konu daha var, para konusu ve o da öncekiyle ilişkili. Para sahibi olmak da erkeksi bir özellik sayılır, *Arjantin'de geçerli olan tek erkeksi özellik budur*. Ülke-miz Şili ise bu açıdan hayli ilginç ve eşsiz. Öyle ki, dünyanın geri kalanından ayrı düştük, yabancı ve rehin muamelesi gördük. Elbette paraya ihtiyaç duymayan başka tür bir erkeksilik mevcut, ya da en azından olmalı. Bulduğumuz konumdan bunu kavramak kolay değil, adeta zamanda ve mekânda geri gitmemiz gerekiyor, ta Şili'ye, hatta daha da öncesinde bir yerlere." "Nedir bu diğer çeşit erkeksilik? *Popüler* olan mı? "Hayır, çünkü popüler erkeksilik ast seviyededir, erillik hiyerarşisinde hayli aşağılarda yer alır. Bahsettiğim *ilkel* çeşit bir erkeksilik, yani devletten bağımsız olanı. Prensipte ilkel popülere kıyasla daha iyi görünebilir, ama bu çeşidin de bizim için tehlikeli hale gelmesi mümkündür. Bundan kadınlar olarak ilkele, yabaniliğe mahkûm olduğumuz sonucu çıkarılabilir. Peki bu tehlikeli değil midir? Bizi en alt basamağa itse de yok olmamızı engelleyerek kurtarıcı görevi üstlenen, bize bir nevi kefillik eden Devlet değil midir?" "Kadınlar," dedi Patri, "asla yok olmayacaklar." "Kızım," diye karşılık verdi annesi burukça, "orası hiç belli olmaz." "İyi de bütün bunların hayaletlerle ne alakası var?" diye sordu Patri, ilk konuya dönerek.

"Ah, hayaletler... Hayalet dediğin nedir ki? Ben sana Arjantinlilerden, Şilililerden beni daha iyi anlayasın diye bahsediyorum yavrucuğum, tıpkı masallarda hayvanlardan bahsedildiği gibi." "Ben anlayana kadar daha çok bahsetmen gerekecek," dedi Patri. "Gerek yok, sen akıllı bir kızsın. Şöyle düşün: Bizim için hayaletler hep mevcut. Şilili bir erkeği Arjantinli bir erkekten çıkar ya da

tersini yap. Ya da ikisini topla. Canın ne isterse yap. Sonuç hep aynı çıkacak: Bir hayalet."

"Tamam da hayaletler niye ibneymiş?"

İpin ucunda canı gibi sevdiği kızının hayatının olduğunu sezdiği o en mühim anda bile Elisa Vicuña cevap olarak gizemli bir tebessümden, o meşhur "ciddi tebesüm"ünden öte cevap veremedi.

Kahvenin hazır olduğu kahvelikten çıkan hoş kokulu buhardan belliydi, çok geçmeden anne kız beraber mutfaktan çıktılar. Patri tepsiyi masaya bırakınca Inés Viñas fincanları doldurmaya girişti. Fincanların ardından şekerlik elde ele geçirildi. Ancak kahve öyle lezzetli, öyle nefis kokuluydu ki hemen hiç kimse tatlandırmaya ihtiyaç duymadı. Patri kahvesinden bir yudum aldı ve soğumasını beklemeye karar verdi. Aklında annesiyle yaptığı konuşma vardı; hiçbir sonuca varamadığı gibi kararsızlığı daha da artmıştı. Yine de konuşmanın bir etkisi olmuştu ve kız kahvesini yudumlarken buna kafa yoruyordu. Asıl tehlike, diye düşünüyordu, kendisini bekleyen hayaletlerin erkeklik açısından başarısız olup olmaması değil, kimsenin kendisiyle konuşmamış, ihtiyaç duyduğu açıklamaları yapmamış olmasıydı. Ama tekrar düşününce, konuşmanın bir yandan da tam tersi bir etki yaratmış olduğunu fark ediyordu, zira kimsenin kendisiyle ilgilenmesinin, açıklamalarda bulunmasının ve annesinin bolca verdiği sevgiyi vermesinin gerekmeyeceği bir düzleme geçecekti. Tam bu noktada, vardığı sonuçtan düşüncelerinin üçüncü evresine geçerken, hayaletlerin gerçekten erkeksi olup olmadığı meselesi önem kazandı. Ortaokulu bile bitirmemiş hayli eğitimsiz bir gencin böylesine uzak düşüncelere açılmış olması garip görünebilir. Oysa görüldüğü kadar tuhaf değildir. İnsan hayatında hiç düşünmemiş, tek bir konuya bile kafa yormamış, darmadagınık haldeki boş ve anlık tutkuların dürtüsüyle yaşamış

olsa da her an, durduk yerde, büyük filozoflara vakıf olmuş düşünceler kadar incelikli fikirler belirebilir aklında. Çelişkili görünse de böyle durumlar aslında her gün yaşanır. Düşünce başkalarından alınır; onlar da düşünmeyen kişilerdir ve düşüncelerini başkalarından almışlardır ve böyle devam eder gider. Boşa dönen bir sistem gibi görünse de öyle değildir, bir dayanağı mevcuttur, ama bunu tanımlamak zordur; bir örnekle gösterilebilir, ama sadece benzeşim aracılığıyla: Bu düşünmeyen insanlardan birini gözümüzün önüne getirelim, tek aktivitesi roman okumak olsun, bu aktiviteden büyük keyif alsın, okumanın keyfine kapıldığı için hiçbir zihinsel çaba göstermesi de gerekmesin. Derken birden, bir hareketiyle, bir sözüyle, hatta “düşüncesi”yle kendine rağmen bir filozof olduğunu belli etsin. Bilgeligi nereden gelmiştir? Keyiften mi? Romanlardan mı? Olacak iş değil, hele de neler okuduğunu hesaba katınca (en azından Thomas Mann okusaydı yine belki). Bilgelik romanlardan gelmez, romanlar aracılığıyla gelir. Dayanağı romanlar oluşturmaz, bu onlara fazlasıyla umut bağlamak olur; tıpkı diğer her şey gibi boşlukta süzülürler. Ama vardırırlar, mevcutturlar: boşluğun tam bir boşluk olduğu söylene-
mez. (Roman yerine televizyon deseydik örnek pek sağlam olmazdı.)

Kahkahalar ve şakalaşmalar arasında konuklar kahvelerini içiyor, sigaralarını tütürüyorlardı. Fincanlarındakini çabucak bitirip daha var mı diye sordular. “Bu kadar beğeneceğinizi bilsem daha fazla yapardım!” dedi Elisa Vicuña. Kahvelikte birkaç fincan çıkacak kadar kaldığından herkes kahvelerini tazeleyemedi. Çocuklar havai fişekler konusunda kafa şişirmeye başlamışlardı; fişek malzemelerini getirmiş olan Javier onlara yetişkinleri beklemelerini söylediği ve çakmağı vermeyi istemediğinden yetişkinlere kahvelerini bir an önce bitirmeleri

için ısrar ediyorlardı. “Birazdan, birazdan,” diyordu yetişkinler. Dolunayın muhteşem beyazlığı herkesi sarmalıyor, kapının üstündeki ampulün sarı ışığı bile beyazlaşıyordu. Herkesin gece yarısına kaç dakika kaldığını görmek için saatlerine bakıp durduğu, adeta en büyük derdin bu olduğu tasasız bir ortamdı. Felsefi hayallere dalıp gitmiş olan Patri, “doğru erkekler”in şu karşısındakilerden farksız olduğunu düşünüyordu. Başka türlü mümkün değildi, annesi de yıllardır bunu söyleyip duruyordu. Elisa Vicuña’nın düşünceleri kendi kendilerine ortaya çıkmamışlardı. Erkeklerden çıkmış, bir daire çizerek erkeklerden erkeklere gitmiş ve bu güzergâh onları –öyle olsalar da olmasalar da– “doğru” erkeklere dönüştürmüştü. Herhangi bir şeye, hatta bu yemek sonra sıradanlığına alışmak gibiydi bu. Karşısındaki sorun ya da seçeneğe daha fazla kafa yormaya kararlıydı; düşüncelerini düzene koymaya çalıştı.

Sonunda ebeveynler havai fişekleri ateşlemek için çocuklara eşlik etmeyi kabul ettiler. Bir dakika önce böyle bir şey mümkün değilmiş gibi görünse de ufaklıklar sevinçten havalara uçtular. Çocuklara yardım etmeye en çok can atan yetişkin, nişanlısı Inés’in çocuk ruhlu diye tanımlandığı Roberto’ydu, üstüne bir de cebinden “lazım olursa diye” getirdiği sürüyle minik fişek çıkararak herkesi kahkahaya boğdu. İşe bu minik fişekler, maytaplar ve çatapatlarla başladılar. Patlamalar çok eğlenceliydi. Dene-
mek için havuza bir sürü çatapat attıklarında bina yıkılıyormuş gibi bir gümbürtü koptu. “Bir daha! Bir daha!” Çocuklar daha da çok gümbürtü istiyorlardı. Javier ise havai fişek fırlatmayı önerdi. Boş bir şişeyi rampa olarak kullandılar. Fişegi uzak yıldızlara değil, doğrudan aya nişanladılar. “Bence başaracağız,” dedi Ernesto. Roberto’nun harika bir gümüş çakmağı vardı, alevinin hem uzunluğunu hem kuvvetini ayarlamak mümkündü. Raúl Viñas bu

çakmağın lehim aletinden farksız olduğunu söylerdi. İlk fişegin fitilini yakıp beklediler. Mucize eseri ya da gerçekten kaliteli olduğu için –ki son zamanlarda nadir bir durumdu– fişek altın rengi kıvılcımlar saçarak göğe yükseldi. Herkes başını kaldırdı. Fişek göğün tepesinde fosforlu beyaz bir ışıltı yayarak patladı. İkinci fişek de aynı şekilde patladı, ancak onun yaydığı ışıltı madenî bir kırmızıydı. Yanlarında daha büyük fişekler de vardı, ama onları sonraya saklıyorlardı. Küçüklerden Ernesto ile Jacqueline ellerindeki maytaplarla havaya şekiller çiziyorlardı.

Eğlenceye doğrudan katılmayan tek kişi, düşünmekle meşgul olan Patri'ydi. Sorusuna cevap bulmak için aslında beklemek zorunda olmadığı gelmişti aklına, çıkarım yapması yeterliydi: Doğru çıkarımı yaptığı takdirde olacakları tahmin edebilirdi. Hayaletler konusunda hiçbir çıkarım yapamıyordu, çünkü onlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Ama yüz ifadelerinden yola çıkabilirdi. Gücünü toplayıp hafızasını ne kadar yoklasa, eğitimsiz –hatta saf– zihinsel yeteneklerini ne kadar zorlasa da hep aynı sonuca ulaştı: Hayaletlerin dudaklarındaki gizemli tebessümdü hatırladığı. Kızın kendisinden, şüpheli mizacından dolayı kaderinde bu vardı aslında: En sonda belirecek gizemli bir gülümseme, tıpkı aşılması imkânsız bir engel gibi.

Peki neydi bu gizemli gülümsemenin anlamı? Kız bunu da çıkarım yoluyla çözebilirdi, bu kez tersinden yapacaktı. Zira buradaki herkes, masadaki kadınlar, çocukların yanında çömelmiş fişeklerle oynayan erkekler, onların söyleyeceği ya da yapacağı herhangi bir şey bu gizemli gülümsemeyle son bulabilirdi. Herkesin erişebileceği bir şeydi. Demek ki yaşamın bütünü, bitmek bilmez sonuçlarıyla beraber, gizemli gülümsemenin de çıkarımı ve özüydü.

Raúl Viñas kadehini doldurmak ve boşaltmak (ve

ardından mecburen tekrar doldurmak, ama bu onun derdiydi) üzere yanlarından ayrıldığında Roberto ile Javier en esaslı fişeklerden birini bir şişeye yerleştirerek ateşlemeye hazırlandılar ve kıvılcımlara rağmen şişeyi ellerine kumaş mendil sararak tutmaya karar verdiler, çünkü fişegın gövdesi kalın, ucuysa ağır olduğu için havalanmadan devrilebilir ve ellerini yakabilirdi. Böylece Roberto'nun aerodinamik çakmağını fişegın fitiline yaklaştırdılar ve herkes dikkat kesilsin diye bağırdılar. Fişek görkemli biçimde havalandı ve arkasından iri kıvılcımlar fışkırtarak artık şehrin dört bir yanından yükselen havai fişeklerin doldurduğu yıldızlı göge yükseldi. Binanın tepesindeki dev uydu anteninin yanından geçerken ışığında gecenin karanlığında süzölen hayaletler göröndü: Biri dimdik amuda kalkmıştı, diğeriye başı ilkinin başının hizasında olsa da biraz eğik duruyordu. Vakit gelmişti: Saat on ikiye dakikalar vardı. On iki olduğunda hayaletler aynı hizaya geleceklerdi. Javier ile Roberto gülüşerek kendi aralarında hayaletlerin durdukları pozisyona dair müstehcen bir yorumda bulundular, sonra hemen, yorum ikisinde de aynı çağrışımı yapmış olacak ki, dönüp Patri'ye baktılar; kız çok gergindi, oturduğu yerde gözlerini boşluğa dikmiş, ceset gibi bembeyaz kesilmişti, öyle cılızdı ki çıtalardan yapılmış bir kuklayı andırıyordu.

Etrafında kadınlar yeni yıl için aldıkları kararlardan bahsediyorlar, verdikleri sözlerle ümitleri birbirine karışyordu. Inés bunun hayatının en önemli senesi olacağını söyledi: Evlenecekti. Diğerleri de ona hak verdi: Sonrasında "üstünden bir yıl geçti, iki yıl, on yıl geçti" diye bahsedilecek bir dönüm noktası olacaktı bu yıl. Carmen içinse, ne kadar önceden yaşadığı bir deneyim olsa da elbette önemini kaybetmeyen bir yıldız: Bir çocuk daha doğuracaktı. Yılların paldır küldür geçtiğinden bahsettiler, çocuklar da yıllara benziyordu, minik gece kelek-

leri gibi zamansızca topraktan fırlıyor, günlerin, haftaların ve ayların esintisine kapılarak uçup gidiyorlardı...

Aniden sirenler çalmaya başladı. Saat on iki olmak üzereydi. Erkekler aceleyle bir dizi fişegi tutuşturdular ve makineli tüfek sesini andıran patlamalar yükseldi. Gürültüler sürerken Patri yerinden kalkmış ve terasın arka tarafına yönelmişti. Adımları giderek hızlansa da koşuya dönüşmüyordu. Ötekiler kızın niyetini kavrayınca şaşkınlıktan donup kalmak şöyle dursun, yerlerinden fırlayıp tutmak için peşinden koştular: Kadınlar, erkekler ve çocuklar hep bir ağızdan ona seslenirken her yandan fişek gürültüleri yükseldi ve gökyüzünde binlerce havai fişek belirdi. Elbette kıza yetişemediler, ama çok yaklaştılar. Patri boşluğa atladı. Hepsi bu kadardı. Ailenin bütün üyeleri terasın kenarında son anda durabildiler, çıt çıkarmadılar, kalpleri de koşunun ivmesine kapılarak aşağı atlamıştı sanki. Düşüş sırasında Patri'nin kalın çerçeveli gözlüğü çıkarak kızla aynı hizada düşmeye başladı. Nereden çıktığı belli olmayan bir hayalet gözlüğü yere çarpmadan hemen önce havada kaptı ve yumuşak bir yay tarafından fırlatılmış gibi yükselerek en üst kata, yaşadıkları felaket karşısında afallayan aile üyelerinin hemen karşısına kondu. Gözlüğü tutan elini Raúl Viñas'a uzattı, adam da uzanıp gözlüğü aldı. Adam ve hayalet birbirlerinin gözlerinin içine baktılar.

13 Şubat 1987

HAYALETLERİN SAATİ HENÜZ GELMEMİŞTİ. ARTIK GÜNÜN YİRMİ DÖRT SAATİ BELİRECEKLER MİYDİ? YOKSA BUGÜN YILIN SON GÜNÜ OLDUĞUNDAN ÖZEL BİR DURUM MU SÖZ KONUSUYDU? BELKİ DE YUVARLAK GÖZLERİNİ FAL TAŞI GİBİ AÇMIŞ, BÖN BÖN KENDİSİNİ İZLİYOR OLMALARININ SEBEBİ BUYDU. ONA BİR ŞEY SÖYLEMEK, BİR TEKLİFTE BULUNMAK İSTİYORLARDI SANKİ.

YILIN SON GÜNÜ, KAVURUCU BİR SICAK, BUENOS AIRES'İN FLORES SEMTİNDE İNŞAATI BİR TÜRLÜ TAMAMLANAMAYAN LÜKS BİR APARTMAN. GEÇİCİ OLARAK BİNANIN TEPEŞİNDE YAŞAYAN ŞİLİLİ BİR AİLE VE APARTMANI MESKEN TUTAN GİZEMLİ HAYALETLER... AİLENİN PATRİ ADLI KIZI YENİ YILI AİLESİYLE BERABER Mİ KUTLAMAK İSTEYECEK YOKSA HAYALETLERLE Mİ?

SINIF SAVAŞLARINDAN ANTROPOLOJİYE, CİNSELLİKTE FELSEFEYE UZANAN HAYALETLER ÖZGÜN BİR CÉSAR AIRA KLASİĞİ.

#latinamerikaedebiyatı #ölüm #yaşam #sınıfçatışması #şili #arjantin #antropoloji

18 TL

canyayinlari.com | f | t | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4780-9

9 789750 747809